

Hechos

Ja ua yø hya bá øtyø xädi ra Jesucristo p'ɥ bá fɥdi bi 'yonna hoga 'da'yo hya.

Ra Jesús bi nyaui yø xädi 'mø bi bennate.

¹ Ague Teófilo, nuna rá mædi ra libro dá ot'i, gä dá cuarta sɥcua te gä bá ørbɥ bá fɥdi bi nxännbæte ra Jesús, ² asta gue'mø mi ma mahɛts'i. Pɛ hante da ma maya, nuya yø xädi xi huanhni ngue yø representante, bi xifi te nnepra Espiritu Santo da 'yøt'e. ³ Porque nu'mø mi bennate p'ɥ bi t'ägui, sɔp'ɥ 'bɥhyø xädi ra Jesús ngue yaui. Mente gue'a nyote ma pa, njandyatho bi hnɥ ra Jesús. Janangue bi fadi ngue majuan'i 'bɥi mahøn'a. Bi opan'yu yø xädi ra Jesús ngue ha di njap'ɥ di zo rá 'yɛ Oja yø ja'i.

⁴ Nu'mø tobe 'dap'ɥ 'bɥhmɥ yø xädi ra Jesús, bi xifi ngue hindä bømp'ɥ ja ra hnini Jerusalén. Bi 'yɛmbi:

—Damí tømhmɥ na ra hya ya xtá xi'ahɥ ngue di yat'ahɥ ma Papágä. ⁵ Majuan'i ngue bi 'yøtra nxixya ra Xuua connä dehe, pɛ ya himma ya'atho yø pa di ha'ahɥ ra ts'ɛdi ra Espiritu Santo ya.

Bi ma mahɛts'i ra Jesús.

⁶ Mahømbi nyaui yø xädi ra Jesús. Pɛ bi 'yørpa ra nt'änni ya yø xädi, bi 'yɛmbi:

—Ague grá Hmɥ, ¿ua guehyø pa ja ua gui 'yøt'e ngue di mmandase yø ja'i ua ja ra häi Israel?

⁷ Mi dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Nu'a ra hya xa nzänna Papá da 'yøt'e, hinguí ja ngue go guí pahma tema pa, ogue tema ora dani nja'a. ⁸ Pe di ha'ahua ra ts'edi ra Espiritu Santo ngue gui japha majuaní yø ja'i te'ogä. Nguna ra hya gui xihma yø ja'i 'bap'ua Jerusalén, gätho mi'da yø ja'i 'bap'ua ja ra häi Judea, da guerp'ua ja ra häi Samaria, asta gue'mø gá täthua rá nguni nximhäi.

⁹ Mi juadi bi manna ra hya bi mamp'uya, hetho yø xädi ha i ma maya ra Jesús. Bi yarbua ja n'na ra gui p'uya, ya hinní mantho bi hyandi. ¹⁰ Hinguí hegui hantho mahets'i ha i mpa. Mi nu p'uya, 'bäp'ua yoho yø anxε, he yø t'axcahe. ¹¹ Bi 'yembuya:

—Ague gyø mmenguhua Galilea, ¿hanja ngue gui hanthua maya? Ya gá nuhua ngue bi ma mahets'i ra Jesús, pe mahønda ep'ua tengutho guí nuhua ngue i ma ya.

Bi thanhna Matías.

¹² Nuya yø xädi mambi 'bap'ua ja ra nyuni ja ra mbonza ja yø olivos, bá εhε, bi zø'a Jerusalén. Nuna ra nyuni na, guerpautho ngue Jerusalén, comma n'na kilómetro. ¹³ Mi zømp'ua ja ra hnini p'uya, bi nexpu ja ra tøcangu mi nsäya. Nuya yø xädi, guehna ra Bedu, ra Jacobo, ra Xuua, ra Andre, ra Lipe, ra Toma, ra Bartolomé, ra Mateo, ra Jacobo nuna rá ts'ant'ua ra Alfeo, ra Simu nuna n'yohua ra partido ngue ra zelote, ra Judas nuna rá n'yohua ra Jacobo. ¹⁴ Gätho ya p'uya, 'dap'ua bi mpeti ngue mmat'Oja. Mi 'bap'ua mi'da yø xisu, 'nehra Maya rá mamá ra Jesús, 'nε'ua yø cu ra Jesús.

¹⁵ N'na ra pa p'uya, xi mpeti comma n'na ciento 'nε 'däte nja'i. Bi nangra Bedu p'uya, bi m'mäp'ua made 'bhyø 'yεc'ei. Bi 'yembuya:

16 —Ague mā zi cu'ah̄u, jatho ngue di nja'a te nt'ot'i p'̄u ja rā Maçā Libro. Porque rā David, rā Esp̄ritu Santo bi benn̄babi nā rā hyā bi 'yot'i ngue bi mā te dā thohrā Judas. A nūnā rā Judas, guehnā bi m'met'o ngue bi zixyø ja'i bi bentra Jesús. 17 Māmā n'yogāhe nā rā Judas, porque xquet'a bi tocabi rā 'b̄fi ngue rā representante rā Jesús. 18 A nūnā p'̄aya, nū'a rā nzābi bi dahā ngue bi dā rā Jesús, bi thān'a n'na rā hāi. Nūnā rā hāi nā, ja bi dup'̄u rā Judas ngue bi dāgui, i m'mānya. Bi bōni gātho yø x̄fo ngue bi fōgue. 19 Nū'mø mi 'yøhyø mm̄ngu Jerusalén te bi nja, i hutrā hāi ngue rā Acéldama, gue'a rā hyā gā ya yø ja'i'a. I nne dā mā, ni hū rā hāi ngue rā ji. 20 Ngūnā rā hyā bi cuarp̄u ja rā libro ngue yø Salmo rā David, bi 'yēnā: “Dā dū rā mm̄nnigu, ya h̄injondi m'm̄p'̄u ja rā ngu”, bi 'yēnā. Xquet'a bi 'yēnā: “Ndan'yo to di thojpā rā 'b̄fi”.

21 A nūua dí 'b̄hm̄ ya, 'b̄cua 'da yø n'yoh̄u ngue h̄ingui h̄egahe m̄ente yø pa dá n'yohe rā Hmū Jesús. 22 Bi nup'̄u bi xixyabi rā Xuua, 'n̄e bi nū 'mø mi ma mah̄ets'i. A nuyá, jatho ngue dā guehya 'da yø n'yoh̄u ya, dā t'ets'i ngue 'dap'̄u gā n'yohe ngue di ja majuan̄i p'̄u bi benn̄ate rā Jesús.

23 Bi thanh̄ni yo nc'̄ei p'̄aya, rā Matías 'n̄h̄ra José. Nūnā rā José p'̄aya, ja m̄i'da yø thuh̄u ngue i Barsabás 'n̄e i Justo. 24 M̄i mat'Oja yø ja'i p'̄aya, bi 'yēnā:

—Mā Oja'i, nū'i guí parpabi yø n'yomf̄eni yø ja'i. Dami 'yuh̄ya ndanā guí huanhya yo nc'̄ei 'b̄cua ya. 25 Nūnā rā n'yoh̄u guí huanh̄ni, di thocrā 'b̄fi, ngue rā representante mi p̄h̄rā Judas, nūnā bi

hyεp'ε rá 'bεfi 'mø mi 'yøtrε ts'oqui, nup'ε ni 'yup'ε dī ma, ja i map'ε.

²⁶ Bi gμcrε suerte yø ja'i p'εya. Nunε rε suerte, bi nthεui rε Matías. 'Bexque'a rε ora'a p'εya, 'dap'ε bi n'yohε'ε 'dε'ma'da nc'εi yø representante nε rε Matías.

2

Rε Espíritu Santo bi hatrε ts'edi yø xädi.

¹ Nu'mø mi zøhrε pa ngue rε ngo Pentecostés, gä xi mpeti yø 'yεc'εi p'ε ja n'na rε ngu. ² Xøgue nthambεnitho bí 'yεhmaya, εnε n'na rε ndønthi rε ndi fut'ambo rε ngu. Gä bi 'yup'ε ja rε ngu xi mihyø 'yεc'εi. ³ Bi hnu p'εya ngue εnε yø janī yø sibi dī nxamp'ε huđi n'na ngu n'na. ⁴ Guehnε rε Espíritu Santo di hatrε ts'edi yø ja'i. Nunε rε Espíritu Santo, bi japyø ja'i ngue gε ya yø 'dan'yo hyε hīnguī padī. N'na ngu n'na yø ja'i, gue'a rε Espíritu Santo xänbi temε hyε dε mε.

⁵ Nu'a rε pa'a p'εya, nup'ε Jerusalén mi 'bεp'ε 'da yø judío xpí 'yεhε 'dama 'dan'yo yø häi ngue dε nu rε dannigo. ⁶ Guehya xi mpeti 'mø mi 'yøde ngue εnε 'yo rε ndønthi ya. Mī 'yøde ngue di yahni yø 'yεc'εi p'εya, hīnguī padī hanja ngue gε ya yø 'yεc'εi'a te yø hyε. Porque øhyø ja'i ngue gε ya yø 'yεc'εi'a te yø hyε gε yap'ε ja yø häi xpí 'yεhε. ⁷ Gä di 'yødyø ja'i, hīnguī padī te dε 'yøt'e. Dī n'yεmbi n'na ngu n'na:

—Nuyε yø n'yohε di yahni ua, gä yø mmεngu Galilea ya. ⁸ Pε ¿hague nja ngue dí øhmε gε ya'a te mε hyahε n'na ngu n'najε? ⁹ A nuyá, 'bεcua yø mmεngu Partia, yø mmεngu Media, yø mmεngu

Elam, yø mmɛngu Mesopotamia, yø mmɛngu Judea, yø mmɛngu Capadocia, yø mmɛngu Ponto, yø mmɛngu Asia,¹⁰ yø mmɛngu Frigia, yø mmɛngu Panfilia, yø mmɛngu Egipto, yø mmɛngu Africa nuya rá m'map'ɥ man'na rá nguep'ɥ ngue rá hnini Cirene. Xquet'a 'bɥcua yø mmɛngu Roma. Nu 'da'ɥ p'ɥya, yø judío p'ɥ bá mi, mi'da p'ɥya, ya xa bɛnnbabi yø nt'ɛc'ɛi yø judío.¹¹ Xquet'a 'bɥcua yø mmɛngu Creta, yø mmɛngu Arabia. 'Nɛ dí øhmɥ ngue ɛspabi Oja yø ja'i, 'nɛ ga ya'a te ma hyahɥ n'na ngu n'naja.

¹² Gä di 'yødyø ja'i, hingui padi hanja ngue ga ya yø 'yɛc'ɛi'a te yø hya ga ya. Di n'yänni n'na ngu n'na p'ɥya, di n'yɛmbi:

—¿Hanja'a te hmangua? —di n'yɛmbi.

¹³ Pɛ thentho mi'da yø ja'i, i ɛmbi ngue iti'ɥ di yahni.

Bi zohyø ja'i ra Bedu.

¹⁴ Nuna rá Bedu mi 'bäp'ɥ p'ɥya, 'dap'ɥ 'bähmɥ'ɥ 'dɛ'ma'da yø representante rá Jesús. Bi ts'ɛdi bi 'yɛmbyø ja'i:

—Ague gyø judío guí søthɥ ua, da guehyø mmɛngu ua Jerusalén, dami pahmɥ hanja na rá hya jap'ɥ ya. Dami 'yøhmɥ xanho rá hya ga xi'ahɥ ya.¹⁵ Nuya yø n'yohɥ 'bɥcua, hingui iti ya tengutho guí mbɛmhmɥ. Porque hɛnjongui iti'a gɥto xudi.¹⁶ Nuna te bi nja ya, guehna rá hya bi manna pøngahya Joel ngue bi 'yɛna:¹⁷ “Ga xi'ahɥ rá hya mman'Oja. Bi yɛna: Da 'yɛhra pa ga pennbabi rá Espíritu Santo gätho yø ja'i 'bui rá nguni nximhäi. Guehna di bɛnnbabi rá hya da manni ts'ant'ɥhɥ 'nɛhni t'ixuhɥ na. Yø ts'ant'ɥ da

nu yø cosa hinguì nnu mī'da yø ja'ì. Yø dac'ei da 'uì yø t'ì. ¹⁸ Nu'ü yø pa'ü, ga pennbabi ra Espiritu Santo ma mēfi ngue yø n'yohü 'nēhyø xisu. Guehna di bennbabi ra hya da manna. ¹⁹ Ga øt'ä yø milagro nu maya. Nuua ja ra häi p'üya, di nja yø hmēya ngue ra ji, 'nēhra sibi, da nangra 'bifi. ²⁰ Ya hīndi yotra hyadi. Xtá nthēni ra zana tengutho ra ji. Guehna di nja naya hante ngue da zonna pa dá ep'ü ra Hmü. Guehna ra pa di nequi rá ts'edi Oja maguesε. ²¹ Nu te'o gä nzo Oja, gue'ü di nyanyø te'ü", i εn'Oja.

²² Ra Bedu p'üya, bi sigue bi 'yēmbyo ja'ì:

—Ague gyø judíoü, dami 'yøhmü ra hya ga mmangä. Bi ne Oja ngue bi 'yøtyø milagro p'ü guì 'bühmü conná guehna ra Jesús ra mmēngu Nazaret. Janangue guì pahmü ngue guesε Oja bi hatra ts'edi'a te bi 'yøtra Jesús. ²³ Pε gä dāphü yø ts'oc'ei ra Jesús ngue bi cuatrá pont'ì, bi hyo. Pε ya manjam'mø xpá nzän'Oja ngue bi zo ni 'yēhü ra Jesús ngue gä jahü p'ü. ²⁴ Pε nuyá, Oja bi japi ngue bi bennate ra Jesús. Bi gajpü ja ra ndate mī o, porque hinguì sä ngue da cop'ü. ²⁵ Ja bi bōmp'ü'a te bi manna David conná guehra Jesús ngue bi 'yēna: “Zant'a ga n'yo'be Oja. Oja 'bup'ü ja ma n'yēi, n'namhma ngue hīnjonda 'yangui. ²⁶ Janangue dadi johya, ga mma hanja ngue ja gra pähä. 'Nē hü ma mmüi ngue te da thohma do'yo 'mø dá tü. ²⁷ Porque hinguá sogagui ma tegä p'ü ha o yø ánima. Hinguì jaqui da 'ya ma do'yo, porque ni mēfigui gadi maqui. ²⁸ Nu'ì gä xogagui ma mmüi ngue dá padì ngue ja gra te para zantho. Ya man'natho di njaga mpähä 'mø ga nnu'ì”, bi 'yēna.

29 Ague n'yø'ah_u, dí nne ga xi'ah_u te bi thohna ma mboxitah_u ra David. Bi du na, 'nε bi t'äg_ui. A nu'a rá panteón, i jatho asta guehra pa jap'u'a ya. 30 Pe nuna ra David mará pøngahya Oja na. Mi padí te xi yarpabi Oja, ngue nuna n'na'u yø mbom'meto, guehna ra Cristo naya. Go di ponnabi'a ra ndast'abi mi pehra David. 31 Nuna ra David, ya mi pa'a m'met'o ngue di bennate ra Cristo na. Janangue bi mamp'uya ngue rá te ra Cristo, hinda ts'ojpabi p'u ha o yø ánima. Bi ma ngue hinda 'ya rá do'yo. 32 Oja bi japi ngue bi bennate ra Jesús. Gäthogähe ya, Gä dädi jahe majuaní ngue bi bennate na. 33 Nuna Oja nnepe ngue da hnu mansu ra Jesús, bi zixp_u bí ja rá n'y_ei. Nuna ra Espíritu Santo ya xi yat'Oja ngue da penhni, bi japra Jesús ngue bá penhni, bi zøcua dí 'b_uhm_u. A nuyá, guehna ra Espíritu Santo go øt'a te guí nnuh_u ya, 'nε'a ra hya guí øhm_u ya. 34 A nuna ra David, himbi ts'ixmate p'u ja rá n'y_ei Oja na. Sinoque bi 'yεna: “Nuna Oja, nu'mø mi zojpagui ma Hmu, nguna ra hya bi xifi, bi 'yεmbi: Damí micua ja ma n'yεigä ya, 35 asta gue'mø ga øt'e ngue guí manda gätho'u ni nsaiui”, bi 'yεmbi. 36 Gätho yø judío rá m'map'u ja ra häi Israel, jatho ngue da ba'a njuani te'o na ra Jesús. Guehna ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi na. Pe nu'ah_u, Gä cuath_u ra pont'i na.

37 Gä bi där'man'u yø mmui yø ja'i 'mø mi 'yøhna ra hya bi manna Bedu p'uya. Bi 'yørpa ra nt'änni ra Bedu p'uya co 'nε'u mi'da yø representante ra Jesús, bi 'yεmbi:

—Ague n'yø'ah_u, ¿te 'bε'a ja ngue ga øt'ähe p'uya?

38 Mi dahra Bedu p'uya, bi 'yεmbyø ja'i:

—Dami hyehm̄ p'ɥ r̄a nts'o n'na ngu n'na'ah̄. Jatho ngue gūi nxixyah̄, gue'a di fadi ngue gūi ɛc'ɛih̄ r̄a Jesucristo'a. Nuna Oja p'ɥya, di pun'na ni ts'oquih̄, 'nɛ da pɛn'nah̄ r̄a Espiritu Santo. ³⁹ Porque go di toca'ah̄ n̄a r̄a hya ya xa mma mayat'i, 'nɛ ni basih̄, 'nɛ'ɥ to ḡa rá m'map'ɥ 'yap̄atho. Nuna Oja ma Hmuh̄, i nzohni hangū yø ja'i nne prá mm̄ai da zofo.

⁴⁰ Ra Bedu p'ɥya, xangu mi'da yø hya bi xihyø ja'i. Bi consejo yø ja'i, bi 'yɛmbi:

—Dami hyehm̄ p'ɥ'a te ḡama nts'o ga 'yo yø ja'i —bi 'yɛmbi.

⁴¹ Nuya yø ja'i bi nu manho r̄a hya mmana Bedu, bi ma maxixyabi. Nuya ja ma'da'yo bi 'yɛc'ɛi r̄a hya'a r̄a pa'a p'ɥya, comma hyu mahuah̄i nja'i bi z̄adi. ⁴² Gätho ya yø ja'i ya, hingūi nne da hyc'a r̄a hya x̄anb̄ate yø representante r̄a Jesús. 'Da'igu mma n'na ngu n'na, 'nɛ 'dap'ɥ mmat'Oja. 'Dap'ɥ xenna thuh̄mɛ da zi, tengutho r̄a hya bi zohra Jesús.

Ya xangu to bi 'yɛc'ɛi r̄a Jesús.

⁴³ Gä bi nsu yø ja'i ngue xangu yø milagro bi 'yøtyø representante r̄a Jesús. ⁴⁴ Nu'ɥ ya xi 'yɛc'ɛi r̄a hya p'ɥya, ḡa 'dap'ɥ di mpeti. Nu'a te ḡa p̄ets'i, 'da gūi mm̄etitho. ⁴⁵ Bi mā yø häi yø ja'i, nu'ɥ ja mi'da te mi p̄ets'i, ḡa bi mā. Di ndarpi n'na ngu n'na'a te honi. ⁴⁶ N'na pa ngu n'na pa di mpeti p'ɥ ja r̄a nija. Nup'ɥ ja yø ngu yø ja'i, ḡa 'dap'ɥ di mpeti ngue sihm̄ɛ. Gä 'dagui johyatho yø ja'i ngue 'dap'ɥ sihm̄ɛ 'nɛ hinjondi 'yɛts'i. ⁴⁷ Gä ɛspabi Oja. Nuya yø ja'i 'b̄ap'ɥ ja r̄a hn̄ini, ḡatho nnu manho ya yø 'yɛc'ɛi.

N'na pa ngu n'na pa, nuna Oja øt'e ngue man'na ni hyuxta yø 'yεc'ei di nyanyø te.

3

Bi t'øthe n'na ra dogua.

¹ N'na ra pa, nuna ra Bеду 'nεhra Xuua, 'da i marbu bi ja ra nija di mpeti yø judío. Comma hyu nde bi ma, gue'a ra ora pa ra mhmat'Oja yø ja'i'a.

² Mi zømp'ε ja ra goxthi nija ni hu ngue ra Goxthi Mahotho. Mi hup'ε n'na ra n'yohε ngue tudyø gua asta gue'mø mamba mi. I t'εp'ε ngue hnepe da 'yäpra limosna'ε yø ja'i cæt'ambo nnija. ³ Nu'mø mi nu ra Bеду 'nεhra Xuua ngue mmap'ε da yεrbε ja ra nija, nuna ra dogua p'εya bi 'yäpra limosna. ⁴ Ra Bеду p'εya 'nεhra Xuua bi hyεti. Bi 'yεmbrε dogua na ra Bеду p'εya:

—Dami hyεrcä'be —bi 'yεmbi.

⁵ Nuna ra dogua p'εya, bi hyεti. I tø'mi ngue te xti unni. ⁶ Pε ra Bеду bi 'yεmbi:

—Hin tema mεnyu nna hagä ngue ga 'da'i. Pε nu te da zä ga 'da'i, ga 'da'i. Conná ts'edi ra Jesucristo nuna ra mmεngu Nazaret, dí xi'i ya, dami nangui, gui n'yo.

⁷ Nuna ra Bеду p'εya, bi bennba rá 'yε ngue rá n'yεi, bi gats'i. 'Bexque'a ra ora'a p'εya, bi huε xanho yø hyundo'yo ngue yø dägua. Bi zä bi m'mäi xanho. ⁸ Nuna ra dogua p'εya, xøgue ra n'nas'mø mi nangui ngue bi n'yo. 'Da i yεrbε ja ra nija p'εya. Ya ni 'yo, 'nε ni sägui mεnte di ja mammadi Oja.

⁹ Gätho yø ja'i mi 'bε'ambo nnija, bi nu ngue mεnte ni 'yo na mará dogua, mεnte di ja mammadi Oja.

¹⁰ Nuya yø ja'i, i padi ngue gue'a ra dogua xi t'εp'ε

ja ra goxthi nija ni hu ngue ra Goxthi Mahotho'a. Gue'a ra n'yohu mi apra limosna yø ja'i'a. Yø ja'i p'uya, di 'yøtho 'ne i su ngue nu yø ja'i ngue ya bi zä na mará dogua.

Ra Bedu bi zohyø ja'i 'bup'u ja ra nija.

¹¹ Nuna mará dogua 'mø mi zä, asta hingu nne di thøhra Bedu 'nehra Xuua, i sammi. Gätho yø ja'i p'uya, gä di fetyø n'yomfeni ngue su. Bi map'u bi 'bähra Bedu ja ra ngun'yu ni hu ngue ra Salomón. ¹² Mi nu ra Bedu p'uya ngue xangu yø ja'i 'bup'u, bi 'yembuya:

—Ague gyø judiohu, ¿hanja ngue gadi 'yøthohu'a te bi nja? ¿Hanja ngue guí emhmue ngue comma ts'edis'e'be, ogue ngue dí sugä'be Oja, dá japä'be bi n'yo na ra n'yohu 'bucua? ¹³ Sinoque nu'a ma Ojahu mi thanne ma mboxitahu ra Abraham 'nehra Isaac 'nehra Jacob, gue'a bi n'øthe'a ya, para ngue da t'espabi'a rá Ts'unt'u Jesús. Pe nuna ra Jesús, guehna gä dahu p'u 'buhyø ts'ut'abi na. Nu'mø mi ne xtí thøhra Pilato, pe nu'ahu hinga neh. ¹⁴ Pe nuna ra Jesús hin tema nts'o bi 'yøt'e, gä ra nho man'i n'yo. A nu'ahu p'uya, hinga neh ngue xtá ma mathøgue na, sinoque go gä 'yähmu ngue bi ma mathøgue n'na ra hyote. ¹⁵ Go gä hyohu na bádi unna te. Pe Oja bi japi ngue bi bennate p'u ha bi t'ägui. A nugä'be ya, go dadi jagä'be majuan'i ngue bi bennate ra Jesús. ¹⁶ A nuna ra n'yohu 'bucua ya, guí pahmu ngue mi dogua na. Pe ni hmi ni dahu ngue bi zä na ra n'yohu na. Ränge bi 'yec'ei ngue ra Jesús da zä da 'yøthe, janänge bi zä xandønho ya.

17 Ague n'yø'ah_u, nu_{gä} dí pa_di ngue hi_{ng}uí pa_di te ga mbøn'a gá 'yøth_u. Xquet'a njarb_utho ni hmu_hu di manda p'ua ja ra nija ya, aha bi hyo ra Jesús. 18 Pe nuna Oja, bi japi ngue bi nja'a te gä bi 'yotyø pøngahya 'mø yø pa xathogui. Nu'ua yø pøngahya, bi ma ngue ra Cristo i ja ngue da zä ra n'ua. 19 Janangue nuyá, dami hyehm_u p'ua te gni 'yoh_u. Dami 'yεc'ei_hu Oja, n'namhma ngue di mpun'na ni ts'oquih_u. Ja da hyut'a ni mmui_hu Oja p'uya. 20 A nuna Oja da penhna Jesús, porque guehna ra Cristo ya xpä t'ets'i ngue di manda ua na. 21 A nuyá, ra Jesucristo jatho ngue da m'mup'ua mahets'i asta gue'mø da 'yøt'Oja ngue da gom'na'yo gätho yø cosa i ja. Nguna ra hya bi man'ua yø maca pøngahya Oja xa m'mu'mø ya mandønjam'mø tho. 22 Nu'mø mi zohyø nyogui ja'i ra Moisés, bi 'yεmbi: “Nuna Oja ma Hmu_hu, nu'ua yø judío, da bøn'a n'na nc'ei ngue di mpøngahya tengutho bi jacä. Nu'a ra pøngahya'a p'uya, dami 'yøhm_u te gäma hya da xi'ah_u. 23 Nu ra ja'i hinda 'yεc'ei na ra pøngahya na, da ts'ijp_u ha 'b_uhyø judío ngue da tho”, bi 'yεna.

24 Bá fadi asta ra Samuel, gätho'ua mi'da yø pøngahya xa m'mui, gä bi ma ngue di nja'a te gä dí nnu_hu ra pa ja p'uya. 25 Nuna ra hya ya xa yarpabi Oja yø ja'i ngue di nja, tengutho ra hya bi bennbabi yø pøngahya ngue bi xihyø ja'i, nuna ra hya na, da 'yøt'ah_u ra nho na. Oja bi 'yøt'ui n'na ra cohi ma mboxitah_u Abraham, bi 'yεmbi: “Conná guehna n'na ni mbom'meto di m'mui, da ma majapi gätho yø ja'i 'b_ua nximhäi”, bi 'yεmbi. 26 Nuna Oja bi unná cargo na rá Ts'ant'ua, rá mudi i mennbu guí 'b_uhm_u ngue di jap'ah_u. I nnepe ngue gui hyehm_u

p'ua ra nts'o gni n'yo n'na ngu n'na'ahua.

4

Ra Bedu 'nehra Xuua bi 'bap'ua ha 'buhyo mmäcja.

¹ Mente yahua yø ja'i ra Bedu 'nehra Xuua, bi zøhyø mmäcja p'uya, bá n'youi ra 'bet'o asminyó co 'nɛ'ua yø saduceo. ² I mbøcuc'ua p'uya, ngue ra Bedu 'nehra Xuua xännba ra hya yø ja'i, i xifi ngue nu'ua xa ndu i ja ngue di bennate, porque bi bennate ra Jesús. ³ Bi bent'i bi got'a fädi, ja gue'mø mi hyats'i xtí nja ra hya. Porque ya bi nde bi got'i. ⁴ Pɛ nu'ua yø ja'i bi 'yøhra hya i hma, xandøngu bi 'yɛc'ɛi ra hya. Nu'a gangu yø 'yɛc'ɛi p'uya, bi t'øtra güenda ngue hønse yø n'yohua, ya ni ma da za'i cut'a mahuañi.

⁵ Mi hyaxpuya, bi mpeti yø hmu yø mmäcja p'ua Jerusalén, co 'nɛ'ua yø n'yohua 'bet'o ngue yø judío, ni n'yohua yø xännbate ngue ra ley. ⁶ Ni n'yohua na ra Anás ra hmu mmäcja. Ni n'yohua ra Caifás, 'nehra Xuua 'nehra Alejandro. 'Nɛ gätho yø mɛni ya yø hmu mmäcja ni n'yohua. ⁷ A nuya p'uya, bi manda ngue bá ts'i ra Bedu 'nehra Xuua, bi ma ma'bä'mi p'ua made ngue da t'ørpa ra nt'änni. Mi 'yännbua, bi 'yɛmbi:

—¿Te'o bi da'auí ra nt'edi'a te guí øt'ui n'yø, o gue te'o bi da'auí ra ts'edi ngue gui øt'ui tengü na ra hya na? —bi 'yɛmbi.

⁸ Nuna ra Bedu ts'o p'uya, ra Espiritu Santo di hatra ts'edi bi 'yɛmbya yaui p'uya:

—Ague n'yø'ahua, nuya yø n'yohua di manda ua ja ra hnini, da guehyø n'yohua 'bet'o ngue yø judío. ⁹ Guí änga'be ha bi nja'a ra nho dá ørpä'be na ra n'yohua mi'ua, ngue ha bi njap'ua i yani. ¹⁰ A nuyá, ga

xi'ah_u ha bi nja, n'namhma_u ngue da bad_i gätho yø judío. Nuna_u ra n'yoh_u 'bucua_u bi yan_i conná ts'edi ra Jesucristo nuna_u ra mmengu Nazaret. Guehna_u ra Jesucristo gá cuath_u ra pont'i_i ngue bi tho na. Pε Oja bi japi bi bennate p'_u bi t'ägui. Conná_u guehna_u ya, ni hm_i ni däh_u p'_u bi yan_u na ra n'yoh_u 'bucua. ¹¹ Gá 'yøth_u tengutho yø gado 'mø bi 'yεn'a n'na nguadi n'na ra do, emb_i ngue hingu_i ho. Pε m'mefa p'_uya, guehna_u da gohi ngue brá 'bebo p'_u brá fuhra jado na. Guí njath_u p'_uya, hingá nu manho ra Jesús. Pε guehna_u rá thanhni Oja na. ¹² Hijnom man'na da zä gdá nyamhm_u. Porque bá sän'Oja ngue nuua ja ra ximhäi, høndra Jesús ja rá ts'edi da yanj_u.

¹³ Nu'_u yø n'yoh_u di manda p'_u ja ra nija p'_uya, bi nu te øtra Bedu 'nεhra Xuua ngue ya manzaqui. 'Nε pahyø ja'i ngue nuua yø n'yoh_u ya, himbi ma ra xädi, i embyø ja'i ngue hinte padi. Janangue di 'yøtho. Pε pahyø ja'i ngue mi n'youi mam'met'o ra Jesús. ¹⁴ I nnu yø ja'i p'_uya, ngue 'dap'_u 'bähm_u na ra n'yoh_u mará dogua ya xi zä. Ya hingu_i säp'_u da 'yεmbyø ja'i ngue ra fehni'a te bi nja. ¹⁵ Bi xi p'_uya ngue bi ma bá m'mä'athi, mεnte bi nhεcahya, bi zänni te da japi. ¹⁶ Di n'yεmbi:

—¿Te 'be'a ga japh_u ya yø n'yoh_u 'youa dí 'bähm_u? Porque gätho yø mmengu Jerusalén, ya padi ngue hijnonda zä da 'yøt'a te bi 'yøt'e. Ya hingu_i sä ga εmh_u ngue himma juani'a te bi 'yøt'e. ¹⁷ A nu_{yá}, ma ga pihm_u ya, n'namhma_u ngue hinni mantho da manna hya p'_u ha 'bäh_{yø} ja'i. Ma ga xihm_u ya ngue ra pa di map'_u, ya hinni mantho da xihyø ja'i hanja na ra Jesús.

¹⁸ Mi juadi bi nhεcahya yø ja'i p'_uya, bi zonhni

ngue bi 'yɛmbi:

—A nuyá n'yò'áui, 'yo hɔngui xihmɛ rǎ hyǎ yò ja'ǐ ya. 'Yonǐ mantho hɔngui xǎnnbahɛ yò ja'ǐ rǎ hyǎ rǎ Jesús.

¹⁹ Mǐ dahra Bɛdu 'nɛhra Xuua, bi 'yɛmbi:

—Damǐ hyǎcɛ xǎnho rǎ güenda ya. ¿Ua guí hǎxɛ njuǎnǐ ngue dǎ nu manho Oja ngue go dǐ nja'a te guí mmamhmɛ ya'mø, hingo dǐ nja'a te mman'Oja 'mø? ²⁰ Nuna rǎ Jesús, jatho ngue ga mmamhmagǎ'be'a te dá nu'be bi 'yøt'e, 'nɛ'a te dá ø'be bǐ ma.

²¹ Hontho juadi bi pidi, bi thø p'aya. Porque ya himbǐ dǐnǐ ha xtí japi ngue xta ngot'i. Porque supǐ dǐ mbøcue ya yò ja'ǐ espabǐ Oja ngue te xǐ nja. ²² A nuna rǎ dogua xǐ t'øthe connǎ ts'edi Oja, i tho'a nyote njeya 'bǎi.

Bi 'yǎprǎ ts'edi Oja yò 'yɛc'ɛǐ ngue hindǐ nsu.

²³ Nu'mø mǐ ma mathøgue rǎ Bɛdu 'nɛhra Xuua, bǐ map'ɛ 'bǎhyø amigo. Bi xifi gǎtho'a te xǐ manyø hmu yò mmǎcǎ, 'nɛ'ɛ yò n'yohɛ 'bet'o ngue yò judío. ²⁴ Nu'mø mǐ 'yø'a te si p'aya, 'da i mmat'Ojatho, bi 'yɛna:

—Ma Oja'ǐ, gue'e grǎ Oja gǎ hoqui te gǎ bí ja maya, gǎ hocra hǎi, gǎ hocra jathe, gǎ hoqui gǎtho yò cosa i ja. ²⁵ Nu'ǐ ma Oja'ǐ, connǎ Espiritu Santo gǎ japnǐ mɛfi rǎ David ngue bǐ man'a te guí nne guí mma, porque rǎ David bi 'yɛna: “¿Hanja ngue mbøcue yò ja'ǐ 'bǎp'ɛ ja yò nación? 'Nɛ hindǐ nja'a te sǎnnǐ dǐ nja. ²⁶ Dǐ mpeti yò dǎst'abi p'ɛ ja yò nación. Dǎ guehyø ts'ut'abi 'bǎp'ɛ ja yò hnǐnǐ 'da'igu sǎnnǐ. I sɛ Oja 'nɛ sambabǐ'a rǎ Cristo bá ɛts'ǐ”, bi 'yɛnna David. ²⁷ Porque majuanǐ ngue nuua ja rǎ hnǐnǐ

Jerusalén, nuna ra dast'abi Herodes conna Poncio Pilato, conyø judío, conyø ja'i hingyø judío, gä bi mpeti, bi nhεcahya ngue sã'a ni maça Ts'ant'ũ Jesús guá εts'i. ²⁸ Pε nuna ra hya bi 'yøtyø dast'abi, ya manjam'møtho xcá manna ra hya mi ja ngue di nja. ²⁹ A nuya grá Hmu, ya guí nnu te gui pite yø ja'i ya. Dami hacje ra ts'edi ya, n'namhma ngue hĩndi nsu ni mēfi da mamp'a'i ni hya. ³⁰ Conni ts'edi dami 'yøt'e ngue da zã'ũ to xan'ũ. Dami 'yuhyø hmεya, ngue di nja yø milagro 'mø ts'o'a ni maça Ts'ant'ũ Jesús.

³¹ Høntho bi juadi bi mat'Oja yø ja'i p'ũya, bi 'yan'a häi p'ũ xi mpeti yø ja'i. Gä bi zã yø ja'i ngue di hatra ts'edi ra Espíritu Santo. Ya hĩngui su da mambrá hya Oja p'ũya.

Nu'a te pεsyø ja'i, gä 'da gui mmetitho.

³² Gätho yø 'yεc'εi, 'bai tengutho 'mø ngue da n'na nc'εiitho. 'Da'igu øt'e, 'da'igu mbεni. Ni xinga n'na nc'εi ngue da 'yεnã jase rá mmeti. Nu te gä pεts'i, gä comhmi. ³³ A nuya yø representante p'ũya, gä ha ra ts'edi di ja majuanĩ ngue bi bεnnate ra Hmu Jesús. Nuna Oja, man'na bi unná njapi. ³⁴ Yø 'yεc'εi p'ũya, hĩnjo'o ngue da hĩn'yũ te da hyoni. Porque nu to gä ja yø häi, ogue yø ngu, i pä ngue di unna mēnyu ngue ma darpi yø ja'i. ³⁵ Nu'mø bi zøp'ũ 'bãhyø representante ra Cristo, di dãpra mēnyu. Go di darpabi yø ja'i ya p'ũya, n'na ngu n'na yø ja'i ma t'unni'a te honi.

³⁶ Mi 'bũp'ũ n'na ra n'yohũ ni hu ngue ra José. Guehna n'na ra levita nã ngue ra mmεngu Chipre. A nu'ũ yø representante ra Cristo p'ũya, gui hutĩ ngue ra Bernabé. I nne da ma ngue n'na ra n'yohũ

di hojpa yø mmæi yø mmic'eiui. ³⁷ Nuna ra José p'aya, bi mä n'na rá häi mi ja. Bi dāpra mēnyu yø representante ngue di dat'i.

5

Ra ts'oqui bi 'yøtra Ananías 'nēhra Safira.

¹ Nuna n'na ra n'yohæ ni hu ngue ra Ananías cona Safira rá xisu, bi mä n'na rá häi ya p'aya. ² Pe bi hyaca n'na parte ra mēnyu i mä rá häi, co 'nēhrá xisu bi badi. Nuna man'na parte p'aya, bi dāpyø representante ra Cristo, tengutho 'mø ngue hinte xta hyaqui. ³ Ra Bedu p'aya bi 'yēmbi:

—Ague Ananías, ¿hanja ngue di cants'a ni n'yomfēni ra zithu ngue gui nne gui hyātra Espiritu Santo? Porque gá hyacra mēnyu gui pä ni häi. ⁴ Xina ra häi, ¿uangui ni mmeti na? Ya gá pä, 'nē mi o ni 'yε ra mēnyu, uangui xqui 'yøt'e te gui nne. ¿Hanja ngue gá bēni gui mmana fēhni? Hingyø ja'i'æ gui nne gui hyāti, sinoque Oja gui nne gui hyāti —bi 'yēmbi.

⁵ Ngu i 'yøhna ra hya bi sihra Ananías, 'bexpi du, bi dā p'aya. Gā bi 'yēmmēi bi nsu ya yø ja'i bi badi te bi nja. ⁶ Bi nangui 'da yø n'yohæ mi 'bæp'æ, bi 'uennbabi rá do'yo ra ánima, bi hyats'i bá ägui.

⁷ Mi thogui commā nhyu ora p'aya, bi yat'ambo na ra Safira rá xisu ra ánima. Pe hingui padi te xi nja. ⁸ Ra Bedu p'aya, bi 'yēmbi:

—Damī xiqui, ¿ua gue'a gui pä ni häiui'a ra hya xa hmangua mahē'mø, uague hin'na?

Mi dahra Safira, bi 'yēna:

—Ahá, gue'a dá pä'be'a —bi 'yēna.

⁹ Ra Bedu p'aya bi 'yēmbra xisu:

—¿Hanja ngue ya xcuá nhεcahya ngue guí hyär'mahyauí ra Espíritu Santo? 'Bäp'ua goxthi'ua to xpá 'yác'a'i ní damme. 'Nε mahønda hyaxa'i ya ngue guá n'yägui —bi 'yεmbi.

¹⁰ 'Bexque'a ra ora'a p'uya, bi dähra xisu p'ua mi yauí ra Bεdu, ngue bi du. Mi yut'ambo yø 'yäte p'uya, mahømbi dīni ngue ya xi du ra xisu. Bá jup'uya, bi ma bá ägui 'dap'ua bi 'youi rá damme. ¹¹ Gä bi nsu yø 'yεc'ei. Ximmangu'ua hīngyø 'yεc'ei p'uya, xquet'a bi nsu mø mi 'yø'a te bi nja.

Xangu yø milagro bi nja.

¹² Nup'ua ja ra ngun'yu ní hu ngue ra Salomón, ja bi mpeti p'ua xangu yø 'yεc'ei. Nuya yø representante ra Cristo p'uya, 'dama 'dan'yo yø hmεya bi 'yutyø ja'i, porque hīnjongui sä da 'yøtyø milagro bi 'yørbu bi mpeti yø ja'i. ¹³ Madague'a hīngui cuarbu 'bahyø 'yεc'ei ya yø ja'i hīngyø 'yεc'ei, pe nnu manho yø 'yεc'ei, hīngui sui. ¹⁴ Man'na man'na ní hyuxta yø ja'i bi 'yεc'ei ra Jesús. Yø n'yohu, yø xisu bi 'yεc'ei. ¹⁵ Asta bi jucyø dārquēhi yø ja'i ngue pop'ua ja yø caye. 'Bu'o bá oxyø t'ots'i, 'bu'o bá oxyø fidi, i nnepyø ja'i ngue nu'mø bi thop'ua ra Bεdu, madrá xahatho di nthēui ra dārquēhi, 'bexi sä ra n'ua hεmbi. ¹⁶ Nu'ua yø hnīni guerpūtho bi ja, bá εhyø ja'i bi zø'a Jerusalén. Bá du yø dārquēhi, bá du yø ndunthi. Pe Gä bi t'øthe.

Bi n'ofädi yø representante ra Cristo.

¹⁷ Nuna rá hmu yø mmäcja p'uya, gätho ya mi'da yø n'yohu, nuya ja yø nt'εc'ei ní hu ngue yø sāduceo, Gä bi nseyä 'mø mi nu ngue xandøngu yø ja'i n'youi ya yø representante ra Cristo. ¹⁸ Bi ma mābent'i ya yø representante p'uya, bi jot'i. ¹⁹ Pe

rá anxε Oja p'uya, bi xocra goxthi fädi 'mø m̄inxui
ngue bá j̄uqui. Bi 'yεmbi:

20 —Ni mε ya, ni m'mähmi p'ua ja rá nija di mpeti
yø judío. Dam̄i xihmi yø ja'i hanja na ra hya ngue
ra 'da'yo te.

21 Nu'ua yø representante ra Cristo 'mø mi 'yøhna
ra hya bi xihra anxε, bi ma mxuditho p'ua ja ra
nija ngue bi xänbā ra hya yø ja'i. Nu'a ra ora εbi
mmana hya p'ua ja ra nija p'uya, ja bi øt'a junta'ua
yø hmu yø mmäcja. Bi petyø n'yohu di manda
p'ua ja ra nija. Ja bi manda ngue da njacyø ofädi
p'uya. 22 Pε nu'mø mi zøp'ua ja ra fädi'ua yø policia, ya
h̄imbi d̄imp'ua yø ofädi. Bá pennb̄uya, bi ma ngue
ya h̄injo'o p'ua yø ofädi. 23 Bi 'yεna:

—Dá t̄ingähe ngue n'nøt'e xanho ra fädi, 'bäp'ua yø
mädi p'ua ja ra goxthi. Pε nu'mø ma xocähe ra goxthi
p'uya, ya h̄indá t̄ingähe p'ua mbo yø ofädi.

24 Mi 'yøhyø hmu yø mmäcja na te xi nja p'uya,
'nε'a rá hmu'ua yø n'yohu ja yø 'bēfi p'ua ja ra nija,
ngue h̄injo'o p'ua yø ofädi, di n'yεmb̄uya:

—¿Xø hague xp̄i bøn'ua p'uya? —di n'yεmbi.

25 Nu'a ra ora'a p'uya, bi zø'a n'na nc'εi, bi 'yεmbi:

—Nu'ua yø n'yohu gá cothu fädi 'mø m̄inde, ya bí
'bäp'ua ja ra nija. Bi xänbā ra hya yø ja'i—bi 'yεmbi.

26 Nu'a rá hmu yø policia p'uya, bi mähā'ua yø
mm̄ipoliciaui ngue da si'ua yø representante ra
Cristo. Pε h̄imbi añi, porque su da mando yø ja'i.

27 Nu'mø mamba ts'i'ua yø representante ra Cristo
p'uya, bi ma ma'bä'mi p'ua ja ra junta. Nu'a ra hmu
mmäcja bi 'yεmbi:

28 —¿Ua h̄inguí øhmu ra hya, uanguí dá hεc'ahe
ngue nu'a rá hya ra Jesús, ya h̄inni mantho guí

xännbah_u yø ja'i? A nuy_a gätho ra hnini Jerusalén, ya xcá sinnbah_u'a ra hya guí xännbāteh_u ya. 'Nε guí εmhm_u ngue go mā ts'oquigāhe p'_u bi dū nā ra n'yoh_u guí mmāmhm_u.

²⁹ Mī dahra Bēdu p'uya, co 'nε'_u mī'da yø representante, bi 'yεna:

—Nugāhe dī εmhme ngue jatho da t'εc'εi te mman'Oja, hinda gue'a ngue yø ja'itho da t'εc'εibi yø hya. ³⁰ Nunā ra Jesús dī mmangāhe ya, guehna gá cuath_u ra pont'i ngue bi dū nā. Pε nunā Oja mī thanne mā mboxitah_u, bi japi ngue bi bεnnate.

³¹ Oja p'uya, bi zixp_u bī ja rá n'yēi nā ra Jesús, guehna bi 'yεts'i ngue dī ndast'abi ngue da yanyø ja'i nā. A nuyá, nuy_a yø judío, mat'unni ra tiempo ngue da hyep'_u ra nts'o ga 'yo, n'namhmā ngue dī mpunnba yø ts'oqui. ³² Guesε ra Espiritu Santo dī ja majuanī nā ra hya nā. Da guecāhe p'uya, xquet'a dadi jahe majuanī nā ra hya nā. Nunā ra Espiritu Santo p'uya, guehna bá pεnnabāi Oja'_u yø ja'i bi 'yεc'εibi rá hya nā.

³³ Mī 'yøhna ra hya bi si p'uya, janjuanī ngue bi mbøcue. Bi ne ngue xta hyopyø representante ra Cristo. ³⁴ Nup'_u 'būhyø mmācja, n'youi p'_u n'na ra n'yoh_u nī hū ngue ra Gamaliel, ja rá nt'εc'εi ngue ra fariseo 'nε ra xännbāte ngue ra ley. 'Nε gā nnu mānsu yø ja'i nā ra Gamaliel. Bi m'mā p'uya, bi mānda ngue bi njcāthi n'na ts'ūquits'_u ya yø representante ra Cristo. ³⁵ Bi 'yεmbyø ja'i nā ra Gamaliel:

—Ague gyø judío_u, damī n'yomfēni te guí nne guí 'yørpā_u ya yø n'yoh_u 'būcua. ³⁶ Damī bεmhm_u te bī nja 'mø yø pa xa thogui ngue mī 'yonna hya ra Teudas. Bi 'yεna ngue māguesε, 'nε bi dēnnī

comma goho ciento nja'i. Mi zä mi tho p'uya, Gä bi n'uɛn'u mi tenni. Bi m'mɛp'u rä hya p'uya. ³⁷ M'mɛfa p'uya, nu'mø mi nja rä censo, mahømbi 'yonna hya rä Judas nu'a rä mmɛngu Galilea. Xquet'a xangu to bi dennba rá hya. A nu'mø mi tho, Gä bi n'uɛni to mi tenni. ³⁸ Janangue dami hyehm p'uya yø n'yohu 'bucua. 'Yo gadi nthint'i ngue gui sähmu. Porque nu'mø yø hyasɛ'a rä hya i mma, di m'mɛhyø hya 'mø. ³⁹ Pɛ nu'mø ngue rá hya Oja i mmamp'uya, hinda zä gui hejpa hu te mmam'mø. Man'na n'yo mi 'yøthu ngue go ga cohmu ngue mā nsaih Oja.

⁴⁰ Gä bi nu manho yø ja'i te bi manna Gamaliel. Bi ma macut'i mbo ya yø representante rä Cristo p'uya ngue bi 'bei. Bi xi p'uya ngue ya hinnī mantho da xihyø ja'i hanja nā rá hya rä Jesús. Bi thø p'uya. ⁴¹ Mi bømp'u ja rä junta'u yø representante rä Cristo p'uya, di johya ngue ya bi zä rä n'u conná nguehra Jesús. ⁴² N'na pa ngu n'na pa hinguī säya bi xännbate p'u ja rä nija di mpɛti yø judío, 'nɛp'u ja yø ngu i mmanna Jesucristo p'u ni ma.

6

Bi t'ɛxi yoto nja'i ngue di nfäxte.

¹ Nu'u yø pa'u p'uya, man'na man'na ni hyuxtho'a gangu yø 'yɛc'ɛi. Nu'u ga ya rä hya ngue rä griego p'uya, bi ma di bi zu'u yø judío ga ya rä hya ngue rä ebreo. I ɛna ngue hinguī t'ørpabi masu xanho'u yø 'danxu 'mø mā dat'i rä hmɛ n'na pa ngu n'na pa. ² Janangue nu'u 'dɛmā yoho yø representante rä Cristo p'uya, bi pɛti gätho'u yø 'yɛc'ɛi, bi 'yɛmbi:

—Hĩnda zä'a ngue go gā hecähe p'ua nná mangähe rá hya Oja, ngue gui'yemhmua ngue 'bet'o go gā ørpahe masu p'ua ja ra nts'ihmε. ³ Janangue nuyya mā zi cu'ahua, nuua ha dí 'buhmua ya, dami hyomhmua yoto yø n'yohua dā ma mafāti nā ra 'bēfi nā. Pε gue dā gue'ua yø n'yohua bá dīnna hya, 'nε nnu mansu gātho yø ja'i, 'nε dādī nεqui ngue n'youi ra Espíritu Santo. ⁴ A nugähe p'uya, gā siguegähe ra mhmat'Oja, 'nε gā nxänbähe yø ja'i rá hya Oja.

⁵ Gä 'da'igu bi mamp'uya. Bi than'na ra Teba p'uya, ngue dā t'εts'i. Guehna n'na ra n'yohua xanzaqui rá nt'εc'ei, 'nε n'youi ra Espíritu Santo. Conna Lipe bi thanhni, ra Prócoro, ra Nicanor, ra Timón, ra Parmenas, ra Nicolás nuna ra mmengu Antioquía, guehna ya xi 'yεc'ēibi m'met'o yø nt'εc'ei yø judío nā. ⁶ Nuyya yø n'yohua bi thannbuya, bi ts'ixpua 'bähyø representante ra Cristo ngue bi marpabi Oja. Nuyya yoto nja'i bi t'unyø cargo, bi japyø 'yε p'ua ja yø ya.

⁷ Rá hya Oja p'uya, man'na ni ma ma'yonitho. Man'na ni 'yεc'ēitho yø ja'i p'ua ja ra hnini Jerusalén. Xquet'a xangu yø mmäcja bi nu manho ra hya, 'nε bi 'yεc'ei.

Bi ma mabent'i ra Teba ngue bi tho.

⁸ Xandøngu rá njapi Oja bi unna Teba, ngue yø hmεya bi 'yørbu 'bähyø ja'i. Nuyya yø milagro bi 'yøt'e, hīnjongui sä dā 'yøt'e. ⁹ Bi mudi bi njuntui ra Teba ya yø n'yohua pap'ua ja rá nija yø judío ni hu ngue ra Libertos, 'nεhya yø judío ngue yø mmengu Cirene, 'nεhya yø mmengu Alejandría, 'nεhya yø mmengu Cilicia, 'nεhya yø mmengu Asia, gā tønmahya ra Teba. ¹⁰ Pε hīmbi zä xtá ndäjpā rá

hya, porque ra Espíritu Santo di bennbabi ra hya mmanña Teba. ¹¹ Asta bi dahra menyu 'da p'uya, sifi ngue da ma ngue xi 'yøde ngue ya mants'o ra Teba ngue sahra Moisés, 'nɛ su Oja. ¹² Janangue bi yans'yø ja'i p'uya, bi mpeti yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío, 'nɛhyø xännbate ngue ra ley. Bi bent'i, bi zixpu bi nja ra junta. ¹³ Bi t'xyø ja'i da manyø fehni p'uya, bi 'yena:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, hingui säya ngue nnømmañ'u ra maça nija ja ua, 'nɛ nnømmañ'ubi rá ley Oja. ¹⁴ Ya xtá øcähe te mmanña ngue nuna ra Jesús ra mmengu Nazaret, embi ngue da demhra nija 'na. 'Nɛ embi ngue di pähyø costumbre bi zogahu ra Moisés.

¹⁵ Nu to gä mi hup'u ja ra junta p'uya, herpabi rá hmi ra Teba ngue enthø rá hmi n'na rá anxɛ Oja.

7

Bi zohyø nsuiui ra Teba.

¹ Nu'a rá hmu yø mmäcja p'uya bi 'yɛmbi:

—¿Ua majuan'i'a si'a'i ya n'yø? —bi 'yɛmbi.

² Mi dahra Teba p'uya, bi 'yena:

—Ague n'yø'ahu, dami 'yøhmü na ra hya ga mmangä ya. Nuna ma mboxitahu ra Abraham, nu'mø mi m'mu p'u ja ra häi Mesopotamia, tobe himmani map'u ja ra häi Harán, bi nthui na Oja maguesɛ. ³ Oja bi 'yɛmbi: “Dami sop'u ni häi ya, gätho'u ni mɛni da gop'u. Guí mmap'u ja ra häi ga xi'i”, bi 'yɛmbi. ⁴ Nuna ra Abraham, bá pømp'u ja rá häi ni hu ngue Caldea mi 'bui. Bi ma, i m'mu p'u Harán. M'mefa p'uya, bi du rá papá. Oja p'uya, bi xihra Abraham ngue bá ɛcua ja ra häi dí 'buhmu

ya. ⁵ Pε nu'mø mamba εhε, ni xinga n'na xequi xti unna ra häi ja ua. Ni xinga guerp'ε di 'bämrá gua xti unni. Pε madague'a, nuna Oja bi yarpj ngue di unni gátho na ra häi ja ua. A nu'mø bi du p'uya, da gohmi yø basi. Nu'ε yø pa'ε p'uya, tobe him manj m'mahyø basi ra Abraham. ⁶ Nuna Oja bi 'yεmbra Abraham, "Nu'ε ni mbom'meto, goho ciento njeya danj m'mεp'ε ja n'na ra 'dan'yo häi. Ja da ma ma'εnj p'ε, porque jatho da 'yøtra 'bεfi di manda yø hmu". ⁷ Pε Oja bi 'yεmbj: "Ga haspagä ra güenda ya yø ja'i da 'yøt'e ngue yø hmu. M'mεfa p'uya, da εcua ya ma ja'i ngue da dannegui", bi 'yεn'Oja. ⁸ Nuna Oja bi gohmi n'na ra cohi ra Abraham, bi xifi ngue da thejpa n'na xequi ra xifanj rá do'yo yø ts'ant'ε 'mø bi m'mεi. Gue'a ni hu ngue ra circuncisión, guehna da nøpa hmεya na ngue'a ra cohi bi 'yøt'e. Janangue nu'mø mi m'mεhra Isaac, bi mεpya 'mø mi gua'a nhyato ma pa. Nuna ra Isaac xquet'a ngu'a bi 'yør'mø mi m'mεhrá ts'ant'ε ni hu ngue ra Jacob. Nuna ra Jacob xquet'a ngu'a bi japyá 'dε'má yoho yø ts'ant'ε bi m'mε'a m'mεfa, guehya yø xita ya ngue yø judío.

⁹ Nuya yø ts'ant'ε ra Jacob, Gä bi seyabi na ra José yø n'yohε. Janangue bi 'bä na ra José p'uya, bi dányø ja'i manj ma Egipto. Pε ra José, bi máx Oja. ¹⁰ Nu hangu ra n'ε bi zä ra José, bi yan'Oja. 'Nε bi unná n'yomfεni xanho. Bi 'yøt'Oja ngue bi nu manho ra José na ra Faraón. Nuna ra Faraón mará dast'abi p'ε ja ra häi Egipto, guehna bi 'yεxra José ngue di manda p'ε Egipto na, 'nε bi 'yεts'i ngue bi mandabi p'ε ja rá ngu.

¹¹ N'na ra pa p'uya, bi nja ra ot'i p'ε ja ra

hāi Egipto, 'nɛp'ɥ ja rā hāi Canaán bī nja rā ot'i. Ndum̄m̄itho te bī nja. A nu'ɥ mā mboxitahɥ p'ɥya, hīnha tīnī te dā zi. ¹² Ngu i 'yode ngue bī ja te dā ts'i p'ɥ ja rā hāi Egipto, bī mēnhyø ts'unt'ɥ ngue dā tū rā trigo. Ya rá m̄ditho nā rā 'yogui nā p'ɥya. ¹³ Rá yondī bī ma p'ɥya, ya bá mpate'ɥ yø n'yohɥ rā José p'ɥya. Ya bá mm̄ɛya rā Faraón ngue te'o yø m̄ɛnī rā José p'ɥya. ¹⁴ Bī m̄anda nā rā José ngue bá ts'innbābī rá papá Jacob, gātho'ɥ mī'da yø m̄ɛnī bá ts'i, hyate mā'dɛ'mā cūt'a nja'i mī s̄adi ngue gātho. ¹⁵ Janangue bī njap'ɥ ngue ī mpa Egipto rā Jacob. Ja bá tūp'ɥ p'ɥya. Xquet'a 'nɛ'ɥ 'dɛ'mā yoho yø ts'unt'ɥ bá tūp'ɥ. ¹⁶ Pɛ hīmbá t'āp'ɥ Egipto 'mø mī dū, porque nūya yø ts'unt'ɥ rā Hamor ngue yø mm̄ɛngu Siquem, ya xī mā n'na rā panteón ngue xi dānna Abraham, ja i thuxpɥ ngue bá t'āgui.

¹⁷ Pɛ ɛnā bi bā'mø nī ma dā zōnna pa dī nja'a rā hya xi yarpābī Oja rā Abraham, mathoguitho bī nxandyø judío p'ɥ Egipto. ¹⁸ Nup'ɥ Egipto, bī m'm̄'a m'm̄efa n'na rā dast'abi ngue hīmbī bādī te'o nā rā José. ¹⁹ Nūnā rā dast'abi nā, bī nū man'ɥ ya mā mboxitahɥ. Bi japi ngue dā 'yenyø bāsī 'mø bī m'm̄ai, n'namhma dā dū. ²⁰ Gue'ɥ yø pa'ɥ p'ɥya, ngue bī mīhra Moisés. Guehna n'na rā zits'unt'ɥ bī nū manho Oja. Pɛ hōnda nhyushna bi zi rá mamá p'ɥ ja rá ngu. ²¹ Nu'mø mī 'yemp'ɥya, nūnā rá t'ixu rā Faraón guesɛ nā bi hyaxra 'uene ngue bī tede tengutho 'mø drā bāsī. ²² Nūnā rā Moisés, gā bi bārpābī yø m̄fādī yø mm̄ɛngu Egipto. 'Nɛ bi 'yɛhra pa ngue bi zedi te bī mā. 'Nɛ padī xanho ha di japi te dā 'yøt'e.

23 Nu'mø mi gua'a nyote njeya 'buhra Moisés, bi zo rá mm̄i ngue da ma di zengua ya yø judío ngue yø m̄eni. 24 Mi zømp'ua 'buhyø m̄eni p'uya, bi nu n'na ra mm̄engu Egipto ngue di unnbabi n'na rá m̄eni. Bi cospabi'a te mi ørbuya, pe bi hyo'a ra mm̄engu Egipto. 25 Nuna ra Moisés bi 'yena ngue di mm̄eya'ua yø m̄eni ngue bi mennbabi Oja ngue da yan̄i para ngue da ma mathøgue p'ua sã ra n'ua. Pe himbi mm̄eya yø judío te t'ørpabi. 26 Mi hyaxpaya, nuna ra Moisés bi dimmi yo nc'ei yø judío ngue di ndunse. Bi hejpa p'uya, i nnepe ngue di nhyegui, bi 'yembi: “Ague n'yø'aui, gadi mm̄eniui. ¿Hanja ngue gadi ndunseui?” bi 'yembi. 27 Nu'a mi pate p'uya, bi nõhna Moisés, bi 'yembi: “¿Te'o bi 'yexa'i ngue gui nts'ut'abi, ngue gui hyasca'be ra güenda? 28 ¿Ua gui nne gui hyogui tengutho gá japa n'na nc'ei ra mm̄engu ua Egipto mande?” bi 'yembi. 29 Mi 'yøhra Moisés ngue t'embi xi nhote, bi 'dagui, i map'ua ja ra häi Madián. Ja i m'map'ua p'uya, 'ne ja bá mip'ua yoho yø ts'ant'ua.

30 Nuna ra Moisés, mi gua'a nyote njeya ngue 'bap'ua Madián. Nup'ua ja ra dapõ jonna t'øhø Sinaí, bi nu n'na ra ndut'o ngue tøhra sibi. Ja bá nyap'ua rá anxø Oja p'uya. 31 Nu'mø mi hyetra sibi ra Moisés, di 'yøtho hanja'a te bi nu. Bi guarbuya ngue da nu xanho. Bá nya Oja p'uya, bi 'yembi: 32 “Guecã drã Oja mi thannegã ni mboxita Abraham. Drã Ojagã ngue ra Isaac, drã Ojagã ngue ra Jacob”, bi 'yēn'Oja. Pe astã huacrã Moisés ngue bi nsu. Ya hingui ha nzamm̄i ngue da hyeti xanho. 33 Bi 'yēn'Oja p'uya: “Dam̄i c'ojhni thixfani, porque nuua gui 'bãi, ra nduxcahäi ua. 34 Dí nnugã ra n'ua i thohma ja'igã

rá m'mu'a Egipto. Dí ø'mø dants'i. Dá εcä ya ngue ga nyani n'namhma ngue da ma mathøgue. Ague Moisés, dí nne ga pen'na'i Egipto ya” —bi 'yεmbi.

³⁵ Madague'a himbi nu manho m'met'o yø judío na ra Moisés ngue xi 'yεmbi: “¿Te'o xpá 'yεxa'i ngue guí nts'at'abi, ngue guí hyasca'be ra güenda?” xi 'yεmbi, pε guehna bi 'yεx Oja ngue dyø hmu yø ja'i nuya da jøqui. Nguna bi xihra anxε bi nup'u ja ra ndut'o mi danzø. ³⁶ Nuna ra Moisés, guehna bá jup'u ja ra häi Egipto ma mboxitahu na. Ja bá up'u yø hmεya ngue yø milagro bi 'yøt'e, tengutho bi 'yørbu ja ra Thenga Jathe. Bi 'yøtyø milagro mente bi n'yo dapo nyote njeya. ³⁷ Nuna ra Moisés bi xihyø ja'i, bi 'yεmbi: “Nuna Oja, da 'yεxa n'na ra pøngahya ngue yø judío tengutho bi jacä. Nuna ra pøngahya na p'uya, dami 'yøhmu te gäma hya da xi'ahu”, bi 'yεmbi. ³⁸ Guehna 'dap'u bi n'yohu yø ja'i p'u ja ra dapo na ra Moisés. 'Nε bi map'u ja ra t'øhø Sinai ngue bá nyauí rá anxε Oja. Ja bá sip'u rá hya Oja p'uya. Bá εp'u 'buhma mboxitahu ngue di thojpabi na ra hya bá sifi, guehna ra hya bi t'unni ngue di thogahu naya.

³⁹ Pε ma mboxitahu himbi 'yεc'ei na ra hya bi manna Moisés. Bi mεspatho te bi ma, sinoque bi ne xtabá mmenga Egipto mahøn'a. ⁴⁰ Bi 'yεmbyø ja'i ra Aarón: “Ague Aarón, dí nnegähe ngue gui hocyø dahmu di m'met'o p'u gdá mähä. Porque nuna ra Moisés bá jagahu p'u ja ra häi Egipto, hindí pahmu te bá jana”, bi 'yεmbi. ⁴¹ Bi hoca n'na ra dahmu ngue ra t'undaní p'uya. 'Nε bi hyo yø mbo'øni ngue bi 'yørra ra 'bøt'e ra dahmu. Di johya yø ja'i ngue ya bi hocra dahmu da danne. ⁴² Nuna

Oja p'uya, bi hyεp'u yø ja'i. Bi unna 'yu yø ja'i ngue yø sø bí ja maya, gä ørpa yø dahmu ngue thanne. Ngu'a nt'ot'i p'u ja ra libro bi 'yotyø pøngahya Oja ngue εna: “Ague gyø judíohu, mente gá n'yo dapohu nyote njeya, ¿ua gá hyocju yø mbo'øni ngue gá 'yø'ni 'bøt'ehu? Nu'a, hin'na'a. ⁴³ Hante gue nup'u gni mähä, gadi 'yonnbahu rá ngu ra dahmu Moloc, 'nε gui tuhü n'na ra dahmu ngue ra sø ni hu ngue ra Renfán. Guehya yø dahmu gadi hocε guí thannehu. Janangue nuyá, gä høn'ahu thip'u ja ra häi guí 'buhmu ya, gdá pεn'nahü man'na rá nguep'u ngue ra häi Babilonia”, bi 'yεna.

⁴⁴ Bi sigue bi nya ra Teba p'uya, bi 'yεna:

—Nup'u ja ra dapo, nuya ma mboxitahu mi ja n'na ra ngun'ulu ngue mi nnøpa nija yø ja'i. Ja pεspu yø xindo nt'ot'i rá ley Oja. Nuna ra ngun'ulu p'uya, bi xi Oja ra Moisés ngue da 'yøt'e tengutho ra forma xi 'yuti. ⁴⁵ Nuna ra ngun'ulu di pont'a cohmi. Nu'mø mamba εhra Josué bá n'youi ma mboxitahu, go bi søcua ra ngun'ulu ua dí 'buhmu'u ya. Mi zøhø bi hyannba yø häi yø 'dan'yo ja'i mi 'bucua. Guehna Oja bi hyøn'athi yø mmehäi. Bi nja ra ngun'ulu asta gue'mø mi m'mahra dast'abi David. ⁴⁶ Nuna ra David, xangu rá mate Oja bi dinnbi. Bi ne ngue xta hyø'a n'na ra nija, ngue rá ngu na rá Oja mi thanne ra Jacob. ⁴⁷ Pε go bi hyøhra nija na ra Salomón rá ts'ant'u ra David.

⁴⁸ A nuna Oja maguesε, hingui 'bup'u ja yø nija di hocyø ja'i na. Porque rá pøngahya Oja bi 'yotra hya bi man'Oja ngue bi 'yεna: ⁴⁹ “Dí hucä p'u mahεts'i ngue dadi manda. Nua ja ra ximhäi p'uya, di nnøpa nhnεts'i. ¿Te 'be'a mangu guí εna

gui hogah_u? Ogue ¿hap_u guí emhm_u ngue ga nsäyagä? ⁵⁰ ¿Ua hindá hocä ya te gäma cosa i ja?” bi 'yεn'Oja.

⁵¹ Bi sigue bi zohyø ja'i ra Teba, bi 'yεmbi:

—Xandø nnaxi ni mmaih_u. Ni guh_u xancot'i, zant'a guí festhoh_u te mmanña Espiritu Santo. Tengutho bi 'yør'ma mboxitah_u, guí njath_u p'uya.

⁵² Nuya ma mboxitah_u, gätho yø pøngahya Oja xa m'mui, gä xa nzai. 'Nε bi hyo'u yø pøngahya bi xihyø ja'i ngue da ep'u n'na nc'ei ngue gä ra nho da n'yo. A nuyá, ya bá ε'a to bi man'u yø pøngahya'u. Pε gá däh_u ngue bi tho. ⁵³ Madague'a bá pensε yø anxε Oja ngue bi 'da'ah_u ra ley, pε hingui εc'ei_u ra hya.

Ya bi tho ra Teba.

⁵⁴ Nu'mø mi 'yøhyø ja'i na ra hya bi si p'uya, bi ndanzø yø mmui ngue ra cuε, pets'i da zadra Teba.

⁵⁵ Nuna ra Teba p'uya, di hatra ts'edi ra Espiritu Santo. Bi hyanma hets'i p'uya, bi hyandi ngue di yoxni Oja, 'nε bi hyandi ngue nup'u ja rá n'yεi Oja ja 'bup'u ra Jesús. ⁵⁶ Bi 'yεnna Teba p'uya:

—Dí handä ngue bi xohra c'ammahets'i. Nun_u ra n'yoh_u bí 'yε mahets'i p'uya, ya 'buhn_u ja rá n'yεi Oja n_u —bi 'yεna.

⁵⁷ Bi mahra hmafi yø judío p'uya, bi gotyø gu, porque hingui nne da 'yøhna ra hya mmanña Teba. Bi nyuntyø ja'i p'uya ngue bi bent'i. ⁵⁸ Bi gajma xøts'e ra hnini ngue bá pando. Nu'u yø testigo xi manna fshni p'uya, bi gacyø tuhu ngue bi mör'u 'bä'a n'na ra n'yoh_u ni hu ngue ra Saulo. Bi mando ra Teba p'uya. ⁵⁹ Mente 'bando ra Teba p'uya, bi zo Oja, bi 'yεmbi:

—Ague ma Hmu'i Jesús, dadi dä'i ma te —bi 'yɛmbi.

⁶⁰ Bi ndantyøhmu p'uya, ra ndøts'edi bi 'yɛna:

—Ague ma Hmu'i Jesús, 'yogui mbɛnnbabi'a te ra ts'oqui øtya yø ja'i 'bɛcua.

Høntho bi man'a p'uya, bi du.

8

Bi sigue ra Saulo ngue sahyø 'yɛc'ɛi.

¹ Da'igu bi mammi ra Saulo'u to bi hyo ra Teba. Nu'a ra pa'a p'uya, bi nanga n'na ra dasai p'u Jerusalén ngue bi ts'ahyø 'yɛc'ɛi. Gä bi n'uɛnyø 'yɛc'ɛi, i mpa mi'da yø hnini rá njap'u ja ra häi Judea. I mpa 'da asta ra häi Samaria. Pɛ nuya yø representante ra Cristo himbi 'dahya. ² Nuya yø n'yohu suprá xudi Oja, guehya bi 'yähra Teba ya. Janjuani zoni ngue mbɛni. ³ Pɛ di sigue ngue sahyø 'yɛc'ɛi na ra Saulo. I huaxtyø ngu, bi jacyø n'yohu nɛhyø xisu ngue cot'i.

Bi ma ma'yoni ra hoga 'da'yo hya p'u Samaria.

⁴ Nuya yø ja'i bi 'dap'u Jerusalén, ndap'u bi zä i mpa yø ja'i, pɛ Gä mmanna hoga 'da'yo hya p'u ni ma. ⁵ Nu'a ra Lipe guehna n'na nc'ɛi ra 'dagui na, i mpa p'u ja n'na ra hnini ngue ra häi Samaria. Bi madi bi xihyø ja'i ra Cristo p'uya. ⁶ Bi mpeti gätho yø ja'i ngue øxra hya mmanna Lipe. Mi nu yø ja'i yø milagro bi 'yøtra Lipe p'uya. ⁷ Mi 'bɛp'u xangu yø ja'i ngue yø ndunthi, pɛ Gä bi t'øthe. Nu'mø xihyø ts'onthi ngue da hyɛp'u yø ja'i n'youi, asta mafi. Xangu yø dogua bi 'yøthe, xangu yø ja'i tudyø gua bi 'yøthe. ⁸ Janangue Gä di johya yø ja'i 'bɛp'u ja ra hnini.

9 Nup'u ja ra hnini, mi 'bup'u n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Simu. Mi hyätyø ja'i p'u ja ra häi Samaria conná mfadi ngue ra magia, mi ena ngue maguesε. 10 A nuná, dingüε dinnoho mi ørpa masu. Di n'yεmbyø ja'i: “Nuna ra Simu, janjuaní ngue n'youi rá ts'edi Oja ná”, di n'yεmbi. 11 Mi t'ørpabi masu, porque ya rá ya'atho yø pa mi hätyø ja'i conná mfadi. 12 Pε ra Lipe bi xihra hoga 'da'yo hya yø ja'i. Bi xihyø ja'i ha di njap'u di zo rá 'yε Oja. 'Nε xifi hanja ná ra Jesucristo. Nu'mø mi t'εc'εi'a te bi manna Lipe p'uya, yø n'yohu yø xisu bi nxixya. 13 Xquet'a 'nεhra Simu bi 'yεc'εi ra hya 'nε bi nxixya. Asta ya hinguí nne da hεhra Lipe ná ra Simu. Di 'yøtho 'mø bi nu yø milagro øtra Lipe.

14 Mi 'yøhyø representante ra Cristo mi 'b'u'a Jerusalén ngue ya 'nεp'u Samaria xi t'εc'εi rá hya Oja. Ja i 'bennbu ra Bedu 'nεhra Xuua p'uya. 15 Nu'mø mi zømp'u Samaria'u bi 'benhni, bi marpabi Oja yø 'yεc'εi ngue nnepe di n'youi ra Espíritu Santo. 16 Porque tobe hinga n'na nc'εi mi n'youi ra Espíritu Santo. Sinoque høntho xi nxixya para ngue da fadi ngue εc'εi ra Hmu Jesús. 17 Ra Bedu 'nεhra Xuua, nu'mø mi japyø 'yε p'u ja yø ya yø 'yεc'εi, yø 'yεc'εi p'uya bi n'youi ra Espíritu Santo.

18 Mi nu ra Simu'a te øtyø representante ra Cristo, ngue nu'a gui japyø 'yε p'u ja yø ya yø 'yεc'εi, 'be xi n'youi ra Espíritu Santo yø 'yεc'εi. Ra Simu p'uya, bi ne xtá ngutra mēnyu ngue di njap'u. 19 Bi 'yεmbi:

—Damí 'dacui ná ra ts'edi ja'auí, n'namhma ngue nu to bi zä ga japä mä 'yε p'u ja rá ya, di n'youi ra Espíritu Santo —bi 'yεmbi.

20 M̄i dahra B̄edu p'uya, bi 'ȳemb̄i:

—Nu'a n̄i m̄enyu 'da gdi m'ehm̄i'a. ¿Hanto guí εna ngue nu'a b̄adi un'Oja, ra m̄enyu gdi tin'a?

21 Nu'i hin'ȳu n̄i mm̄enth̄i ngue guí nth̄eui na ra 'b̄efi na. Porque nup'̄u ja rá h̄mi rá d̄a Oja, h̄inga njuan̄itho n̄i mm̄ai. 22 Dam̄i hȳep'̄u ra nts'o ja n̄i mm̄ai. Dam̄i 'ȳápr̄a m̄ate Oja, x̄amh̄matho di pun'na'̄i te guí mb̄eni. 23 Porque d̄i nnuḡa ngue gr̄a z̄eya, 'n̄ε ḡa ra nts'o x̄a mb̄ent'ui n̄i mm̄ai.

24 Bi 'ȳenna Simu 'm̄ø m̄i d̄a p'uya:

—Dam̄i marcauits'̄u Oja n'namh̄ma ngue h̄inga thoc̄a'̄a te guí xicui.

25 M'm̄efa p'uya, nuya ȳø representante ra Cristo, nu'm̄ø m̄i juadi bi xihȳø ja'̄i ngue majuan̄i na rá hȳa Oja, bá pengb̄uya, bí 'ȳε'a Jerusalén. Nup'̄u ja ȳø hn̄ini ja'a ra h̄ai Samaria bá thogui, ḡa bi xihra hoga 'da'yo hȳa ȳø ja'̄i.

Ra Lipe bi nth̄eui n'na ra mm̄engu Etiopía.

26 M'm̄efa p'uya, n'na rá anx̄e Oja bi xihra Lipe, bi 'ȳemb̄i:

—Nuyá, ja ngue guí mma gdi ma Sur. Gui hyaxra 'yu bá n̄εxa Jerusalén, i ntho'a Gaza —bi 'ȳemb̄i.

Nup'̄u i nthohna ra 'yu na, hinjongui 'b̄ai. 27 Bi map'̄u sihna ra Lipe. Bi nth̄eui p'̄u ja ra 'yu n'na ra n'yoh̄u ngue ra mm̄engu Etiopía, ngue xp̄i 'ȳεhra ndanne Jerusalén. Rá 'b̄et'o m̄efi na n'na ra xisu n̄i hu ngue ra Candase m̄i ndast'abi p'̄u Etiopía, m̄i ja rá cargo ngue ra tesorero. 28 N̄i huxrá carro j̄atȳø fan̄i n̄i ma rá h̄ai Etiopía. M̄ente n̄i 'yo p'uya, di x̄ahra libro bi 'yotra p̄ongahya Isaiás. 29 P̄ε ra Esp̄iritu Santo bi 'ȳembra Lipe:

—Dam̄i cuatro n'yoh̄u n̄i huxrá carro mma n̄u.

³⁰ Ra Lipe p'uya bi guarb_u ja ra carro. Bi 'yøde ngue nuna ra n'yoh_u di xäp'_u ja ra libro bi 'yotra Isaías. Bi 'yemb_uya:

—¿Ua guí padí te gadi xähya? —bi 'yemb_i.

³¹ Mi dahna ra n'yoh_u p'uya, bi 'yena:

—Pε ¿hague gdá pacä p'uya, 'nε hınjo'o to da xiqui hanja ra hya? —bi 'yemb_i.

Bi xihra Lipe p'uya ngue bi nexp_u ja ra carro, 'dap'_u bi mihmi. ³² Nu'a ra parte nt'ot'i p'ua ja ra Maca Libro di xä p'uya, guehna ra hya ngue ena: “Tengutho n'na ra de'yo 'mø ni ma da tho, di mmuti. Ogue nt'axi n'na ra de'yo hindi 'yani. Di njarbatho na ra n'yoh_u 'mø ni ma da tho ya, hindi 'yani. ³³ Da ma ma'berpi rá sä ngue hinda ma m'mäts'i. ¿To go da badi hague ngu ra nts'o da 'yøtyø ja'i di 'bu'a ra pa'a? Porque da thajpabi rá te ua ja ra ximhäi”.

³⁴ Nuna ra n'yoh_u p'uya, bi 'yänna Lipe, bi 'yemb_i:

—Dami 'yørca ra mate xiqui te'o na mmana ra pøngahya naya. ¿Uague nuse, uague 'bui te'o man'na mmana?

³⁵ Mi dahra Lipe p'uya, i dumbatho'a te nt'ot'i p'ua ja ra Maca Libro madi xädi, bi xihra hoga 'da'yo hya ngue ha bi nja ra Jesús. ³⁶ Nu'mø mi thop'ua po n'na ra dehe p'uya, bi 'yen'a ra n'yoh_u yaui ra Lipe:

—I poua ra dehe ya, ¿ua hinda zä ga nxixyagä 'mø?

³⁷ Mi dahra Lipe p'uya, bi 'yemb_i:

—Nu'mø guí hahní mmui guí εc'ei ra hya, da zä njam'mø da hın'na.

Mi dahra n'yoh_u p'uya, bi 'yemb_i:

—Dí εc'ei gä ngue ra Jesucristo guehna rá Ts'ant'ua Oja na.

38 Bi m̄anda r̄a n'yoh̄a ngue b̄i ma ma'bä'm̄i r̄a carro p'uya. Bi m̄ep'ua ja r̄a dehe ngue bi xixyab̄i r̄a n'yoh̄a n̄a r̄a Lipe. 39 Nu'm̄ø m̄i b̄øn'a nenthe p'uya, bi ḡus'r̄a Esp̄iritu Santo r̄a Lipe. Nun̄a r̄a n'yoh̄a b̄i nxixya p'uya, ya h̄inha m̄amb̄i nu r̄a Lipe. Bi sigue b̄i n'yo p'uya, p̄e di johya ḡä r̄a 'yu. 40 M̄i damb̄eni r̄a Lipe p'uya, ya 'b̄up'ua ja r̄a hn̄ini Azoto. Bi n'yo ngue bi hȳa 'da ȳø hn̄ini ngue b̄i m̄ann̄a hoga 'da'yo hȳa, ast̄a gue'm̄ø m̄i z̄omp'ua ja r̄a hn̄ini Cesarea.

9

Nun̄a r̄a Saulo, b̄i m̄adi bi 'ȳec'ei r̄a Jesús.

1 Nun̄a r̄a Saulo, h̄ingui säya di pihȳø ja'i ngue nne d̄a hyo'ua ̄c'ei r̄a Hmu Jesús. Bi map'ua 'b̄ahr̄a hmu ȳø mm̄äc̄ja p'uya. 2 Bi 'ȳäpra s̄acua d̄a ḡats'i, d̄i map'ua ja ȳø n̄ija p'ua ja r̄a hn̄ini Damasco, n̄i hȳa r̄a ts'edi ngue d̄a si'ua to ̄c'ei r̄a hoga 'da'yo hȳa. Nu'm̄ø ȳø n'yoh̄a ogue ȳø xisu d̄a t̄ini, d̄a t̄ut'i d̄a sip'ua Jerusalén ngue d̄i n'ofädi. 3 P̄e nu'm̄ø n̄i ma d̄a z̄øt'a Damasco p'uya, nth̄amb̄en̄itho bi yot'a n'na r̄a nyot'i maȳa ngue b̄i nth̄eui. 4 Bi d̄ä'a häi r̄a Saulo p'uya. Bi 'ȳø p'uya ngue ts'of̄o, bi t'̄emb̄i:

—Ague Saulo. Ague Saulo. ¿Hanja ngue ̄mm̄ei guí s̄aqui?

5 M̄i dah̄ra Saulo p'uya, bi 'ȳemb̄i:

—¿Te'o'i p'uya, gr̄a Hmu?

Nu'a nzo p'uya, bi 'ȳemb̄i:

—Go guec̄ä dr̄a Jesús ngue ̄mm̄ei guí s̄aqui. P̄e ḡadi n'uns̄e, tengutho r̄a nd̄ani 'm̄ø emb̄ra nh̄n̄et'i r̄a za m̄a s̄ani.

6 Ast̄a hūacr̄a Saulo ngue b̄i nsu. Bi 'ȳemb̄uya:

—Ague grá Hmu, ¿teni 'be'a guí nneque ga øt'ä p'aya?

Mi dahra Hmu Jesús, bi 'yembj:

—Dami nangui, ni manu bí ja ra hnini. Ja dani si'i nu te ja ngue gui 'yøt'e.

⁷ Emmei di 'yødya yø n'yohu mi n'youi ra Saulo, porque bi 'yøde ngue bi ya maya'a nzohra Saulo, pe hinjombi nu. ⁸ Nu'mø mi nanga häi ra Saulo p'aya, i nne di nhanni, pe bi nxädä. Janangue bi ma macanhni, bi zøn'a Damasco. ⁹ Bi m'map'u nhyu pa, pe hinha hēti. Xingra hme, ni xingra dehe xta nzi.

¹⁰ Nup'u Damasco, mi 'bup'u n'na ra 'yēc'ei ni hu ngue ra Ananías. Nuna ra Hmu Jesús bi zohra Ananías, bi 'yembj:

—Ague Ananías —bi 'yembj.

Mi da p'aya, bi 'yēna:

—Dí 'bucua grá Hmu. ¿Tema hya?

¹¹ Mi dahra Jesús, bi 'yembj:

—Ga 'yo, ni map'u ja ra caye ni hu ngue Njuantho. Curbu ja rá ngu ra Judas. Dami 'yännbu n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Saulo, ra mmengu Tarso. Nuya, exa bi mmat'Oja ya. ¹² Mente mmat'Oja ra Saulo p'aya, nup'u i nu, bi zøn'a n'na ra n'yohu p'u ha 'bui ni hu ngue ra Ananías. Bi nu ngue bi yut'ambo, bi japrá 'ye p'u ja rá ya para ngue di nzø yø dä.

¹³ Nu'mø mi 'yø'a ra hya sihra Ananías, bi 'yēna:

—Ague grá Hmu, xangu ra nts'o dí øcä xa 'yø'na ra Saulo ngue di anyø ja'i nu'u εc'ei'i p'u Jerusalén.

¹⁴ A nuyá, bá äpra sūcua yø hmu yø mmäcja ya, ngue bá εcua ngue nu'u yø ja'i nzo'i, gä da dut'i da zits'i.

15 Pε ra Hmu Jesús bi 'yεmbra Ananías:

—Ni mahma. Porque nunā ra n'yohu nā, ya xtá huanhnā nā ngue dā xihyø ja'i te'ogui. Dā xihyø ja'i rá m'mu'a n'nanni yø naciön, 'nεp'u ha 'buhyø dast'abi dā mā te'ogui, 'nεp'u 'buhyø judío dā xifi te'ogui. 16 Nugä ga uti hague ngu gangu ra n'u dā thogui conná ngueque.

17 Nunā ra Ananías bi map'u ja ra ngu mambí 'buhra Saulo. Mi yat'ambo p'uya, bi japrá 'yε p'u ja rá ya ra Saulo, bi 'yεmbi:

—Ague mā zi cu'i Saulo, nunā ra Hmu Jesús bá zo'i p'uja ra 'yu, xpá mmennä ya ngue dā zä di nzø ni dā, 'nε gui n'youi ra Espiritu Santo —bi 'yεmbi.

18 Bexque'a bi nzø yø dā ra Saulo p'uya. Bi hyø'u εnā yø xihua mi ja yø dā. Bi nxixya p'uya. 19 Mi nsihmε p'uya, mahømbi hya ra ts'edi. Bá m'mahma njammī pa p'u 'buhyø 'yεc'ei p'u Damasco.

Ra Saulo bi mambrá hya Oja p'u Damasco.

20 Bi du'mi bi manna hya ra Saulo p'u ja yø nija di mpeti yø judío p'uya. I xihyø ja'i ngue ra Jesús, gue'a rá Ts'unt'u Oja'a. 21 Nuya gätho yø ja'i øde te mmamp'uya, di 'yøtho, di n'yεmbi:

—¿Ua hinga guehna ra n'yohu 'bu'a Jerusalén, nunā t'εmbi suhyø ja'i εc'ei ra Jesús? Huangui gue'a ni 'yεcua'a ya ngue dā dut'u to dā dini, dā zispabi yø hmu yø mmäcja.

22 Pε man'na ni hyadra ts'edi ra Saulo ngue mmanna hya. I utyø ja'i te mmamp'u ja ra Maca Libro, ngue ra Jesús guehna ra Cristo xa 'yεx'Oja ngue di ndast'abi nā. Asta hinguī padī te dā 'yøtyø judío mi 'bu'a Damasco.

Bi pongra ndate yø judío nā ra Saulo.

²³ M̄i ma ya'atho yø pa p'uya, bi nhɛcahya yø judío ngue xta hyo ra Saulo. ²⁴ Nu'ya yø hyote, i fähyø goxthi ngue ra nenihni ngue da hyo 'mø bi thop'ya. Pɛ mi mmɛya'a te fennbabi ra Saulo. ²⁵ Nu'mø minxui p'uya, nuya yø 'yɛc'ɛi bi 'yɛt'a n'na ra canasta na ra Saulo. I camba ja ra jado di thesra nenihni. Bi bomp'uya.

Ra Saulo bi ma Jerusalén.

²⁶ Nuna ra Saulo, mi zøn'a Jerusalén, bi ne xti mpɛnhui'ya yø 'yɛc'ɛi mi 'bap'ya. Pɛ gä su 'mø mi nu, porque embi ngue himma juani ra 'yɛc'ɛi na ra Saulo. ²⁷ Nuna ra Bernabé go bi zixra Saulo p'ya 'bähyø representante ra Cristo na. Go bi manna p'uya ha bi njap'ya i nu ra Saulo p'ya ja ra 'yu na ra Hmu Jesús. Bi ma ha bi nja ngue bi zofa. Gue'a i hya ra ts'edi ra Saulo ngue bi mamp'ya Damasco hanja na ra Jesús. ²⁸ Nup'ya ja ra hnini Jerusalén, 'dap'ya 'yoh'ya yø representante na ra Saulo. Nup'ya ni ma yø representante, ja ni map'ya ra Saulo. ²⁹ Nuna ra Saulo bi hya ra ts'edi ngue mma hanja na ra Hmu Jesús. Di nju'mahya 'mø yaui ya yø judío ga ya ra hya ngue ra griego. Pɛ nuya yø judío ya, i nne da hyo ra Saulo. ³⁰ Mi mmɛya yø 'yɛc'ɛi p'uya ngue nne da tho ra Saulo. Bi zixp'ya, i ma Cesarea ja bi thop'ya. Ya bi mase p'ya ja ra hnini Tarso na ra Saulo p'ya.

³¹ Ya 'bammänho gätho yø 'yɛc'ɛi rá m'map'ya ja ra häi Judea, da guerp'ya Galilea, da guerp'ya Samaria. Man'na ni hyadra ts'edi'ya rá m'map'ya. I 'bui ngue suprá xudi Oja, 'nɛ fäxra Espiritu Santo. Man'na mani 'yɛc'ɛitho mi da yø ja'i.

Bi t'øthe ra Eneas.

³² Bì n'yo rā Bēdu ngue bi zengua yø cu. Xquet'a bī ma bí zengua'u yø 'yɛc'ɛi rá m'mɔp'u ja rā hnini Lida. ³³ Nu'a rā hnini'a p'uya, bi dīmp'u n'na rā n'yohu nī hu ngue rā Eneas. Ya nhyato jeya mī oxrā t'ots'i, porque mī tudyø gua. ³⁴ Nunā rā Bēdu bi 'yɛmbi:

—Ague Eneas, da 'yøthe'i rā Jesucristo ya. Dami nangui, pɛs'ni fidi.

Nunā rā dārquɛhi 'bɛxpī nangui. ³⁵ Nu'u yø mmɛngu Lida 'nɛ'u yø mmɛngu Sarón mī nu ngue bi zā rā Eneas. Bi hyɛp'u yø nyogui nt'ɛc'ɛi p'uya, bi 'yɛc'ɛi rā Hmu Jesús.

Bi bɛnnate rā Dorcas.

³⁶ Nup'u ja rā hnini Jope mī 'bɔp'u n'na rā 'yɛc'ɛi ngue rā xisu manī hu ngue rā Tabita. Rā hya ngue rā griego p'uya, gui hutī ngue rā Dorcas. Nunā rā xisu nā, mɛnte rā pa bī m'mɔi bi 'yøtra nho, i fäxyø ja'i hin'ya te da hyoni. ³⁷ Mī 'yɛ'a n'na rā pa p'uya, nunā rā Dorcas bi hyɛnni, pɛ bi du p'uya. Nu'mø mī 'bɛtra ánima, bi 'bɛp'u ja n'na rā cuarto bí ja mayá rā tɔcangu. ³⁸ Nup'u ja rā hnini Lida ja mī dup'u rā Dorcas, querpɔtho bí ja rā hnini Jope mambi 'bɔhra Bēdu. Nu'mø mī bahyø 'yɛc'ɛi p'uya ngue bí 'bɔp'u Jope rā Bēdu, n'na zihmantho bī mɛnhni yo nc'ɛi ngue bá si rā Bēdu.

³⁹ Nu'mø mī zømp'u bí 'bɔhra Bēdu'u yø nzite p'uya, 'bɛpra ɛhra Bēdu. Mī zøp'u ja rā ngu rā Bēdu p'uya, bi ts'ixp'u ja rā cuarto maya bí 'bɛnna ánima. Xøgue dī mäs'yø 'danxu p'u 'bɛni ngue zoni. Bi t'utrá Bēdu'u yø tuhu 'nɛhyø vestido mī ør'mø mī 'bɔhra Dorcas. ⁴⁰ Nunā rā Bēdu p'uya, bi xihyø ja'i ngue gā da bøn'athi. Bī ndantyøhmu p'uya, bi

mat'Oja. Mente hētra ánima nā rā Bēdu p'aya, bi 'yēmbi:

—Ague Tabita, dami nangui —bi 'yēmbi.

Bi nzø yø dā rā ánima p'aya, bi hētra Bēdu, bi nangui bi mi. ⁴¹ Nuna rā Bēdu, bi bennba rá 'ye rā Dorcas ngue bi xots'i. Mi xoxpaya, bi ma maçat'i mbo yø 'yēc'ei conyø 'danxu ngue bi dāpi, pē ya i te. ⁴² Bi fadi gā rā hnini Jope nā rā hya nā p'aya. Janangue xangu yø ja'i bi 'yēc'ei rā Hmu Jesús. ⁴³ Nuna rā Bēdu p'aya, ya'atho yø pa bá m'mup'u Jope ja rá ngu n'na rā hyuxfani xquet'a ni hu ngue rā Simu.

10

Bi nyqui rā Bēdu rā Nēyo.

¹ Nup'u ja rā hnini Cesarea, mi 'bup'u n'na rā n'yohu ni hu ngue rā Nēyo. Mará capita nā rā n'yohu nā, rá hmu n'na 'bui yø soldado ni hu ngue rā Italiano. ² Nuna rā n'yohu nā, gā thanne Oja'u 'bup'u ja rá ngu, 'nē gā suprá xudi Oja. Xquet'a xangu rā mēnyu madi unī ngue fāxyø judío. 'Nē zant'a mmat'Oja. ³ N'na rā pa p'aya comma hyu nde, bi mpā rá nhandi rā Nēyo tengutho 'mø di 'ui. Bi nu xanho ngue n'na rá anxē Oja bi yarbū ha 'bui, bi 'yēmbi:

—Ague Nēyo —bi 'yēmbi.

⁴ Bi hētra anxē rā Nēyo p'aya, pē bi nsu. Bi 'yānnbaya, bi 'yēmbi:

—¿Tema hya, grā Hmu?

Mi dahra anxē p'aya, bi 'yēmbi:

—I nnu manho Oja ngue guí mmat'Oja 'nē nnu manho te guí øt'e ngue guí fāxyø ja'i hin'ya te dā

hyoni. ⁵ A nuyá, dami 'yɛt'i to da si ra Simu bí 'bɛ'a Jope, nuna ga ts'ofu ngue i Bɛdu. ⁶ Nuna ra Bɛdu, 'bɛp'ɛ ja rá ngu ra hyuxfani nuna xquet'a i Simu. I ja rá ngu p'ɛ ja rá nnengui ra jathe. Nuna go da xi'i te 'bɛ'a ja ngue guí 'yø'na —bi 'yɛmbi.

⁷ Mi ma ra anxɛ p'ɛya, nuna ra Nɛyo bi zohni yoho yø mɛfi 'nɛ n'na ra soldado. Nuna ra soldado, rá n'youi ra Nɛyo ngue xquet'a 'nɛhna mi thanne Oja na. ⁸ Bi xifi te xi nu p'ɛya. M'mɛfa p'ɛya, bi mɛnhø nzite p'ɛ ja ra hnini Jope.

⁹ Mi hyaxpɛya, ya ni 'yo ra 'yu yø nzite, ni ma da zømp'ɛ ja ra hnini. Comma huxyadi p'ɛya. Nuna ra Bɛdu bi nexma xøts'e ra ngu ngue da mat'Oja ¹⁰ Nuna ra Bɛdu p'ɛya bi ntɔ manthuhɔ. Mɛnte mahojpi te da zi, bi mpá rá nthandi tengutho 'mø di 'ui. ¹¹ Bi nu ngue bá xohra c'ammahɛts'i. Bá caɕua häi n'na ra manta xanno, bá nthut'i yø ts'at'i. ¹² Nup'ɛ ja ra ulu p'ɛya, bá cap'ɛ xangu yø zu'ɛ ngue ja goho yø gua. Bá cap'ɛ yø c'ɛya, bá cap'ɛ yø ts'int's'ɛ. ¹³ Bi 'yøhra Bɛdu p'ɛya ngue ts'ofu, bi t'ɛmbi:

—Ague Bɛdu, dami nangui. Guí hyo yø zu'ɛ 'bɛɕua n'namhma gui sa.

¹⁴ Mi dahra Bɛdu p'ɛya, bi 'yɛna:

—Hin'na grá Hmu. Porque hinjam'mø xtá sigá n'na ra cosa nu'a hin'yɛ rá nt'ɛdi ga si, ogue xants'o —bi 'yɛmbi.

¹⁵ Nu'a bi ya maya p'ɛya, mahømbi zofo, bi 'yɛmbi:

—Nu'a mman'Oja ngue xanho, 'yo gni hutɔ ngue xants'o'a.

¹⁶ Nhyu ndi bi 'yøhra Bɛdu ngue ts'ofu. M'mɛfa p'ɛya, bi mengra manta, i ma mahɛts'i. ¹⁷ Pɛ ra

Bedu h̄ingui pad̄i te da 'yøt'e. Di n'yomf̄eni hanja te ga mbøn'a b̄i n̄u. Bi zøp'ua ja ra goxthi'ua yø nzite ra Neyo p'uya. Ya xp̄i n'änni harua ja rá ngu ra Simu. ¹⁸ Bi 'yänni ngue'mø di 'bup'ua n'na ra n'yohua ni hu ngue ra Simu 'n̄e i Bedu. ¹⁹ M̄ente sodrá mm̄ai ra Bedu'a te xi n̄u p'uya, ra Esp̄ritu Santo bi 'ȳembi:

—'Bäcua ja ra goxthi hyu yø n'yohua hon'i. ²⁰ Ga 'yo, dami cai. 'Yo guí yob̄eni ngue guí mm̄e, porque nugä go xtä ε't'ä'ua.

²¹ Nunä ra Bedu p'uya, n'na zihmantho bi gai. Bi ma bá nyaui'ua yø nzite ra Neyo bi zøhø. Bi 'ȳembi:

—Dí 'bucä ua n'yø, masque go guí hongüi. ¿Tema hya gn̄i 'ȳhm̄i?

²² Nu yø nzite p'uya bi 'ȳembi:

—Nu'a ra capita ni hu ngue ra Neyo xp̄a mm̄engahe ngue ga sixahe. Nunä ra Neyo, guehna n'na ra hoga n'yohua ngue suprä xud̄i Oja. 'N̄e nnu manho gätho yø judío na. I mma ngue bi zø'a n'na rá maca anx̄e Oja p'ua ha 'bui, bi xifi ngue da penhni to da zixa'i, para ngue da 'yø'a ra hya ja ngue guí mma —bi 'ȳembi.

²³ Nunä ra Bedu p'uya, bi cat'ambo'ua yø nzite ngue di n'oxi. Mi hyaxp̄uya, bi mähä ya yø nzite. 'N̄e bi mähä mi'da yø 'ȳc'ei ngue yø mm̄engu Jope.

²⁴ Rá yo pa p'uya, bi zøn'a Cesarea. Nunä ra Neyo, ya mi ndø'mate p'ua ja rá ngu. Ya xi petyø m̄eni conyø amigo di nsixui. ²⁵ Mi zøhra Bedu, 'bexpa nangra Neyo ngue bi nzenguaui. Bi ndantyøhm̄u p'uya ngue nne xtä ndanne. ²⁶ P̄e ra Bedu bi xihra Neyo ngue da nangui. Bi 'ȳembi:

—Dami nangui. Nugä xquet'a drä ja'ithogä tengutho'i.

²⁷ Mente yaui p'aya, bi yat'ambo ra ngu. Bi nu ngue xangu yø ja'i 'bap'x xi mpeti. ²⁸ Ra Bedu p'aya bi 'yemybyø ja'i:

—Guí pahm_x ngue n'na ra judío, hinguí nneprá nt'εc'εi ngue di n'amigoui n'na ra 'dan'yo ja'i, ni xinga gue'a ngue da yarb_x ja rá ngu. Pε Oja, ya xa xiqui ngue hinjonni ja'i ga embi ngue hinguí sä ga nya'be, ogue ga embi ngue xants'o. ²⁹ Janangue nu'mø mambá ts'igui, hinte dá ma, sinoque n'na zihmantho dá εhε. A nuyá, dí nne ga pađi te guí zoqui.

³⁰ Mi dahra Neyo p'aya, bi 'yembi:

—Ya rá gupa ya, comma tengutho ra ora ja p'aya, ya mmap'x comma hyu nde. Him mará nsihmε'a ra ora'a. Mente dí mmat'Oja ua ja ma ngu, bi mpá ma nthandi tengutho 'mø gdi 'ui. Dá nugä n'na ra n'yoh_x bi zøcua, di yoxni rá he. ³¹ Bi 'yengui: “Ague Neyo, nu'a ni mmat'Oja guí øt'e, i ø Oja'a. ³² Dami 'yεt'i to da si n'na ra n'yoh_x ni hu ngue ra Simu 'nε i Bedu. Bí 'bap'x ja ra hnini Jope. I säya p'x ja rá ngu'a xquet'a ni hu ngue ra Simu. Ra hyuxfaní'a ra n'yoh_x, 'bap'x ja rá nnengui ra jathe. Nu'mø bi zøcua'a p'aya, go da xi'i hanja'a”, bi 'yengui. ³³ Janangue dá penhnä p'x te'o da si'i. Ya xanho ngue xcuá εhε. A nuyá, gätho dí 'bucähe ua ja rá hmi rá dä Oja ya. Dí nne ga øcähe te gäma hya di 'bep'a'i Oja gui xicje —bi 'yembi.

Ra Bedu bi xihra hya yø ja'i 'bap'x ja rá ngu ra Neyo.

³⁴ Mi nya ra Bedu p'aya, bi 'yεna:

—A nuyá, dí haxä njuani ya ngue Oja hinjongui εn'a. ³⁵ Sinoque i nnu manho hønt'o bi zä maja'i

'bɛcua ja ra ximhäi ngue suprá xudi 'nɛ ɔtra nho. ³⁶ Nuna Oja bi zohyø judío, bá pennbabi ra hoga 'da'yo hya ngue di nhojpai yø ja'i conná nguehra Jesucristo. 'Nɛ guehna nnøpa hmu gátho yø ja'i naya. ³⁷ Nu'ahɛ guí pahmɛ te bá njap'ɛ Galilea 'nɛcua Judea 'mø mi manna hya ra Xuua bi 'yøtra nxixya.

³⁸ Guí pahmɛ ngue nuna Oja, bá pennbabi ra Espíritu Santo ra Jesús nuna ra mmɛngu Nazaret, ngue bi hatra ts'ɛdi da 'yøtra nho p'ɛ di ma. Bi 'yøthe gátho yø ndunthi madi unna zithu. Bi zä bi 'yøt'e tengu na ra hya na, porque n'youi Oja. ³⁹ A nugähe ya, dadi jagähe majuaní te gä bi 'yøtra Jesús, tengutho te bi 'yørbɛ ja ra xequi rá njap'ɛ Judea 'nɛp'ɛ ja ra hnini Jerusalén. M'mɛfa p'ɛya, bi ma macuati ra pont'i ngue ja bi dup'ɛ. ⁴⁰ Pɛ nuna Oja, bi japi bi bɛnnate'a rá hyu pa. Bi nepe ngue mahøndá nuhe 'mø ya xi bɛnnate. ⁴¹ Hinque masque gátho yø ja'i bi nu 'mø mi bɛnnate ra Jesús, sinoque go dá nugähe. Ya m'met'o xpí zän'Oja ngue ga jahe majuaní p'ɛ bi bɛnnate ra Jesús. Nugähe p'ɛya, 'dap'ɛ dá nsihmɛhe 'mø mi bɛnnate p'ɛ mant'ägui. ⁴² 'Nɛ gue'a bi 'bejpahe'a ngue ga japähe majuaní yø ja'i, ngue nuna ra Jesús guehna bá ɛx Oja ngue di ndast'abi na, ngue da hyaspa ra güenda'ɛ i te 'nɛ'ɛ xandu. ⁴³ Nuna ra Jesús, guehna bi ma gátho yø pøngahya Oja na, ngue nu to gátho da 'yɛc'ɛi na, di mpunnba yø ts'oqui conná nguehna.

Ba 'bɛnnbabi ra Espíritu Santo yø ja'i hingyø judío.

44 Tobe di yahn̄itho rā Bēdu 'mø m̄i zøhrā Esp̄ritu Santo p'ʰ 'bʰhyø ja'ᵀi m̄i øxra hyā mm̄anna Bēdu.

45 Nu'ʰ yø judío xí 'yɛc'ɛi m'mɛt'o rā Jesús bá n'youi rā Bēdu ngue di hȳni, di 'yøtho'ʰ p'ʰya, ngue 'nɛ'ʰ yø ja'ᵀi h̄ingyø judío bá 'bennbabi rā Esp̄ritu Santo.

46 Mbønequi xanho, porque øde ngue n'nan'yo rā hyā gā ya'ʰ 'bʰp'ʰ. 'Nɛ øde ngue ɛspabi Oja. 47 Bi 'yenna Bēdu p'ʰya:

—Xiya, ¿ua h̄inda zā di nxixya ya yø ja'ᵀi bá 'bennbabi rā Esp̄ritu Santo ya, tengutho bi njac̄u m'mɛt'o? —bi 'yɛna.

48 Bi xihyø ja'ᵀi p'ʰya ngue bi ma maxixyabi, gue'a di fadi ngue ɛc'ɛi rā Jesucristo'a. M'mefa p'ʰya, ya himma thøgue rā Bēdu, xihyø ja'ᵀi ngue di m'mʰp'ʰ njamm̄i pa.

11

Rā Bēdu bi dāpra güenda yø 'yɛc'ɛi p'ʰja Jerusalén.

1 Nu'ya yø representante rā Cristo co 'nɛ'ʰ m̄i'da yø 'yɛc'ɛi rá m'mʰp'ʰ Judea, bi 'yøde ngue 'nɛ'ʰ h̄ingyø judío ya xí ɛc'ɛibi rá hyā Oja. 2 Nu'mø m̄i zønna Bēdu p'ʰ Jerusalén, bi mbøc̄ue 'da yø judío ngue ya mayø 'yɛc'ɛi. 3 Bi 'yɛmbi:

—¿Hanja ngue gā sømp'ʰ 'bʰhyø ja'ᵀi h̄ingyø judío, 'nɛ 'dap'ʰ gā nsihm̄eui? —bi 'yɛmbi.

4 Nunā rā Bēdu p'ʰya, bi dā rā güenda te gā xi nja, bi 'yɛna:

5 —Nu'mø dambí 'bɛcä p'ʰ ja rā hn̄ini Jope, ma mat'Ojagā p'ʰya. Bi mpāhma nhandi tengutho 'mø gdi 'ui. Dā nügä n'na rā manta xannoho bí gahmaya, bā nthut'i ngoho mats'at'i. Bi zøp'ʰ dí 'bɛi. 6 Nu'mø mā hɛtä p'ʰya, dá nu te 'be'a

cambo. Dá nuŋgue bá cap'ua yø zu'ε ja goho yø gua, bá cap'ua yø zate, bá cap'ua yø c'εya, bá cap'ua yø ts'int's'ua. ⁷ Dá øcä p'uaŋgue nzoqui bi 'yεngui: “Ague Bεdu, dami nangui. Guí hyo yø zu'ε 'bucua n'namhma gui sa”, bi 'yεngui. ⁸ Nugä p'uaŋgue dí εmbi: “Hin'na grá Hmu. Porque hinjam'mø xtá sigä n'na ra cosa nu'a hin'yua rá nt'edi ga si, ogue xants'o”, dí εmbi. ⁹ Nu'a nzojp'uaŋgue, mahømbi 'yεngui: “Nu'a mman'Oja ŋgue xanho, 'yo gni hutj ŋgue xants'o'a”, bi 'yεngui. ¹⁰ Nhyu ndi bi zoqui ŋgue ngu'a xiqui. 'Bextá nugä p'uaŋgue bi mengra manta, i ma mahets'i. ¹¹ Nu'a ra ora'a p'uaŋgue, nup'ua ja ra ngu nmi 'bui, bi zøn'i hyu nc'ei xi nexa Cesarea, ni ma da sigui. ¹² Ra Espiritu Santo p'uaŋgue, bi xiqui ŋgue hinga nyoben, ga mme'be'ua yø n'yoha bi zøhø ŋgue sixqui. Xquet'a dá macähe ya 'dato ma zi cuha 'bucua. Gä dá cut'ähe p'ua ja rá ngu n'na ra n'yoha ŋgue ra mmengu Cesarea. ¹³ Nunä ra n'yoha p'uaŋgue, bi xicje ha bi nja ŋgue bi nu n'na ra anxε bi zøp'ua ja rá ngu. Ra anxε p'uaŋgue bi 'yεmbi: “Dami 'yεt'i to da si n'na ra n'yoha ni hu ŋgue ra Simu, 'bup'ua ja ra hnini Jope, nu'a xquet'a ja man'na ra thuhu ni hu ŋgue ra Bεdu. ¹⁴ Nunä ra Bεdu, go da xi'i na ha di njap'ua gdi nyani, co 'nε'ua 'bup'ua ja ni ngu”, bi 'yεmbi. ¹⁵ Pe høntho dá fudi dá xicä ra hya yø ja'i p'uaŋgue, 'bexque'a bá 'bennbabi ra Espiritu Santo, tengutho bi njacjua m'mεt'o. ¹⁶ Bi zo ma mmaigä p'uaŋgue nguna ra hya bi man'a m'mεt'o ra Hmu Jesús, bi 'yεna: “Ra Xuua bi 'yøtra nxixya connä dehe'a. Pe nu'ahua, ra Espiritu Santo di ha'ahua ra ts'edi”, bi 'yεna. ¹⁷ Pe xi'mø ŋgue bi ne Oja ŋgue bi japyø ja'i tengutho bi jacjua m'mø ma

ε̇c'ei̇h̄u ra Hm̄u Jesucristo, ζ̄ua da z̄a ga t̄ajpaḡa' a te nne da 'ẏȯt' a Oja p'̄uaya?

18 N̄uaya ẏȯ 'ẏε̇c'ei̇ m̄i 'b̄u̇p' u Jerusalén, m̄i z̄a m̄i 'ẏȯh̄ya ẏȯ h̄ya b̄i m̄anna Bedu, m̄amb̄i ns̄äyatho. Bi 'ẏε̇mp' uaya:

—Magues̄ε̇ na Oja, ngue xquet' a 'n̄ε̇' u h̄ingẏȯ judío b̄i ne Oja ngue bi hẏε̇p' u ra n̄ts' o, 'n̄ε̇ bi tocabi ra 'da'yo te para z̄antho.

Ẏȯ mm̄engu Antioquía bi 'ẏε̇c'ei̇ ra Jesucristo.

19 Bi 'ẏε̇mm̄ei̇ bi ts'̄uhẏȯ 'ẏε̇c'ei̇ 'm̄o m̄i tho ra Teba. N̄u' u bi 'dagui, i mpa 'da asta Fenicia, asta Chipre, asta Antioquía i mpa 'da. A n̄uaya p'̄uaya, n̄una ra hoga 'da'yo h̄ya n̄i h̄ya, ja n̄i m̄amp' u n̄i mpa. P̄ε̇ h̄ȯndẏȯ judío bi xifi, h̄injom m̄i' da n̄i ja' i x̄ta xifi. 20 Da gue 'da ẏȯ 'ẏε̇c'ei̇ ngue ẏȯ mm̄engu Chipre, 'n̄ε̇' u ẏȯ mm̄engu Cirene bi żomp' u ja ra hn̄ini Antioquía. Xquet' a bi xihra hoga 'da'yo h̄ya ẏȯ ja' i h̄ingẏȯ judío. Bi xihẏȯ ja' i hanja' a ra Hm̄u Jesús. 21 Di h̄atra ts'̄edi Oja ngue da m̄anna h̄ya. Jan̄angue x̄angu ẏȯ ja' i bi hẏε̇p' u ẏȯ nyogui nt'̄ε̇c'ei̇ ngue bi 'ẏε̇c'ei̇ ra Hm̄u Jesús.

22 N̄una te b̄i nja, m̄i z̄a m̄i 'ẏȯ' u ẏȯ 'ẏε̇c'ei̇ p' u Jerusalén, 'b̄exp̄i m̄enhna Bernabé ngue i ma asta Antioquía. 23 N̄u' m̄o m̄i żonna Bernabé, b̄i n̄u p'̄uaya ngue n̄una Oja ya xi japi x̄and̄onho ẏȯ ja' i. Ra ndijohya p'̄uaya. Bi xifi ḡätho ẏȯ ja' i ngue da h̄yahẏȯ mm̄ai da h̄ya ra ts'̄edi ngue da d̄en' na ra Hm̄u Jesús, h̄inda hẏε̇gui. 24 N̄una ra Bernabé, rá hoga n'yȯh̄u na, n'youi ra Esp̄iritu Santo, di zajp̄abi rá nt'̄ε̇c'ei̇. Jan̄angue x̄angu ẏȯ ja' i bi d̄apẏȯ mm̄ai ngue bi 'ẏε̇c'ei̇ ra Hm̄u Jesús.

25 Ja bi nɛxpɛ rɑ Bernabé ngue bi map'ɛ ja rɑ hnini Tarso ngue bá honnɑ Saulo. Nu'mø mambá timp'ɛya, bá n'youi, bí 'yɛ'a Antioquía. 26 N'na jɛya xanho bi m'map'ɛ ha 'bɛhyø 'yɛc'ɛi. Xandøngu yø ja'i bi xännbabi rɑ hyɑ. Ja bá fap'ɛ Antioquía p'ɛya, ngue nɔya yø ja'i tenna Cristo i nhuti ngue yø cristiano.

27 Nu'ɛ yø pa'ɛ p'ɛya, nu'ɛ 'da yø pøngahya Oja bá nɛxpɛ Jerusalén ngue i ma Antioquía. 28 Nunɑ n'na nc'ɛi ni hu ngue rɑ Agabo bi nangui bi m'mäp'ɛ 'bɛhyø 'yɛc'ɛi. Bi bennbabi rɑ Espiritu Santo'a rɑ hyɑ bi mamp'ɛya, ngue i ja ngue di nja n'na rɑ thuhü gɑ rá nguni rɑ häi. Nu'a te bi mamp'ɛya, bi nja, gue'ɛ yø pa ngue mi ndast'abi rɑ Claudio. 29 Janangue nɔya yø 'yɛc'ɛi p'ɛ Antioquía bi 'yørpabi rɑ 'bäxte'ɛ yø mm'i'yɛc'ɛiui ni m'mɛ'a Judea. N'na ngu n'na bi uni te ts'ɛ bi zarpa yø ts'ɛdi di uni. 30 Ngunɑ bi 'yøt'e ngue bi petra mɛnyu, bi mennbabi yø 'yɛc'ɛi p'ɛ Judea ngue bi ndäpi to 'bɛt'o. Nɔya bi hyaxrɑ mɛnyu, guehna rɑ Bernabé 'nɛhrɑ Saulo.

12

Bi tho rɑ Jacobo, 'nɛ bi n'ofädi rɑ Bɛdu.

1 Nunɑ rɑ tiempo nɑ p'ɛya, bi bent'i 'da yø 'yɛc'ɛi nɑ rɑ dast'abi Herodes ngue bi uni. 2 Nunɑ rɑ Jacobo rá n'yohɛ rɑ Xuua, bi manda ngue bi thejpa rá ya connɑ juai. 3 Bi nu rɑ Herodes ngue di ho yø judío te bi 'yøt'e, bi bent'i mahøn'a rɑ Bɛdu p'ɛya. Nunɑ rɑ hyɑ nɑ p'ɛya, bi nja'a rɑ pa ngue rɑ ngo ts'i rɑ thuhmɛ hingui n'youi rɑ íxi. 4 Nu'mø mi ma mabent'i rɑ Bɛdu, bi manda rɑ Herodes ngue

bi jot'i. Nup'u ja ra fädi p'uya, bi mä'i goho poni yø soldado ngue yø goho nja'i n'na poni. Bi zänni ngue ja xti sentencía 'mø xtä nguahra ngo ni hu ngue ra pascua. ⁵ Ya ofädi ra Bëdu, pe m'mädi xandønhø. Janangue hingui säya'u yø mmj'yεc'εiui, janjuani ngue mmarpabi Oja.

Oja bá jwjp'u ja ra fädi ra Bëdu.

⁶ Nu'a ra xui'a p'uya, høntho xtä hyats'i xtä mma njæqui ra Bëdu ngue xtä mma mä sentencía ngue da tho. Nunä ra Bëdu, xi 'yεt'inde yoho yø soldado p'u mi aha. Mä nthut'i co yoho yø cadena. Nu'u mi'da yø soldado p'uya, 'bäp'u ja ra goxthi fädi ngue di mfädi. ⁷ Mi zø'a n'na rá anxε Oja p'uya, bi yot'i gä mbo ra fädi. Nunä ra anxε, bi dospä rá hyo ra Bëdu ngue bi 'yä, bi 'yεmbi:

—Damj nanguj n'nahmantho.

Bi xo'u yø cadena manthut'i yø 'yε ra Bëdu p'uya.

⁸ Nu'a ra anxε bi 'yεmbi:

—Damj dæ'ni ngæti ya, damj ti'ni thixfani —bi 'yεmbi.

Nu'mø mi 'yøtra Bëdu'a te sifi, ra anxε mahømbi 'yεmbi:

—Damj hye ni tuhü ya, bá nterbæya.

⁹ Nunä ra Bëdu p'uya, ni 'befatho p'u ni ma ra anxε ngue bi bønï. Pe hingui padï ngue'mø majuanï ogue himma juani'a te ørpabi ra anxε, bi 'yεnä ngue i 'ui. ¹⁰ Pe nu'mø mi thop'u rá mædi 'bæi yø soldado, bi 'uix'a rá yo 'bæi, mi zømp'u ja ra goxthi ngue gä ra t'εgui p'uya. Bi xose ra jut'i, bi bømbæya. M'mæfa p'uya, ya ni 'yop'u ja ra caye. Bi zop'u ra anxε p'uya, bi ma. ¹¹ Bi hyaxä njuani ra

Bedu p'uya ngue majuaní'a te ørpabi ra anxε bi nu, bi 'yεmp'uya:

—A nuyá, dí haxä njuani ya ngue majuaní bá pεnhna anxε Oja ngue bi yangä p'ua ja rá 'yε ra Herodes. Bi yangui ngue ra ndate mi mbεnngagui yø judío.

¹² Mente sodrá mmui ra Bedu'a te tho p'uya, bi zømp'ua ja rá ngu ra Maya rá mamá ra Xuua. Nuna ra Xuua xquet'a ni hu ngue i Marco. Xangu yø 'yεc'ei xi mpeti p'ua ja rá ngu na p'uya ngue mmat'Oja. ¹³ Nuna ra Bedu p'uya, bi jätra goxthi p'ua thi. Bá pøn'a n'na ra hmute ni hu ngue ra Rode ngue da padí te'o di jätra goxthi. ¹⁴ Pε nu'mø mi ba p'uya ngue ra Bedu 'bähma xøts'e, nu'a gui johya, bi ntihi i ma mbo ngue bá ma. Gue hinga 'be bi xojpi. ¹⁵ Mi mamp'uya ngue 'báp'ua thi ra Bedu. Bi t'εmbuya:

—Antho gui loca ya, tegue da hyongua'a 'mø.

Pε ra hmute n'nat'a mma ngue majuaní gue'a ra Bedu 'bähma xøts'e. Bi 'yεnyø ja'i p'uya:

—Hinga gue'a, sinoque rá ndahi'a.

¹⁶ Pε ra Bedu bi sigue di jätra goxthi. Bi ma to bá xocra goxthi p'uya. Mi nu yø ja'i ngue gue'a ra Bedu, εmmei bi nsu. ¹⁷ Ra Bedu p'uya, ørpatho yø senya conná 'yε ngue hindi 'yani. Bi xihyø ja'i ha bi nja ngue bá juc'a Oja p'ua ja ra fädi. Bi 'yεmbi:

—Nu te dá thocä ya, dami xihma ra Jacobo 'nε'u mi'da ma zi cuha —bi 'yεmbi.

Bi bømp'uya, bi ma man'na ra xequi. ¹⁸ Mi hyaxpaya, janjuani ngue hinguí padí te da 'yøtyø soldado. Porque hinguí padí ha xi nja ra Bedu.

¹⁹ Bi manda ra Herodes ngue bá thonna Bedu, pε

himbá thini. Bi ma nt'änni yø mädi p'uya. M'mefa p'uya, bi manda ngue bi tho'ya yø mädi. Mi nhote ra Herodes, bi bomp'ya ja ra häi Judea, bi ma i m'map'ya ja ra häi Cesarea.

Ya bi du ra Herodes.

²⁰ Nuna ra Herodes mađi nsuhmi yø mmengu Tiro 'nɛhyø mmengu Sidón. Pɛ bi nhɛcahya yø ja'i ngue da mɛnhna n'na ra comisió ngue da ma da nyaui ra Herodes. Pɛ 'be bi hyøspabi ra mɛnyu na ra Blasto di manda p'ya ja rá ngu ra Herodes. Go bi cətra hya na p'ya ngue di nhojpau yø ja'i ra Herodes. Porque nup'ya ja ra häi Tiro 'nɛp'ya ja ra häi Sidón, ja manı map'ya te mi pømp'ya ja rá häi ra Herodes ngue si yø ja'i. ²¹ N'na ra pa p'uya, bi mɛnnba ra hya yø ja'i ra Herodes ngue bá ɛhyø ja'i bi nyaui. Nuna ra Herodes bi hye rá he ngue ra hedast'abi. Bi mip'ya ja ra nthuts'i ngue bi nhøt'a hya p'uya. ²² Mi juadi bi nya p'uya, bi 'yɛnyø ja'i:

—Nuna ya ya, hingra ja'itho na, sinoque Oja na —bi 'yɛnyø ja'i.

²³ Bexque'a p'uya, n'na rá anxɛ Oja bi japi ngue bi hyenna Herodes, bi gamyø masɛ mi ca rá mmui, bi du. Porque bi hotho te mmanyø ja'i ngue ɛmbi Oja, himbi hejpi ngue ɛspabi yø ja'i.

²⁴ Pɛ nuna rá hya Oja, man'na man'na ni zetho ndap'ya bi zä i hma. ²⁵ Nuna ra Bernabé 'nɛhra Saulo mi da ra mɛnyu i 'bɛnhni ngue danı dāp'ya Jerusalén. Hømbá pengui, bi 'yɛ'a Antioquía. Bá si ra Xuua nuna ni hu ngue i Marco.

13

Bi mudi di mpēhra Bernabé 'nēhra Saulo ngue bi yonna hya.

¹ Nu'u yø 'yɛc'ɛi 'bɔp'u ja ra hnini Antioquía, i n'youi p'u 'da yø pøngahya Oja 'nēhyø xännbate 'da. Guehna ra Bernabé, ra Simu nuna ni hu ngue ra Niger, ra Lucio nuna ra mmengu Cirene, ra Manaén nuna rá tede ra Herodes mi ndast'abi p'u Galilea, 'nēhra Saulo. ² N'na ra pa bi mpeti yø 'yɛc'ɛi ngue thanne Oja. 'Nɛ etyø mmui yø ja'i 'mø ndanne. Ra Espiritu Santo bi 'yɛna:

—Dami 'yɛxui ra Bernabé 'nēhra Saulo, para ngue da 'yøtra 'bɛfi ga 'bɛpi, porque ya xtá huanhná ya.

³ Mi juadi bi mat'Oja yø ja'i p'uya, 'nɛ etyø mmui, bi japyø 'yɛ p'u ja yø ya p'uya, para ngue da fadi ngue ya bi t'ɛts'i. Bi n'yɛte p'uya, bi ma.

Ya bi manna hya p'u Chipre.

⁴ Nuna ra Espiritu Santo bi menhna Bernabé 'nēhra Saulo ngue di 'yonna hoga 'da'yo hya. I mpa p'u ja ra hnini Seleucia. Ja bi 'yop'u ra barco ngue i mpa p'u ja n'na ra häi brá ja made ra jathe ni hu ngue Chipre. ⁵ Mi zømp'u ja ra hnini Salamina, nu'u yø judío xi mpeti p'u ja ra nija p'uya, gä bi xihrá hya Oja. Ni n'youi ra Xuua ngue yø mäxte. ⁶ Bi n'yo p'uya, xangu p'u bi thogui. Sär'mø mi zømp'u ja ra hnini Pafos. Ja bi nthɛui p'u n'na ra judío ni hu ngue ra Barjesús. A nuna p'uya, ra badi pɛ mmanna fɛhni, ɛna ngue rá pøngahya Oja. ⁷ Nuna ra Barjesús mará amigo ra dast'abi Sergio Paulo. Ra dast'abi p'uya, mi ja xanho rá n'yomfɛni. Bi zohna Bernabé 'nēhra Saulo, bi ne bi 'yø'a rá

hya Oja. ⁸ A nuna ra badi p'uya, ja man'na ra thuhu ngue ra Elimas. Bi dajpi te mmanya yau ra dast'abi, bi ne xti hejpi ngue hinda 'yεc'ei ra hya sifi. ⁹ Nuna ra Saulo xquet'a ni hu ngue ra Pablo. Pe ra Pablo di hatra ts'edi ra Espiritu Santo, bi za di hēti ra Elimas. ¹⁰ Bi 'yεmbaya:

—Nu'i grá ndøβethani, gā ra nts'o gni 'yo. Rá basi'i ra zithu. Ni nsuiui'a te gā xanho. ¿Ua hīnjam'mø guí 'yεts'a gni ts'onnbabi'a ra hya njuantho di un'Oja? ¹¹ A nuyá, di castiga'i Oja ya. Guí nxädä njammī pa ya, hīnda zä guí nnurpa rá nyot'i ra hyadi —bi 'yεmbi.

N'na zihmantho bi ga 'bexui p'u ha hetra Elimas, honi to di canhni, porque hīnha hēti. ¹² Nu'mø mi nu ra dast'abi'a te bi nja p'uya, 'bexque'a bi 'yεc'ei ra hoga 'da'yo hya. 'Nε janjuani di 'yøtho'a te ra xädi i ja ngue sifi hanja'a ra Hmu Jesús.

Ra Pablo 'nεhra Bernabé bi ma man'na ra hnini xquet'a ni hu ngue ra Antioquia.

¹³ Nuna ra Pablo 'nεhya mi'da yø n'yohu, gā bi 'youi ra barco p'u ja ra hnini Pafos ngue i map'u ja ra hnini Perge, ja yø xequi rá njap'u Panfilia. Ja bá nsote p'u ra Xuua p'uya, porque bá pengui ngue bi zø'a Jerusalén. ¹⁴ Mambá thop'u Perge p'uya, i mpa p'u ja ra hnini Antioquia ngue Pisidia. Nu'mø ra pa ngue ra ts'äya, bi yurbu ja ra nija di mpeti yø judío. Bi mi p'uya. ¹⁵ Nu'mø mi juadi bi hman'a te nt'ot'i p'u ja ra libro ngue rá ley Oja, 'nε'a te bi 'yotyø pøngahya Oja, nu'u di manda p'u ja ra nija bi mεnnba ra hya, bi 'yεmbi: “Agué n'yø'aui, nu'mø ja tema hya gni hyaui ngue guí xihmi yø ja'i, da zä guí mmammī ya”. ¹⁶ Ra Pablo p'uya, bi nangui. Bi

'yøtrə senya connə 'yε, di hejpbəi yø ja'i ngue hīndi 'yanī. Bi 'yεmbəya:

—Ague gyø judíoḥə, te'o gā suprá xudī Oja, damī 'yøhmə ya yø hyə ja ua. ¹⁷ Nūnə Oja thanne yø judío, bá huan'ə mə mboxitahə. Bi 'yøt'e ngue bi zε'ə yø mbom'mεto rə Israel mεnte bá m'məp'ə ja rə 'dan'yo häi Egipto. Connə ts'edi Oja bá jəcyø ja'i p'ə Egipto. ¹⁸ Mεnte bi n'yo dəpo nyote njəya yø ja'i, nūnə Oja bi zεti te øtyø ja'i. ¹⁹ Bi jua Oja yoto yø nación manī njap'ə ja yø häi Canaán. Yø häi ya yø ja'i bi gua p'əya, go bi t'unmə mboxitahə ngue də gohmī. ²⁰ M'mεfa p'əya, mεnte bi zøn'i goho ciento 'nε yote mə'dεt'a njəya, bi 'yεxyø ts'ət'abi ngue dī mända yø judío astə gue'mø mambá m'məhra pøngahya Samuel. ²¹ Nūya yø judío, bi 'yādi ngue də t'εxra dast'abi dī mända. Nūnə Oja p'əya, bi 'yεxə n'na rə dast'abi ngue bi mpε'a nyote njəya. Guehnə rə Saúl bi t'εts'i, nūnə rá ts'ənt'ə rə Cis. Nūnə rə n'yohə nə, rá mbom'mεto rə Benjamín. ²² M'mεfa p'əya, bi hyəjpbəi Oja rá 'bεfi rə Saúl. Bi 'yεx hman'na rə dast'abi nī hū ngue rə David. Bi 'yεn'Oja p'əya: “Nūnə rə David rá ts'ənt'ə rə Isaí, guehnə n'na rə n'yohə dī nnu manhogə nə. Nū'a te gā dī nnegə ngue dī nja, nūnə go də 'yø'na”, bi 'yεn'Oja. ²³ A nūnə rə Jesús, rá mbom'mεto rə David, guehnə bá εx Oja ngue də yanyø judío tengutho xi yarpa Oja m'mεt'o yø judío. ²⁴ Hante ngue də fahnə rə Jesús, nūnə rə Xuua bi xihyø judío ngue jatho də hyεp'ə rə nts'o gə 'yo yø ja'i n'namhmə dī nxixya. ²⁵ Nū'mø nī ma də zønna pa də dū nə rə Xuua, bi 'yεnə: “Nū'a rə Cristo guí mməhmə, hīngə guecä'a. Də εp'ə m'mεfa'a,

pegue nmaguesε 'mø bá εhε. ¿Haru gue ga sucä tengu'a?" bi 'yεna.

²⁶ Ague gyø judío n̄i mεn̄ih̄u r̄a Abraham, gätho m̄i'da yø ja'ì suprà xud̄i Oja. Go bá 'ben'nah̄u n̄a r̄a hya ja ua ngue gd̄i nyamhm̄u n̄a. ²⁷ Nu'ü yø mmεngu Jerusalén conyø ts'ut'abi h̄inguì 'yo yø mm̄i te'o n̄a r̄a Jesús. Nuna r̄a hya bi 'yotyø pøngahya Oja, nhyato nhyato di xäp'ü ja r̄a n̄ija yø ja'ì, pε h̄inguì tinyø mm̄i'a te r̄a hya nt'ot'i. I njarbutho ya, nu'mø m̄i sentencia r̄a Jesús, ya bi nja'a te r̄a hya nt'ot'i. ²⁸ Madague'a h̄imb̄i d̄innb̄a rá ts'oqui ngue xt̄i du, pε bi xihyø judío n̄a r̄a Pilato ngue d̄i m̄anda d̄a tho. ²⁹ M̄i zä m̄i njapi gätho'a te nt'ot'i p'ü ja r̄a Maçã Libro p'üya, bá thajp̄u ja r̄a pont'ì p'üya ngue b̄i t'ägui. ³⁰ Pε nuna Oja bi 'yøt'e ngue bi b̄ennate p'ü ha bi t'ägui. ³¹ Nu'ü yø xädi 'dap'ü m̄i 'youi r̄a Jesús, n'youi 'mø mambá nεxp̄u Galilea ngue n̄i ma Jerusalén. Pε xangu yø nn̄idi mahømb̄i nyauì 'mø m̄i b̄ennate. Nuya yø xädi ya, guehya 'bui ngue di ja majuan̄i r̄a hya p'ü ha 'bahyø judío ya, ngue hanja n̄a r̄a Jesús.

³² Dadi øt'ähe n̄a r̄a hoga 'da'yo hya, ngue nu'mø yø pa xa thogui, ya b̄i nja n̄a r̄a hya xi yarpar̄b̄i Oja'ü m̄a mboxitah̄u. ³³ Porque ngue yø mbom'metoj̄u'ü ya, nuna Oja, ya b̄i nja'a te r̄a hya x̄a mma mmam'met'o, ngue d̄a penhua r̄a Jesús. Ya b̄i nja n̄a r̄a hya nt'ot'i p'ü ja r̄a Salmo rá yoho ngue εn̄a: “Gue'e m̄a Ts'unt'ü'ì, go dí εx̄a'ì ya ngue guì ndast'abi”, bi 'yεn'Oja. ³⁴ Ya m'met'o x̄i man'Oja ngue jatho d̄a japi di b̄ennate p'ü ha d̄a nt'ägui r̄a Jesús. Porque h̄inguì nnepe d̄a 'ya rá do'yo. Nguna b̄i manya ngue bi 'yεna: “Ga øt'ä

ngue guí t̄imhm̄a r̄a n̄ho dá yarpagä r̄a David”.
³⁵ Xquet'a nt'ot'i man'na r̄a hya p'ua ja r̄a Salmo
 ngue i ɛna: “Nu'a n̄i Maca Ts'ant'u, h̄inguì japi da
 'ya rá do'yo'a”, i ɛna.

³⁶ Majuanì ngue bi 'yørpabi rá pähä Oja mente r̄a
 pa bi m'muhra David. Nu'a r̄a hya di 'bɛp'a Oja da
 'yøt'e, gue'a bi 'yøt'a. M'mefa p'uya, bi du, 'dap'u bi
 tähm̄i rá mboxita. Pɛ bi 'ya rá do'yo. ³⁷ Pɛ nuna
 r̄a Jesús, bi 'yøt'a Oja ngue bi bennate, h̄imbi 'ya
 rá do'yo na. ³⁸ Ague n'yø'ah̄u, nuna r̄a hya ma
 øt'e'ah̄u ya, jatho guí pah̄m̄u ngue nuna r̄a Jesús,
 guehna di punnga ma ts'oquih̄u na. ³⁹ Hangu bi
 meh̄yø ja'i ngue nne xt̄i mpunnbi ngue xt̄a 'yøt'e
 te gäma hya nt'ot'i p'ua ja rá ley r̄a Moisés, pɛ h̄imbi
 zä. Di mpunnabi r̄a ja'i ya, pɛ gue gue'a da 'yɛc'ɛi
 r̄a Jesús. ⁴⁰ Dam̄i mfäh̄m̄u, man'na n'yo m̄i 'yøt'e
 ngue go guí thoh̄m̄a te bi 'yotyø pøngahya Oja
 ngue bi 'yɛna: ⁴¹ “Ague gyø dennateh̄u, nu'a te
 gä nuh̄u ya, madague'a guí suh̄u, pɛ ngutho guí
 m'meh̄m̄u. Porque guecä drá Ojagä, da zønna pa
 ga øt'ä yø cosa ngue tate mazihotho, asta h̄inguì
 'yɛc'ɛih̄u 'mø to da xi'ah̄u hanja”, bi 'yɛna.

⁴² M̄i jua'a r̄a hya bi manna Pablo p'uya, bi
 bømp'u ja r̄a nija n'youi ya m̄i'da yø n'yoh̄u. A nu'u
 h̄ingyø judío p'uya, bi xifi ngue nu'mø bi dät̄ra pa
 säya yø ja'i, hõnda ngu'a r̄a hya da manna Pablo.
⁴³ M̄i n'ueenyø ja'i p'ua ja r̄a nija p'uya, nuna r̄a Pablo
 'nɛhra Bernabé, bi denn̄i xangu yø judío, da gue'u
 yø ja'i ya xa bennba yø nt'ɛc'ɛi yø judío xquet'a n̄i
 tet'i. Nuya n̄i terbaya, majapi nts'edi ngue h̄inda
 hyejpabi rá mate Oja.

⁴⁴ M̄i dät̄ra hyato ma pa säya yø ja'i p'uya, ya mme

gä rā hnīnī bī mpeti, ngue nne da 'yøspa rá hya Oja.
⁴⁵ Pε mī nū yø judío p'uya ngue εna yø xajm yø ja'i,
 bī nseyā p'uya. Bi dājpi te mmanā Pablo, bi zui.
⁴⁶ Rā Pablo p'uya, 'nēhra Bernabé bi hya rā ts'edi
 ngue bī nya, bi 'yεmbyø ja'i:

—Ague gyø judíoḥm, mī jahmā ngue go rá mudi
 dá si'ahm rā hya Oja. Pε ya hinguī nthēhā rā 'da'yo
 te para zantho, ngue hinguī nnu manhoḥm nā rā
 hya nā. A nuyá, gdá mächē p'ū rá m'muhyø ja'i
 hīngyø judío ya. ⁴⁷ Porque guehna bī mēngāhe
 Oja nā ngue bi 'yεna: “Nuya dí εxa'i ya ngue
 gui cāmbabi rā 'yu da n'yo yø ja'i hīngyø judío,
 tengutho n'na rā nyot'i 'mø nī 'bet'o. Janangue da
 zā dī nyanyø ja'i rā ngūnī nxīmhai”.

⁴⁸ Mī 'yøhyø ja'i nā rā hya si p'uya, janjuanī ngue
 rā ndi johya'ū hīngyø judío. I mmanyoø ja'i p'uya
 ngue xandønho rá hya Oja. 'Nε gā bi 'yεc'εi'ū yø
 ja'i ya xpá ts'ānbī ngue dī nthēui rā 'da'yo te para
 zantho. ⁴⁹ Bī ma mā'yonī rá hya Oja gātho'a rā
 xequi'a p'uya. ⁵⁰ Nuya yø judío mbøcue, bi 'yūtya
 yø xisu ya suprá xudī Oja, guehya hnu mānsu p'ū
 ja rā hnīnī ya yø xisu. Dā guehyø n'yohm dī mānda
 p'ū ja rā hnīnī, gā bi 'yūti. Janangue bá yūns'yø
 ja'i p'uya, ngue bi zūhra Pablo 'nēhra Bernabé. Bi
 'yēt'i, xifi ngue ya hīnda pengui. ⁵¹ Pε nuya yø
 representante rā Cristo, bi huamhyø fonthāi mī
 n'youi yø mbongua, gue'a rā hmēya'a ngue ya bi
 thēp'ū yø ja'i nuya hīmbī nū manho rā hya. Bi tho
 p'uya, i mpa p'ū ja rā hnīnī Iconio. ⁵² Nu'ū yø ja'i ya
 xi 'yεc'εi rā hya p'uya, janjuanī ngue di johya 'nε di
 hatra ts'edi rā Espiritu Santo.

14

Ra Pablo 'nɛhra Bernabé bi manna hya p'u Iconio.

¹ Nup'u ja ra hnini Iconio, jap'u ra nija di mpeti yø judío, ja bi yarb'u ra Pablo 'nɛhra Bernabé ngue bi manna hya. Mi manna hya p'uya, xangu yø judío bi 'yɛc'ɛi, 'nɛ'u hɪngyø judío bi 'yɛc'ɛi ra hya.

² Pɛ nu'u yø judío himbi 'yɛc'ɛi ra hya p'uya, bi 'yatyø mmɛngu Iconio, bi japi ngue bi nu man'u yø 'yɛc'ɛi. ³ Janangue ya'atho yø pa bá m'map'u, bi hya ra ts'edi bi manna hya. Hønt'a Oja nøts'e mɛnte xihyø ja'i hanja'a rá mate Oja. Ifax Oja ngue øtyø milagro para ngue da fadi ngue majuani te mma. ⁴ Pɛ nu'u yø ja'i 'bup'u ja ra hnini, yo 'bui i nja. Nu'a n'na 'bui 'da'igu mmamhm'u yø judío. Man'na 'bui p'uya, 'da'igu mmamhm'u yø representante ra Cristo.

⁵ Yø judío, 'nɛ'u hɪngyø judío, bi nhɛcahyah'u yø ts'ut'abi ngue da zamba yø representante ra Cristo, 'nɛ da mɛndo. ⁶ Mi zä mi badi te fennbabi ra Pablo 'nɛhra Bernabé, bi bømp'uya, i map'u ja ra hnini Listra. Bi thogui, i mpa p'u ja ra hnini Derbe. Guehya yø hnini rá njap'u Licaonia ya. Gä bá n'yop'u ja yø hnini querp'u bí ja. ⁷ Ja bi mmamp'u ra hoga 'da'yo hya p'uya.

Bi 'bando ra Pablo.

⁸ Nup'u ja ra hnini Listra, bi dimp'u n'na ra n'yoh'u mi hup'u ngue hingu i sä di n'yo. Porque ra dogua mɛnte ra pa xa m'mui, hɪnjam'mø di 'yo. ⁹ A nuna ra n'yoh'u na, mi 'yøde te mmanna Pablo. Ra Pablo bi hyeti, bi ba p'uya ngue ɛc'ɛi ngue da zä yø gua. ¹⁰ Nuna ra Pablo bi ts'edi bi 'yɛmbi:

—Dami nangui ga 'bäi —bi 'yɛmbi.

Nuna ra n'yohu p'uya, bi m'mäi. Bi 'yɛn'a n'na ra sägui p'uya, bi n'yo. ¹¹ Mi nu yø ja'i'a te bi 'yøtra Pablo p'uya, bi m'hra hmafi yø ja'i, ga ya'a te yø hya yø ja'i Licaonia, i ɛna:

—Yø zi dahmu xpá ngohi ngue yø ja'i, bi zøcua dí 'b'hm ya —bi 'yɛna.

¹² Nuna ra Bernabé, t'ɛmbi ngue ra dahmu Júpiter. Nuna ra Pablo p'uya, t'ɛmbi ngue ra dahmu Mercurio na, porque guehna ra Pablo bi manna hya. ¹³ Nu'a rá mmäcja ra dahmu Júpiter i ja rá nija p'u ja ra nenihni ni yutra 'yu. Bá zi yø ndani na p'uya, xpí tøtyø thøðøni, ni map'u 'b'hyø representante ra Cristo. Bá n'youi yø ja'i di nhomdani ngue da 'yørpa ra 'bøt'e ngue da danne. ¹⁴ Pɛ ra Bernabé 'nɛhra Pablo, bi mmɛya'a te nne da 'yøtyø ja'i ya p'uya. Bi xetyø pahni p'uya, ngue gue'a gui nɛqui ngue hingui nnu manho te nne da 'yørpabi yø ja'i. Bi yarbua ha 'b'hyø ja'i p'uya, ni mafi, i ɛna:

¹⁵ —Ague n'yø'ahua, ¿hanja'a gui nne gui 'yøthua? Nugá'be xquet'a dyø ja'itho gä'be tengutho'ahua. A nuyá, nná ɛɛ ga øt'a'be na rá hoga 'da'yo hya Oja ya, n'namhma gui hyehma p'u'a te gui øthua, hinte di muui'a. Dami 'yɛc'ɛihua Oja nuna 'bäi. Guehna bi 'yøt'e te gä bi ja mahɛts'i, 'nɛhra häi, 'nɛhra jathe. 'Nɛ bi 'yøt'e gätho yø cosa dí nnuhua. ¹⁶ Nu'mø yø pa xa thogui, nuna Oja, madague'a hingui nnu manho te øtyø ja'i, pɛ bi unna 'yu yø ja'i ngue da 'yøt'e te di ho. ¹⁷ Pɛ zant'a di nɛqui te'o na Oja, ngue gä ra nho ørcaha. Di 'dacju ra 'ye. I øt'e ngue nja yø huahi. Di 'dacju te ga sihua, 'nɛ di unna pähä ma mmihua.

18 Madague'a ngue ngunā rā hyā bi mānna Pablo, pε xanhennitho ha i hejpbabi yø ja'i ngue hinda hyo yø ndani da 'yørpabi rā 'bøt'e.

19 Bi zøhyø judío ngue yø mmεngu Antioquía p'uya, 'nεhyø mmεngu Iconio. Bi japa nts'edi yø ja'i ya p'uya, ngue da mando rā Pablo. Mi mando p'uya, εnā ngue ya bi hyo. Bi garpaya, bá emma xøts'e rā hnini. 20 Pε bi mpeti yø 'yεc'ei p'u ha 'benna Pablo. Bi nangra Pablo p'uya, mahømbi yarbū ja rā hnini. Mi hyaxpaya, bi ma, bi mε rā Bernabé, i mpa p'u ja rā hnini Derbe.

21 Mi juadi bi mānna hoga 'da'yo hyā p'u ja rā hnini Derbe p'uya, xandøngu yø ja'i bi 'yεc'ei rā hyā. Bi mengui mahøn'a p'uya, i map'u ja rā hnini Listra. Bi tho'a Iconia, i mpa Antioquía. 22 Di hatra ts'edi yø 'yεc'ei p'u ja yø hnini bá thogui. Bi xifi ngue hinda hyε'a rā hyā εc'ei. Bi xifi ngue nu rā ja'i nne da yarbū di mānda Oja, jatho da zā rā n'u ua ja rā ximhäi ngue da ts'ui. 23 Xquet'a bi 'yεxyø n'yohu n'na ngu n'na yø hnini ngue di m'met'o p'u di mpeti yø 'yεc'ei. Da zømp'u da zøni, øtyø mhmat'Oja 'nε etyø mmui. Nunā rā Pablo di fāt'a Oja ya yø ja'i bi 'yεc'ei rā hyā.

Bi mengra Pablo 'nεhra Bernabé ngue i ma Antioquía.

24 Mambá εp'uya, bá tho'a Pisidia, i mpa Panfilia. 25 Mi zøp'u ja rā hnini Perge p'uya, bi mānna hoga 'da'yo hyā. Mi thop'u p'uya, i mpa p'u ja rā hnini Atalia. 26 Mambá thop'u p'uya, bá o rā barco i ma Antioquía. Guehna rā hnini nā ngue bi t'äprá mate Oja ngue da mäp'u di ma rā Pablo 'nεhra Bernabé ngue'a rā 'bēfi ya bi juadi bi 'yøt'e. 27 Mi zømp'u

ja ra hn̄ini Antioquía p'uya, bi mp̄eti yø 'yɛc'ɛi. Bi xihyø ja'i te xi 'yøt'Oja conná ngue'u. Bi xifi ngue nne Oja ngue 'nɛ'u yø ja'i h̄ingyø judío da 'yɛc'ɛi ra Jesucristo. ²⁸ Ya'atho yø pa bá m'm̄ap'u 'b̄ahyø 'yɛc'ɛi na ra Pablo 'nɛhra Bernabé.

15

Bi nja n'na ra junta p'u Jerusalén.

¹ Nu'u yø pa'u p'uya, bá nɛxa Judea 'da yø n'yohu, bi zø'a Antioquía. Bi m̄di bi x̄annbabi yø 'yɛc'ɛi p'uya, bi 'yɛmbi:

—Para ngue guí nyamhm̄u, jatho ngue gui 'yøthu tengutho bi manda ra Moisés ngue da hm̄ɛpya'ah̄u connā circuncisión —bi 'yɛmbi.

² Nunā ra Pablo 'nɛhra Bernabé, bi 'yɛmmɛi bi njunt'ui'u mman'a p'uya. M'm̄efa p'uya, bi t'ɛxra Pablo 'nɛhra Bernabé ngue i ma Jerusalén, bi mähā m̄i'da yø 'yɛc'ɛi ngue da nyah̄u yø representante ra Cristo co 'nɛ'u 'bet'o p'u di mp̄eti yø 'yɛc'ɛi p'u Jerusalén. Janangue da nu ha di jap'na ra hya na.

³ Nu'u yø 'yɛc'ɛi p'u Antioquía, bi ma bi thøp'u ja ra 'yu ra Pablo 'nɛhra Bernabé. Ni nthop'u ja yø häi Fenicia 'nɛ Samaria. I mma ha bi nja ngue bi hyep'u yø nyogui nt'ɛc'ɛi yø ja'i ngue bi 'yɛc'ɛi Oja. Gätho yø 'yɛc'ɛi p'uya, ɛmmɛi di johya 'mø m̄i 'yøhna ra hya na.

⁴ Nunā ra Pablo 'nɛhra Bernabé bi zømp'u Jerusalén, bi mp̄eti yø 'yɛc'ɛi conyø representante ra Cristo 'nɛ'u yø n'yohu 'bet'o p'u di mp̄eti yø 'yɛc'ɛi. Bi mā te xi 'yørpabi Oja p'uya. ⁵ Bi nangui 'da yø fariseo ya xi 'yɛc'ɛi ra hya p'uya, bi 'yɛmbi:

—Jatho ngue da ma mhmεpya ya yø 'yεc'εi h̄ingyø judío, d̄i njapra circuncisión. 'Nε d̄i njapi ngue da zupra ley bi 'yotra Moisés —bi 'yεmbi.

⁶ Janangue bi mpeti yø representante ra Cristo p'aya, co 'nε'ya yø n'yohya 'bet'o p'ya ja ra nija, para ngue da hnu ha d̄i njapra hya. ⁷ Mi juadi mi nyaui ya'atho p'aya, bi nangra Bedu, bi 'yεna:

—Ague ma zi cu'aha, guí pahma ngue nu'mø yø pa xa thogui, bá huanngä Oja p'ya ha guí 'buhma, ngue ga xica ra hoga 'da'yo hya yø ja'i h̄ingyø judío. I nnepe ngue 'nεhya da 'yεc'εi ra hya ya. ⁸ Nuna Oja, i parbabi yø n'yomfeni yø ja'i. 'Nε d̄i nεqui ngue bi nu manho Oja ngue 'nεhyø ja'i h̄ingyø judío da 'yεc'εi, porque bá pennbabi ra Espiritu Santo, tengutho bi jacya m'met'o. ⁹ Tengutho bi jacya Oja, bi jarbutho ya h̄ingyø judío ya. Bi punnbabi ya yø ja'i bi 'yεc'εi. ¹⁰ Xiya, ¿hanja ngue guí täcja'a te nne da 'yøt'Oja ya? Porque guí xihma yø 'yεc'εi ngue jatho da denna ley nuna h̄injam'mø di sä da 'yøtyø ja'i, ni xinga guehma mboxitahya xta nzä xta 'yøt'e, ni xinga guecja di sä ga øthya'a te gäma hya d̄i manda ra ley. ¹¹ Pe dí εc'εihya ngue gdä nyamhma conná mate ra Hmu Jesús. Xquet'a jarbutho yø ja'i h̄ingyø judío ya.

¹² Gä bi nsäya'a guí njun'mahya yø ja'i p'aya. Bi 'yørpa masu ra hya mmana Bernabé 'nεhra Pablo. Bi ma te bi nja 'mø mi map'ya 'buhyø ja'i h̄ingyø judío, ngue bi 'yøtyø milagro Oja conná ngue'ya. ¹³ Mi juadi bi hmanna ra hya na p'aya, bi 'yεna Jacobo:

—Ague ma zi cu'aha, dami 'yøhma te ga mmangä ya. ¹⁴ Nuna ra Simu, ya bi xicja ha bi nja te

bi 'yørpabi Oja 'mø rá mædi mi map'ɥ 'bɥhyø ja'i hĩngyø judío. Nuna Oja, ya xp̄a huanhyø ja'i ja ngue da zo rá 'yε. ¹⁵ Nuna ra hya naya, di nth̄eui na ra hya bi 'yotyø pøngahya Oja naya, ngue εna: ¹⁶ “Nu'mø bi nja'a ra hya nt'ot'i ya, nu'a ra nija bi hyøhra David, ma'da'yo ga hoqui hap̄x xants'oni, porque ya xa xot'i. ¹⁷ Dí nne ngue gátho yø ja'i hĩngyø judío da hyongui n'namhma da zo ma 'yε. ¹⁸ Nguna ra hya bi man'Oja, 'nε bi japi bi bahyø ja'i xa m'mahyø pa xa thogui”, bi 'yεna.

¹⁹ Nugä dí εna ngue nuya yø ja'i hĩngyø judío, ngue ya 'yo di 'bätyø mm̄ai ngue εc'ei Oja, ya hĩngui sä ga ts'onnbah̄x yø mm̄ai ya. ²⁰ A nuyá, para ngue hĩndi ns̄ahmi ya yø judío ngue yø 'yεc'ei ya, høndya yø hya ja ua da ma macuarpi ra sacua ya. Ngue hĩnda za ra ngø, nu'a i tho ngue i t'ørba ra 'bøt'e yø dahmu. 'Nε hĩndi n'yots'om'mäi. 'Nε hĩnda zaprá ngø yø zu'ε hĩngui pønna ji 'mø bi du, 'nε hĩnda zi ra ji. ²¹ Porque asta guehyø pa xa thogui, ya mandø njam'møtho, n'na ngu n'na yø hn̄ini i 'b̄ai te'o mmana ley bi 'yotra Moisés. Nuna ra ley na, nu'mø ra pa ngue ra ts'äya, nhyato nhyato hmamp'ɥ ja yø nija di mp̄eti yø judío.

²² A nuya yø representante ra Cristo p'ɥya, co 'nε'ɥ yø n'yoh̄x 'bet'o p'ɥ ja ra nija, 'nε gátho yø 'yεc'ei, bi zannbaya ngue da huanhni to da menhni, di ma Antioquía, da mε ra Pablo 'nεhra Bernabé. Bi t'εxra Judas nu'a ja man'na ra thuh̄u ngue ra Barsabás. 'Nε bi t'εxra Silas. Guehya yø n'yoh̄x 'bet'o p'ɥ 'bɥhyø 'yεc'ei ya. ²³ Bi ma nt'øt'e ra sacua da gaxp̄ya, i εnna sacua:

“Nugähe yø representante gahe ra Cristo, 'nεhya

'bet'o ua ja ra nija, 'nehya mi'da ma zi cuxu 'bucua, dadi zenguagähe'u ma zi cuxu hingyø judío rá m'map'u ja ra hnini Antioquia, 'ne'u rá m'map'u ja ra häi Siria, co 'nep'u ja ra häi Cilicia. ²⁴ Dí øcähe ngue bi nexua 'da yø n'yohu ngue hindá et'ähe. A nuya p'uya, hinguí padí te gui 'yøthu ngue bádi ts'on'na ni mmaih'u 'na ra hya i mma, ngue di manda di nja'ahu ra hmepya ngue ra circuncisión, 'ne gui suphu gätho'a te di manda ra ley bi 'yotra Moisés. ²⁵ Janangue dá mpetigähe ngue dá nhēcähyähe. Dá exähe yø n'yohu bi map'u, bi mähä na ma zi cuxu ra Bernabé 'nehra Pablo. ²⁶ A nuna ra Bernabé 'nehra Pablo i enyø te conná nguehna ma Hmuhu Jesucristo. ²⁷ Nuya yø n'yohu dá et'ähe p'uya, guehna ra Judas 'nehra Silas. Nuya p'uya da zä gui nyasēhu, guehya da xi'ahu tema hya dá sännähe ya. ²⁸ Nu'a te bi zänna Espíritu Santo p'uya co 'nēcähe, dá nu manhohe ngue hinguí ja ts'edi da 'yøtyø ja'i'a te gä ga 'yo yø judío. Hinda hondya yø hya i ja ngue gui 'yøthu p'u ha 'bähyø judío da si'ahu. ²⁹ 'Yo gui sahu ra ngø i tho ngue t'ørba ra 'bøt'e yø dahmu. 'Ne ra ji p'uya, 'yo gui sihu. Nu'a ra ngø hinguí pønna ji 'mø bi du, 'yo gui sahu. 'Ne 'yo gui 'yots'om'mäihu. Nu'mø ngue gá 'yøthu na ra hya dí xi'ähe ya, ya xanho te gui øthu 'mø. Hønt'Oja da mä'ahu".

³⁰ Ya bi ma'u bi t'erbuya. Mi zømp'u ja ra hnini Antioquia, bi petyø 'yēc'ei, bi da ra sacua p'uya. ³¹ Nu'mø mi nu ra sacua yø 'yēc'ei p'uya, emmei di johya ngue ya bi nhohyø mmäi. ³² Nuna ra Judas 'nehra Silas xquet'a yø pøngahya Oja ya, bi hojpabi yø mmäi yø 'yēc'ei ya p'uya, 'ne bi hatra

ts'edi na ra hya bi xifi. ³³ Bá m'məp'ə njammī pa p'ə Antioquía. M'məfa p'əya, bá n'yete ngue bī mengui i ma Jerusalén. ³⁴ Pε nuna ra Silas bī nu manho ngue bá cop'ə na. ³⁵ Xquet'a 'nəhra Pablo, 'nəhra Bernabé bá cop'ə Antioquía. Bi sigue bi xännbabi yø ja'i na rá hoga 'da'yo hya Oja. Bi mfäxui mi'da yø mməngu p'ə ngue xännba ra hya yø ja'i.

Nuna ra Pablo, ya rá yo ndi bi ma ngue di 'yonna hya.

³⁶ Mi ma njammī pa p'əya, ra Pablo bi 'yembra Bernabé:

—Mahønga mməp'ə ja yø hnini ya xtá mammi rá hya Oja ya. Ga ma nuui te di ja'ə ma zi cūhə —bi 'yembī.

³⁷ Nuna ra Bernabé, bī ne xta nzixra Xuua nuna ja man'na ra thuhu ngue ra Marco. ³⁸ Pε ra Pablo himbi nu manho ngue xta nzits'i, porque ra Xuua ya xpī nsote p'ə Panfilia, hinguī nne da məp'ə ni ma ngue di 'yonna hya. ³⁹ Bi n'uēni n'na ngu n'na ngue hinga 'da'igu i mma. Nuna ra Bernabé bi zixra Marco na. Bi 'yo ra barco i map'ə ja ra häi Chipre. ⁴⁰ Ra Pablo p'əya, guehna ra Silas bī ne bī mε na. Yø 'yεc'ei p'əya bi 'yäprä mate Oja ngue da mädi ha ni ma. ⁴¹ Ra Pablo 'nəhra Silas i mpa p'ə ja ra häi Siria, 'nəp'ə ja ra häi Cilicia. Di hatra ts'edi yø 'yεc'ei p'ə ni ma.

16

Ra Timoteo bi mähä ra Pablo 'nəhra Silas.

¹ Ra Pablo 'nəhra Silas bi zəmp'ə ja ra hnini Derbe. Mi thop'ə p'əya, i mpa p'ə ja ra hnini Listra. Nup'ə ja ra hnini p'əya, bi dīmp'ə n'na ra 'yεc'ei

n̄i hū ngue r̄a Timoteo. R̄a judío'a rá mamá, p̄e ya r̄a 'ȳɛc'ɛi. Rá papá p'uya, h̄ingra judío'a. ² Nu'ua yø 'ȳɛc'ɛi m̄i 'b̄ap'ua ja r̄a hn̄ini Listra b̄i nū manho na r̄a Timoteo, da gue'ua yø 'ȳɛc'ɛi p'ua ja r̄a hn̄ini Iconio, xquet'a b̄i nū manho. ³ R̄a Pablo p'uya, b̄i ne b̄i m̄ähä na r̄a Timoteo. Bi japi ngue b̄i ma mhm̄ɛpya, b̄i njapra circuncisión n'namhma ngue h̄indi mbøcua yø judío p'ua d̄i ma. Porque ya fadi ngue h̄ingra judío rá papá na r̄a Timoteo. ⁴ Nu'ua ja yø hn̄ini ntho p'uya, bi xihyø 'ȳɛc'ɛi ngue da 'yøt'e te mmanna s̄ucua b̄i m̄enhyø representante r̄a Cristo, conyø n'yohua 'bet'o p'ua d̄i mp̄eti yø 'ȳɛc'ɛi p'ua Jerusalén. ⁵ A nuya yø 'ȳɛc'ɛi p'uya, bi hya r̄a ts'edi yø nt'ɛc'ɛi. N'na pa ngu n'na pa, man'na n̄i 'ȳɛc'ɛitho m̄i'da yø ja'i.

R̄a Pablo bi 'ui n'na r̄a n'yohua ngue r̄a mm̄engu Macedonia.

⁶ R̄a Esp̄iritu Santo h̄imb̄i nepe xtani manna hya p'ua ja r̄a häi Asia na r̄a Pablo. Jan̄angue bi 'damp'ua ja r̄a häi Frigia p'uya, i mpa Galacia. ⁷ M̄i zømp'ua ja rá hyodi r̄a häi Misia p'uya. Ja bi b̄emp'ua p'uya ngue xt̄i map'ua ja r̄a häi Bitinia. P̄e r̄a Esp̄iritu Santo h̄imb̄i nepe xt̄i map'ua. ⁸ Jan̄angue bi 'dastho'a r̄a häi Misia p'uya, i mpa p'ua ja r̄a hn̄ini Troas. ⁹ Ja b̄i n'ui p'ua na r̄a Pablo 'mø m̄inxui p'uya. Nu'a rá t̄i p'uya, b̄i nū ngue 'b̄ap'ua n'na r̄a n'yohua ngue r̄a mm̄engu p'ua ja r̄a häi Macedonia. Bi 'ȳɛmb̄i:

—Bí 'ȳɛcua Macedonia, guí f̄axcahe —bi 'ȳɛmb̄i.

¹⁰ M̄i n'ui r̄a Pablo p'uya, dá s̄anni ngue dá m̄ac̄ähe Macedonia. Dí h̄axhe njuani ngue nzongahe Oja ngue ja gani mangähe p'ua r̄a hoga 'da'yo hya.

Ra Pablo 'nēhra Silas bi ma Filipos.

¹¹ Dá ogāhe ra barco p'ᵤ ja ra hnini Troas. Danī mpācāhe p'ᵤ ja n'na ra hāi bí ja mbo ra jathe nī hū ngue Samotracia. Rá yo pa p'ᵤya, dá sōngāhe p'ᵤ ja ra hnini Neápolis. ¹² Dá nēxāhe p'ᵤ p'ᵤya, danī mpācāhe p'ᵤ ja ra hnini Filipos, gue'a n'na 'bᵤi yø ja'i ngue yø romano. Nu'a ra danihni'a p'ᵤya, tate sedi ngue'ᵤ mi'da yø hnini jap'ᵤ ja ra hāi Macedonia. Dá m'mācāhe p'ᵤ njammī pa p'ᵤya. ¹³ Mi zøhra pa ngue ra ts'āya, dá mähme nenihni ha ja n'na ra dathe. Nu'a ra xequi'a, ja zai di mpēti p'ᵤ yø judío ngue mmat'Oja. Dá mihme 'mø mā sōmhme. Dá xihme ra hoga 'da'yo hya yø xisu ya xi mpēti. ¹⁴ Nu'a n'na'ᵤ yø xisu p'ᵤya, ni hū ngue ra Lidia, ra mmēngu p'ᵤ ja ra hnini Tiatira. Mará mā'ulu na ra xisu na, pē ya thanne Oja. Pē bi xojpabi Oja rá mmᵤi na ra xisu ngue bi 'yørpabi masu te mmanna Pablo. ¹⁵ Bi nxixya p'ᵤya, dá gue'ᵤ mi 'bᵤp'ᵤ ja rá ngu, gā bi nxixya. M'mefa p'ᵤya, bi 'yēnje:

—Nu'mø guí haxhᵤ njuani ngue majuani dí εc'εigā ra Jesús, mmähā p'ᵤ ja mā ngungā 'mø, guí nsāyahᵤ p'ᵤ —bi 'yēnje.

Bi jacje ngue dá mähme p'ᵤ ja rá ngu p'ᵤya.

¹⁶ Man'na ra ora p'ᵤya, nmará mähme p'ᵤ ja ra mhmat'Oja dí n'yohe ra Pablo, dá nthēhe n'na ra hmute mará badī ngue mi n'yoi ra ts'onthi. Nunā ra hmute na, mi tapi xangu ra mēnyu yø hmu ngue mi ja rá mfadi conna ts'onthi. ¹⁷ Nunā ra hmute p'ᵤya, ni dēnna Pablo ngue mmarcahe, i ena:

—Nuya yø n'yohᵤ 'bᵤcua, guehya yø mēfi Oja maguesε ya. Nuya guehya xān'nahᵤ ha di zā guí

nyahm̄a ya —bi 'yɛn̄a.

¹⁸ N'na ndi ngu n'na ndi ga mmähme ra mhm̄at'Oja, di jaje p'ua na ra hm̄ute. Mi s̄orpabi ra Pablo p'uya, bi 'bät'i, bi 'yɛmbra ts'onthi mi n'youi ra hm̄ute:

—Conná ts'edi ra Jesucristo, dí xi'i ngue dami hyep'ua ra hm̄ute guí n'youi —bi 'yɛmbi.

'Bexque'a ra ora'a p'uya, bi hyep'ua ra ts'onthi mi n'youi ra hm̄ute. ¹⁹ Pɛ nu'ua yø hm̄u ra hm̄ute p'uya, bi nu ngue ya hingui tø'mi ngue hõnda dapra m̄enyu ra hm̄ute. Bi b̄entra Pablo 'nɛhra Silas. Bi zixp̄a ja ra centro 'b̄ahyø ts'ut'abi. ²⁰ Bi ma madäpi yø ts'ut'abi p'uya, bi t'ɛmbi:

—Nu'ua yø n'yoh̄a 'b̄ucua, yø judío ya. Di ts'onnyø ja'i 'b̄ucua ja ma hn̄in̄ih̄a. ²¹ I xännbate yø costumbre nu'ua hingui ja ngue ga øth̄a, porque dyø romanoh̄a.

²² Bi nangyø ja'i p'uya ngue bi zhi. Yø ts'ut'abi p'uya bi manda ngue da b̄øjba yø ulu ngue da 'bei conyø t'o. ²³ ɛmm̄ei bi 'bei. M'm̄efa p'uya, bi got'i. Bi sihra alcaide p'uya ngue da mädi x̄andõnho. ²⁴ A nu'a ra alcaide 'mø mi si p'uya ngue da mädi x̄anho, bi c̄arp̄a ja ra ngumm̄'m̄exui asta mbo ra fädi. Bi japyø za nt'ät'i, ga ts'emba yø gua yø ofädi p'uya.

²⁵ Pɛ nu'mø mi zo made ra xui p'uya, nuna ra Pablo 'nɛhra Silas i mmat'Ojatho, 'nɛ turpabi yø alabansa Oja. Øxt̄a'ua mi'da yø ofädi te gä øt'e.

²⁶ Nthamb̄en̄itho bi 'yan'a häi p'uya. Xøgue ra huatyø nd̄ucjado p'ua ja ra fädi. 'Bexpi xogui gätho yø goxthi, 'nɛ bi nx̄ahyø cadena manthut'i yø za n'youi yø gua yø ofädi. ²⁷ Nu'a ra alcaide p'uya, mi nu ngue gä xi xohyø goxthi fädi. Bi 'yɛmbi ngue ya

xi ma gätho yø ofädi p'uya. Bi guxrá juai p'uya, bi ne xtí nhyose. ²⁸ Pε bī matra Pablo, bi 'yεmbi:

—Man'nan'yo mī 'yøt'e guī nhyose ague n'yø. Gä dí 'bücähe ua —bi 'yεmbi.

²⁹ Nuna ra alcaide p'uya, bi 'yähra nyot'i. Ni tihī bi yat'ambo. Ni huaquī ngue bī nsu. Bi guarbū 'bähra Pablo 'nēhra Silas ngue bī ndantyøhmu.

³⁰ Bá jucathi p'uya, bi 'yεmbi:

—Ague n'yø'äui, ¿te 'be'a ja ngue ga øt'e para ngue ga nyani?

³¹ Nuya yø ofädi p'uya, bi 'yεmbi:

—Dami 'yεc'ei ra Hmu Jesucristo n'namhma guī nyani. 'Nε'ut to 'bup'ua ja nī ngu, dī nyan'mø da 'yεc'ei —bi 'yεmbi.

³² Nuna ra alcaide p'uya, gätho'ua 'bup'ua ja rá ngu, bi sifi xanho hanja'a ra Hmu Jesús. ³³ Tobe ndaxuitho'a ra ora'a. Nuna ra alcaide bī mejpabi yø n'uni mī n'youi. Bi nxixya p'uya, gätho'ua 'bup'ua ja rá ngu bī nxixya. ³⁴ M'mefa p'uya, bi zixrá ngu ngue bi unna hmε da zi. Nuna ra alcaide p'uya, gätho'ua 'bup'ua ja rá ngu, janjuani dī johya ngue bi 'yεc'ei Oja.

³⁵ Nu'mø mī hyaxpaya, nu'ua yø ts'ut'abi bī menhyø policia da xihra alcaide ngue di thøhyø ofädi. ³⁶ Ra alcaide p'uya bi 'yεmbra Pablo:

—Bá penngä ra hya yø ts'ut'abi ngue ga thøc'äui. Janangue 'yo te guī mbεmbi ya, nī mēhma —bi 'yεmbi.

³⁷ Mī dahra Pablo, bi 'yεmbyø policia:

—A nugä'be dyø romanogä'be. 'Nε nnu yø ja'i p'ua bī mεgba'be, nī xinga 'bet'o hacra güenda ja dī ncote. 'Nε da 'yεna go nt'aguitho di thøga'be ya.

Nu'á, h̄in'na'a. Guí xihm̄i ya da εε da guga'be ua ja ra f̄adi.

³⁸ Yø policia p'uya, bi mengui ba xihyø ts'ut'abi te mmanyø of̄adi. Yø ts'ut'abi p'uya, bi nsu 'mø mi badi ngue yø romano ya yø of̄adi. ³⁹ Mi zøp'u ja ra f̄adi yø ts'ut'abi p'uya, bi 'yāpa mpunnbate. Bá j̄ajp'uya, bi xifi ngue da bømp'u ja ra hn̄ini. ⁴⁰ Nu'mø mi bømp'u ja ra f̄adi na ra Pablo 'nēhra Silas, i map'u ja rá ngu ra Lidia. Ja bi nyaha p'u mi'da yø 'yεc'ei p'uya. Høntho bi zajpa yø mm̄ai yø ja'i, bi ma p'uya.

17

Bi ts'u p'u Tesalónica ra Pablo.

¹ Mi ma ra Pablo 'nēhra Silas, i mpa p'u ja ra hn̄ini Anfípolis, i nthop'u ja ra hn̄ini Apolonia. Bi zømp'u ja ra hn̄ini Tesalónica p'uya. Mi jap'u ra nija di mpeti yø judío. ² Nuna ra Pablo bi yarb̄u ja ra nija, ya gā ngu'a ørb̄u ja yø hn̄ini xi thogui. Nhyu sábadu bi mēmbi bi nyaha yø judío p'u ja ra nija. ³ Di opan'yū yø ja'i hanja'a te mmamp'u ja ra Maça Libro, ngue ra Cristo jatho ngue da zā ra n'u, da tho, da t'āgui. M'mēfa p'uya, di bēnnate p'u da nt'āgui. Bi 'yεmb̄aya:

—A nuna ra Jesús dí xi'ah̄u ya, guehna ra Cristo bá εx Oja ngue di ndast'abi na.

⁴ Ngue nguna xifi, bi 'yεc'ei 'da yø judío. Bi guarb̄u ha ya ra Pablo 'nēhra Silas. Xquet'a bi 'yεc'ei xangu yø ja'i h̄ingyø judío ya mi thanne Oja. 'Nε xangu yø xisu nuya hnu mansu p'u ja ra hn̄ini bi 'yεc'ei ra hya. ⁵ Bi nseyā ya yø judío h̄imbi 'yεc'ei ra hya p'uya. Bi zonhyø ja'i ngue yø

ts'oc'ei mi 'yop'u ja ra caye, bá yuns'yø ja'i p'u ja ra hnini p'uya. Bi mäspa rá ngu ra Jasón ngue honna Pablo 'nehra Silas. Bi ne xta nzits'i ngue xti dáp'u 'bhyø ja'i. ⁶Pe ngue himbá timp'u'u p'uya, bá jucra Jasón 'ne'u mi'da yø 'yεc'ei. Bá si ngue bi dáp'u ja ra ts'at'abi. I mahyø ja'i p'uya, i εna:

—Nu'u yø n'yohu di mmangähe ya, ndap'u bi zä di ts'onnyø ja'i. A nuyá, xquet'a 'youa ja ma hninihu ya. ⁷Go di säyabi p'u ja rá ngu na ra Jasón. Gätho ya p'uya, hingui εc'ei'a ra ley ga 'yo ra dast'abi Roma. Porque embi ngue 'bu hman'na ra dast'abi ni hu ngue ra Jesús.

⁸Mi 'yøhyø ja'i na ra hya na p'uya, co 'nehhyø ts'at'abi, di maxni yø ja'i p'uya ngue ncuε. ⁹Nuna ra Jasón co 'ne'u mi'da yø mmi'yεc'eiui, bi gutra mēnyu ngue bi ma mathøgue.

Ya 'bup'u ja ra hnini Berea na ra Pablo 'nehra Silas.

¹⁰Mi nxui p'uya, nu'u yø 'yεc'ei n'na zihmantho bi japi bi bōnna Pablo 'nehra Silas. I mpa p'u ja ra hnini Berea. Mi zōmp'u p'uya, bi map'u ja ra nija di mpeti yø judío. ¹¹Nuya yø judío ngue yø mmengu p'u, man'na yø ndøhoja'i ya ngue yø mmengu Tesalónica. Janjuani ngue yø mmæi ga 'yøhra hoga 'da'yo hya sifi. N'na pa ngu n'na pa huaxtyø hya nt'ot'i ra Maca Libro. Porque nne da badì ngue'mø majuan'a te sifi ogue hin'na. ¹²Janangue xangu yø judío bi 'yεc'ei ra Jesús. Da gue'u hingyø judío, xangu bi 'yεc'ei. Ngu yø n'yohu, ngu yø xisu nuya hnu mansu, gä bi 'yεc'ei ra hya. ¹³Mi mambrá hya Oja p'u ja ra hnini Berea na ra Pablo. Ngu i 'yøhya yø mmengu Tesalónica, 'bexpi

ma yø judío ngue bá ɰtyø ja'í p'ɰ ja ra hnini. ¹⁴ Nu'ɰ yø 'yɛc'ɛi p'ɰya, n'na zihmantho bi 'yɛtra Pablo, bi map'ɰ ja ra nenga jathe. Pɛ nuna ra Silas 'nɛhra Timoteo bi gop'ɰ Berea'ɰ. ¹⁵ Nu'ɰ bi mähä ra Pablo p'ɰya, bá ɛmp'ɰ ja ra hnini Atenas. Mambá penc'ɰ p'ɰya bá hannbabi ra hya ra Silas 'nɛhra Timoteo ngue dani zadi n'na zihmantho.

Ra Pablo ya 'bɰp'ɰ ja ra hnini Atenas.

¹⁶ Mɛnte ndø'mate ra Pablo p'ɰ Atenas, bi m'mähra sibi rá mmɰi p'ɰya ngue nnu yø ja'í p'ɰ ja ra hnini ngue gä sihyø dahmu thanne. ¹⁷ Janangue bi xihra hya yø judío p'ɰ ja ra nija, da gue'ɰ ya thanne Oja, gä bi xihra hya. N'na pa ngu n'na pa xihra hya yø ja'í di nthɛui p'ɰ ja ra tai. ¹⁸ 'Bɰ'i'da yø n'yohɰ, ngue madi xä'a ra hya mi xänbäte ra Epicuro. Mi'da p'ɰya, madi xä'a ra xädi ngue ra estoico. Bi madi bi nyai ra Pablo'ɰ p'ɰya. Bi 'yɛn'i'da p'ɰya:

—¿Teni 'bɛ'a ma hya mmanna ra n'yohɰ 'bɰcua? Hin'yɰ p'ɰ rá nzɛgui di yahni ua —bi 'yɛna.

Mi'da p'ɰya, bi 'yɛna:

—ɛna gue di 'yonna hya na ngue yø 'da'yo dahmu.

Bi manna nguna, porque ra Pablo bi xihyø ja'í hanja ra Jesús, 'nɛ xifi ngue bi bɛnnate. ¹⁹ Bi ts'ixra Pablo p'ɰ ja n'na ra xɛqui ni hu ngue ra Areópago p'ɰya, nup'ɰ zai di mpeti yø ja'í ngue ma consejo. Bi t'ɛmbɰya:

—Dí nne ga paçähe teni 'bɛ'a ma'da'yo xädi na ra hya guí mma n'yø. ²⁰ Porque hinjam'mø xtá øcähe te guí mmanya. Dí nne gui xicje te ga mbønya yø hya guí mma —bi 'yɛnyø ja'í.

21 Nu'u yø mmɛngu p'u Atenas co 'nɛ'u yø 'dan'yo ja'i ya mi 'bɔp'u, hiñ tema n'nama hya di ørpa masu, hiñda hønt'a te ma'da'yo nne da sifi ogue da 'yøde. 22 Bi m'mä inde ra Pablo p'u ja ra junta ngue ra Areópago p'uya, bi 'yɛmbyø ja'i:

—Ague gyø mmɛngu uua ja ra hnini Atenas. Ya xtá nugä te guí øthu uua guí 'bɔhm. Di nɛqui ngue ɛmmɛi guí thannehu yø dahmu. 23 Porque nup'u xtá thocä, xtá nugä n'na ra altar ngue nt'ot'i n'na ra letrero ngue ɛna: “Guehna rá altar Oja nu'a hinguí fadi te'o naya”, i ɛnna letrero. A nuyá, guehna Oja guí thannehu naya, pɛ hinguí pahmu te'o na, guehna Oja dadi øt'ahu naya.

24 Nunä Oja bi hocra ximhäi 'nɛ bi hoqui gätho yø cosa i ja. Gue'a rá mmɛti te gä bí ja mahɛts'i'a ya, 'nɛcua ja ra ximhäi. Pɛ hinguí 'bɔp'u ja yø ngunja di hocyø ja'i na Oja na. 25 Nunä Oja, hiñte honna ngue da 'yɛnyø ja'i te di unni. Porque go bádi 'dacju ra te'a, 'nɛhma hya dí juɛhu, 'nɛ gätho mi'da yø cosa go bádi un'a.

26 Nunä Oja, bi 'yøt'e ngue n'na 'yutho p'u bá fudi ngue bi nxandyø ja'i 'bui gä rá nguñi nximhäi. Bi zännbabi ra pa di m'mai. 'Nɛ bi zännbabi ra xɛqui hapu di m'mai. 27 I 'yøt'Oja'a, n'namhma ngue gätho yø ja'i da hyon'Oja, 'nɛ da badi te'o. Majuaní ngue nuya, hiñga yap'u 'bu Oja ngue gätho gah. 28 Porque connangu Oja dí 'bɔhm, 'nɛ dadi 'yamhm, 'nɛ ja ma teh. Tengutho ra hya bi man'i'da ni 'yot'a sɛcuahu, bi ma ngue yø basigahu Oja. 29 Pɛ xi'mø ngue yø basigahu Oja, hinguí sä ga ɛmhm ngue nunä Oja, gdá hyɛjpa hu yø dahmu ngue yø oro, ogue yø dahmu ngue yø t'axi, ogue

yø dahmuŋ gue yø do. Porque nuya yø dahmuŋ ya, rá n'yomfenise rá ja'i gui hoqui. ³⁰ Nu'mø yø pa xa thogui, nuna Oja mi serpabi yø ja'i thanne yø dahmuŋ, porque him maní bahyø ja'i hanja. Pe nu rá pa dí 'bæhmæ ya, nuna Oja hønnebi zä di 'bæpi gätho yø ja'i gue da hyep'æ yø dahmuŋ thanne. ³¹ Porque Oja, ya xpá nzänna n'na rá pa gue da hyaspi xandønho rá güenda gätho yø ja'i 'bæ'a nximhäi. Nuna da hyaxra güenda p'æya, guehna n'na rá n'yohæ ya xpá huanhni. Nuna Oja, i nnepe gue gätho yø ja'i da badi te'o na ya xpá huanhni. Janangue bi japi bi bænnate p'æ ha bi t'ægui.

³² Nu'mø mi 'yøhyø ja'i gue embi bi bænnate p'æ ha bi t'ægui, i thentho 'da. Mi'da p'æya bi 'yæmbi:

—'Bet'o man'na rá pa ya, mahøngui xicje na rá hya na —bi 'yæmbi.

³³ Bi map'æ ha säya rá Pablo p'æya. ³⁴ Pe nuya 'da yø ja'i bi nu manho rá hya mmanna Pablo, 'næ bi 'yæc'æi. N'youi p'æ rá Dionisio, guehna n'na'æ yø ts'at'abi p'æ ja rá Areópago. Xquet'a n'youi p'æ n'na rá xisu bi 'yæc'æi rá hya, ni hu gue rá Dámaris. 'Næ n'youi p'æ mi'da yø ja'i.

18

Rá Pablo ya 'bæp'æ ja rá hnini Corinto.

¹ M'mæfa p'æya, nuna rá Pablo bi næxpæ ja rá hnini Atenas, bi zømp'æ ja rá hnini Corinto. ² Nuna rá hnini na p'æya, bi dimp'æ n'na rá judío ni nu gue rá Aquila, rá mmængu Ponto. Nuna rá Aquila n'youi na rá Priscila rá xisu, hinna ya'atho yø pa xi zøp'æ Corinto. Bá ep'æ ja rá häi Italia, gue nuna rá dast'abi Claudio bi manda gue gä bi thøn'athi

yø judío m̄i 'b̄up'ʌ ja r̄a hn̄in̄i Roma. B̄i ma r̄a Pablo ngue bá nyaui. ³ Nuna r̄a Pablo m̄i pa'a r̄a 'b̄efi m̄i p̄ehna r̄a Aquila. 'Dap'ʌ b̄i m'm̄ahm̄i p'ʌya ngue b̄i mp̄efi, di hocyø ngun'ulu. ⁴ Nu'mø r̄a pa säya yø ja'i p'ʌya, nhyato nhyato pa r̄a Pablo p'ʌ ja r̄a nija d̄i mp̄eti yø judío, ngue nne di 'b̄ätyø judío 'n̄e'ʌ h̄ingyø judío, ngue da 'ȳɛc'ɛi r̄a Jesucristo.

⁵ M̄i zøhra Silas 'n̄ehra Timoteo ngue xp̄i 'ȳɛ'a Macedonia. R̄a Pablo p'ʌya, h̄ingui säya ngue mmana hoga 'da'yo hya. Di opan'yū yø judío ngue r̄a Jesús, guehna r̄a Cristo bá ɛx Oja ngue d̄i ndast'abi na. ⁶ P̄e nuya yø judío, ya mants'o ngue sahra hya. Bi huacrá pahni r̄a Pablo p'ʌya, gue'a r̄a hm̄eya'a ngue ya bi hyep'ʌ'ʌ yaui, bi 'ȳemb̄ya:

—Gadi jaseh̄a p'ʌ gūi mmähä r̄a castigo ya, ya h̄inn̄i ma ma güendagä'a ya. Nuyá, gdá magä p'ʌ rá m'm̄ahyø ja'i h̄ingyø judío ya —bi 'ȳemb̄i.

⁷ M̄i bømp'ʌ ja r̄a nija r̄a Pablo p'ʌya, i map'ʌ ja rá ngu n'na r̄a n'yoh̄a ni h̄u ngue r̄a Justo. 'B̄up'ʌ ja rá hyo nija, ya thanne Oja na r̄a n'yoh̄a na. ⁸ Man'na r̄a n'yoh̄a ni h̄u ngue r̄a Crispo p'ʌya, m̄i 'bet'o p'ʌ ja r̄a nija d̄i mp̄eti yø judío, 'n̄ehna bi 'ȳɛc'ɛi r̄a Hmu Jesús gätho'ʌ 'b̄up'ʌ ja rá ngu. Xquet'a xangu m̄i'da yø mm̄engu p'ʌ Corinto bi 'ȳɛc'ɛi r̄a Jesús. M̄i zä m̄i 'yøhra hoga 'da'yo hya yø ja'i, bi 'ȳɛc'ɛi 'n̄e bi nxixya. ⁹ Bi n'ui 'mø m̄i nxui r̄a Pablo p'ʌya, b̄i nu ngue ɛmbrä Hmu Jesús:

—'Yo gūi sū ague Pablo. Dam̄i sigue manna hya, o gūi säya. ¹⁰ Nugä go d̄i n'youi, h̄inte da ja'i yø ja'i. Nuna r̄a hn̄in̄i ja ua, d̄i pacä ngue xangu yø ja'i da 'ȳɛc'ɛigä ua —bi 'ȳemb̄i.

11 Janangue bá m'mu'a n'na jeya made p'u ja ra hnini Corinto ra Pablo p'uya, ngue bi xännbabi rá hya Oja yø ja'i. 12 Mi 'yehra pa p'uya ngue bi ndast'abi p'u ja ra häi Acaya na ra Galión. Bi mpeti yø judío p'uya ngue bi zuhra Pablo. Bi zixpu ja ra ts'ut'abi. 13 Bi t'embra dast'abi p'uya:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, di japa nts'edi yø ja'i ngue da danne Oja. Pe hinga gue'a ni 'yup'u i mma, tengutho mmana ley ngue gdá thannehu Oja —bi 'yenyø ja'i.

14 Ya mmap'u ngue da dakra Pablo, pe nuna ra dast'abi Galión bi 'yembyø judío:

—Nu'mø ngue da n'na ra ts'oqui xtanhets'i na ra hya guí mmamhu, da zä ga øt'ahu ra ts'ut'abi conforme ra ley 'mø. 15 Pe nja ngue yø hyatho'u guí mmamhu, 'ne yø thuhutho yø ja'i, 'ne ni leysehu'a guí ørpahu rá hya, dami hocse ni asuntuhu. Porque hindí nne ga øt'ä ra ts'ut'abi na ra hya na.

16 Bi hyøn'athi p'u bi nja ra hya p'uya. 17 Nu'u yø ja'i hinyø judío p'uya, bi bentra Sostenes nuna 'bet'o p'u ja ra njja, ngue bi ma ma'uni rá hmi rá da ra ts'ut'abi. Pe himbi 'yøpatho masu na ra Galión te bi 'yøtyø ja'i.

Mahombi mengra Pablo, i ma Antioquia.

18 Nup'u ja ra hnini mi 'bakra Pablo, bi m'mup'u ma njamm pa. M'mefa p'uya, bi 'yehyø 'yec'ei ngue bi ma, bi mähä ra Priscila 'nehra Aquila, i mpa p'u ja ra hnini Cencrea. Ja bi zundi bi 'yaxpu rá ya ra Pablo p'uya, ga mbøni ngue ra danne ga 'yo. Ja bi nexpu ngue bi 'yo ra barco i mpa p'u ja ra häi Siria. 19 Mi zømp'u ja ra hnini Efeso p'uya. Ja bá cop'u ra Priscila 'nehra Aquila. Hante ngue da tho p'uya,

bi map'u ja ra nija di mpeti yø judío na ra Pablo ngue bá nyah. ²⁰ Nu'u yø judío p'u Efeso p'uya, i xifi ngue xtabá m'map'u njammí pa. Pe ra Pablo himbi ne. ²¹ Em'mø mambá edi:

—I ja ngue ga sōngä Jerusalén. Ja ganí sägä p'u ra ngo bá ep'u. Pe nu'mø da ne Oja, ga ma pengä mahøn'a ngue ga nnu'ah —bi 'yēmbi.

Bi 'yo ra barco p'uya, bi ma. ²² Nu'mø mi zōnna Pablo p'u Cesarea p'uya, bi thogui, i ma Jerusalén. Mi juadi bi zengua yø 'yēc'ei 'bup'u, bi tho p'uya, i mpa Antioquia. ²³ Mi zōmp'u p'uya, bi m'map'u njammí pa. Mambá ehē, bá thop'u ja yø hnini ja'a ra häi Galacia, 'nep'u ja ra häi Frigia bá thogui ngue di hatra ts'edi gätho yø 'yēc'ei.

Ra Apolos bi manna hya p'u Efeso.

²⁴ Nu'u yø pa'u p'uya, bi zōp'u ja ra hnini Efeso n'na ra judío ni hu ngue ra Apolos, ra mmēngu Alejandría. I mma xandōnho ra hya, 'nē padī xandōnho'a te nt'ot'i p'u ja ra Maça Libro. ²⁵ Ya xi xädi xanho hanja'a te bi 'yōtra Hmu Jesús. I ha ra ts'edi ngue mmanā hya, 'nē xännbate xanho hanjana ra Jesús, madague'a ngue hōnt'a ra nxixya bi nxännbate ra Xuua mi padī hanja. ²⁶ Nuna ra Apolos bi hya ra ts'edi bi manna hya p'u ja ra nija di mpeti yø judío. Pe nu'mø mi 'yōhra Priscila 'nēhra Aquila te i mma, bi zica n'nanni ra Apolos. Bi opan'yu xandōnho hanja na rá 'da'yo hya Oja. ²⁷ Bi ne bi thohna ra Apolos i map'u ja ra häi Acaya. Yø 'yēc'ei p'uya, bi māmaha. Bi 'yōrpa n'na ra sūcua bi gats'i ngue danī dāpyø 'yēc'ei rá m'map'u Acaya, n'namhma ngue di unni xanho ra ts'äya. Nu'mø mi zōmp'u Acaya p'uya, bi 'yōrpa ra nho ya yø 'yēc'ei ya

xi 'yɛc'ɛi ra hya conná mate Oja. ²⁸ Porque yø hmi yø dā yø ja'i p'ua, bi hya ra ts'edi bi dājpi te mmanyø judío. I uti te nt'ot'i p'ua ja ra Maça Libro, ngue ra Jesús guehna ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi na.

19

Ya 'bup'ua ja ra hnini Efeso ra Pablo.

¹ Ra Apolos ya 'bup'ua ja ra hnini Corinto. Nuna ra Pablo p'uya, bi 'damp'ua ja yø xanthø ngue bi zøn'a Efeso. Ja i dīmp'ua 'da yø 'yɛc'ɛi p'uya. ² Ra Pablo bi 'yānyø 'yɛc'ɛi, bi 'yɛmbi:

—Xi'mø gmi 'yɛc'ɛihua ra hya ya, çua 'bexqui n'yohua ra Espíritu Santo, uague hīn'na?

Mi dahyø ja'i p'uya, bi 'yɛmbi:

—Hīn'na. Hīnjam'mø xtá øcāhe ngue di 'bu'a ra Espíritu Santo.

³ Nuna ra Pablo p'uya, bi 'yɛmbyø ja'i:

—¿Temā nxixya bi nja'ahua p'uya?

Bi 'yɛm'mø mi dahyø ja'i p'uya:

—Gue'a ra nxixya bi manna Xuua.

⁴ Bi 'yɛnna Pablo p'uya:

—Nuna ra Xuua bi xixyabi yø ja'i na, gue'a ra hmɛya'a ngue da fadi ngue ya bi hyep'ua ra nts'o yø ja'i. Pɛ xquet'a bi xifi ngue jatho da 'yɛc'ɛi'a n'na nc'ɛi da ep'ua m'mɛfa ngue ra Xuua. Nuna bi ma, guehna ra Jesucristo na.

⁵ Mi 'yøhyø ja'i na ra hya na p'uya, mahømbi nxixya para ngue da fadi ngue ya ɛc'ɛi ra Hmu Jesús. ⁶ Ra Pablo p'uya, bi japrá 'ye p'ua ja yø ya yø ja'i. Yø ja'i p'uya di hatra ts'edi ra Espíritu Santo. N'nan'yo yø hya ga ya p'uya, øt'a Oja p'uya ngue

sä da manyø ja'i'a ra hya nnepe da ma. ⁷ 'De'ma yonc'ei'u yø n'yohu bi nxixya.

⁸ Nhyushna bi membabi ra Pablo ngue pap'u ja ra nija di mpeti yø judío. Bi hya ra ts'edi ngue ja bi mmamp'u ra hya. I nne di 'bätyø ja'i, porque xihyø ja'i ha di njap'u di zo rá 'yε Oja. ⁹ Pε hinguí nne da 'yεc'ei 'da yø ja'i, nu te ja, ya ja. Sinoque bi nya man'utho p'u ha 'buhyø ja'i, ngue suhra hoga 'da'yo hya. Bi zop'u ra Pablo'u p'uya. Nu'u yø 'yεc'ei, bi zixra Pablo p'u ja n'na ra escuela 'bu'a n'na ra xänbäte ni hu ngue ra Tiranno. N'na pa ngu n'na pa ja bi mmamp'u ra hya p'uya. ¹⁰ Ngut'a i tho'a nyo jeya p'uya. Janangue gätho'u yø ja'i rá m'map'u ja ra häi Asia, ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, Gä bi 'yøde hanja na rá hya ra Hmu Jesús. ¹¹ Nuna Oja, xangu yø milagro bi japi bi 'yøtra Pablo. ¹² Madra bayutho, ogue tema ulu di ngut'i, i jaspabi yø därkehi ngue da dädi. 'Bexta zä ra n'u di ja p'uya. Yø ts'onthi p'uya, i hep'u yø ja'i n'youi.

¹³ Mi 'yop'u 'da yø judío ngue yø mpønthi p'uya. Bi zäpi bi marpabi rá thuhu ra Jesús, ngue di japi da hyep'u yø ts'onthi n'youi ra ja'i. Bi 'yεna:

—Dädi 'bep'a'i ya grä ts'onthi ngue gui hyep'u ra ja'i. Dí xi'i ngue gui hyep'u conná ts'edi ra Jesús nuna mmanna Pablo —bi 'yεna.

¹⁴ Nuna n'na ra judío ngue ra hmu mmäcja, ni hu ngue ra Esceva, mi si yoto yø ts'ant'u ngue Gä yø mpønthi. Nguna bi man'u p'uya. ¹⁵ Nu'mø mi dahra ts'onthi, bi 'yεmbi:

—Dí pacä te'o na ra Jesús guí mmanya. 'Nε dí pacä te'o na ra Pablo. Pε nu'ahu, hindí pacä te'o'ahu —bi 'yεmbi.

16 Bi bentyø mpønthi na ra n'yohu mi n'youi ra ts'onthi p'uya, bi ne'ahäi. Bi dapi gätho. Janangu bi 'dap'u ja ra ngu'u yø mpønthi p'uya, ngue bi zet'i 'nε bi nxennba yø ulu. 17 Gätho'u yø mmengu Efeso p'uya, ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, gä bi nsu 'mø mi 'yø'a te bi nja. Gä εspabi yø ja'i na ra Hmu Jesús.

18 Nuya yø ja'i bi guarbu ha bi nja ra hya, xangu bi 'yεc'ei ra hya. I manyø ja'i ngue xants'o te xi n'yo m'met'o. 19 Nuya yø ja'i ya man'i n'yo'a ngue ra mfadi, xangu to bá cahyø libro mfadi p'uya, ngue yø hmi yø dá yø ja'i p'u bi 'yudi. Bi t'øtra güenda hangü di muui yø libro p'uya, bi bøxra güenda comma yote ma 'det'a mahuañi ra t'axi di nthui. 20 Nu'mø bi hma hanja na ra Hmu Jesús, i u Oja ngue ja rá ts'edi, porque hät'i di 'bätyø ja'i ngue εc'ei.

21 M'mefa p'uya, bi zo rá mmui ra Pablo ngue di ma Jerusalén. Pe 'bet'o dani n'yop'u ja ra häi Macedonia, 'nep'u ja ra häi Acaya. Bi 'yena:

—Nu'mø da juadi dá n'yogä p'uya, jatho ga thogui gani mpagä Roma —bi 'yena.

22 Nuna ra Pablo, bi menhni yoho yø mäxte ngue di ma Macedonia. Guehna ra Timoteo n'ehra Erasto. Pe ra Pablo bi gose njamm'i pa p'u ja ra häi Asia.

Bá ts'uhra Pablo p'u Efeso.

23 Nu'u yø pa'u p'uya, bi nja n'na ra dasui conná nguehrá hya ra Jesucristo. 24 Go bi 'yuhra sibi na ra Demetrio mi øtyø nt'emb'i ngue ra t'axi, mi øt'e tengutho ja ra nija p'u 'buhra dahmu Diana. Porque xangu ra menyü mi jutyø mefi. 25 Nuna ra

Demetrio bi p̄eti gätho'ʉ 'da'igu ra 'b̄efi p̄ehmi, bi 'ȳemb̄i:

—Ague n'yø'ah̄, guí pah̄m̄ ngue nuna ra 'b̄efi jaj̄ ya, ja dí tim̄hm̄ p'ʉ n̄a ra n̄ho nná 'b̄ah̄m̄. ²⁶ Ya guí nnuh̄ te øtra Pablo 'yop'ʉ, i xihyø ja'i ngue nu'ʉ yø dah̄m̄ di hocra ja'i, h̄inga gue'ʉ Oja'ʉ. 'N̄e dí øhm̄ p'ʉya ngue h̄inga h̄øndua Efeso njap'ʉ, sinoque ya mm̄e gätho ra häi Asia, ya h̄ingui εc'ei yø dah̄m̄ yø ja'i co nu'a ra hya mmanna Pablo. ²⁷ Ya nts'utho'a te ja p'ʉya, porque di m'm̄ehra 'b̄efi dí p̄ehm̄. Nu'a rá nija ra maça dah̄m̄ Diana p'ʉya, xquet'a ya h̄inni mantho da zupyø ja'i. Di m'm̄e'a ga 'ȳεspabi ra dah̄m̄ yø ja'i p'ʉya, conque guehna ra dah̄m̄ Diana thanne gätho yø mm̄engu Asia, 'n̄e thanne gätho yø ja'i 'b̄u'a nximhäi.

²⁸ Bi nd̄εcue yø ja'i 'mø mi 'yøhna ra hya n̄a p'ʉya. I mahyø ja'i p'ʉya, bi 'ȳena:

—Magues̄e n̄a ra dah̄m̄ Diana thanne yø mm̄engu Efeso —bi 'ȳena.

²⁹ Bi m̄udi bi yuns'yø ja'i p'ʉ ja ra hn̄ini p'ʉya. Bi bentra Gayo, 'n̄ehra Aristarco, guehya yø n'yoh̄ ngue yø mm̄engu Macedonia mambá n'youi ra Pablo. Bi zixp̄e ja ra estadio di mp̄eti gätho ra hn̄ini 'mø øt'a junta p'ʉya. ³⁰ Bi ne ra Pablo ngue xta mmap'ʉ ha 'b̄uhyø ja'i, p̄e h̄imb̄i japyø 'ȳεc'ei bi ma. ³¹ Xquet'a mađi mpah̄mi ra Pablo 'da'ʉ yø ts'ut'abi di m̄anda p'ʉ ja ra häi Asia, guehya bi m̄ennba ra hya ra Pablo ngue h̄inda zä da zomp'ʉ ha di mp̄eti yø ja'i ya. ³² Nup'ʉ bi mp̄eti yø ja'i, n'nan'yo m̄man'i'da, n'nan'yo bi m̄mam̄i'da. Xøgue 'dagui nuanstho yø ja'i p'ʉ ha mafi, xandøngu yø ja'i h̄ingui pađi hanja ngue bi mp̄eti yø ja'i. ³³ Nuna

n'na ra judío ni hu ngue ra Alejandro, bi bøn'i'da yø mmijudíoui ngue bi xifi hanja ra hya. Mi badi hanja ra hya p'uya, bi 'yøtra senya conná 'yε ngue nne di hejpa*b*i yø ja'i. Bi ne xtí nyap'u 'buhyø ja'i ngue di catra s*u*i p'u 'buhyø mmijudíoui. ³⁴ Pε nu'mø mi bahyø ja'i p'uya, ngue xquet'a ra judío na nne di nya, bi mahra mafi gátho yø ja'i p'uya. Comma nyo ora bi mafi, i εna:

—Maguesε na ra dahmu Diana thanne yø mmengu Efeso.

³⁵ A nuna go n'na ra secretario p'u ja ra hnini p'uya, go bi zä bi hejpi te mmanyø ja'i na, bi 'yεmbi:

—Ague gyø mmenguha ua ja ra hnini Efeso. Gátho yø ja'i ndap'u bi zä, gä padi ngue nuua ja ra hnini Efeso i høxyø xi yø ja'i ngue da mahra njja hapu 'buhra dahmu Diana nuna maguesε bi 'yε mahets'i. ³⁶ Nuna ra hya dí xi'aha ya, gä guí pahmu ngue majua*n*i na. Janangue nuyá, dami nsayahu. Dami n'yomfēni te guí nne guí 'yøthu.

³⁷ ¿Hanja ngue sä gni sihu ua ya yø n'yohu 'bucua? 'Nε hingui xocra njja, ni xinga gue'a ni dahmuha di nnømmān'u. ³⁸ A nu'mø 'bui to di nsahmi na ra Demetrio, da gue'u yø mēfi n'youi, uanguí gue'a ga 'buhyø ts'at'abi'a ngue di nyapi n'na ngu n'na.

³⁹ Nu'mø ja te man'na ma hya guí nnehu, guí mmamhmu 'mø bi nja ra junta, ja di nhop'u. ⁴⁰ Asta guehya dí 'bu mman'uhu 'mø da fadi te xa nja ya. Da t'εmbi ngue dyø nequisihu. Nu'mø da t'änngahu hanja'a ra njunt'i xanja ya, hin'yu p'u te ga mmamhmu.

⁴¹ Hontho bi juadi bi man'a ra hya'a p'uya, bi n'yεte yø ja'i ngue bi ma.

20

Ra Pablo bi map'ua ja ra häi Macedonia 'nep'ua ja ra häi Grecia.

¹ Nu'mø mi thohra sai, bi zonhyø 'yεc'ei na ra Pablo ngue di hatra ts'edi. Bi n'yεte p'uya, bi ma i map'ua ja ra häi Macedonia. ² Bi zengua gätho yø 'yεc'ei rá m'mup'ua ja yø xequi rá njap'ua. Di hatra ts'edi yø ja'i na ra hya i mma. M'mefa p'uya, bi zomp'ua ja ra häi Grecia. ³ Ja bá m'mup'ua nhyushna. Ya ja ngue xta 'yo ra barco ngue xti ma Siria p'uya. Pe bi ba p'uya ngue sänyø judío ngue da hyo. Janangue bi zännbaya ngue bi n'yoguatho, mahøn'i map'ua ja ra häi Macedonia. ⁴ Nuya yø n'yohua ra Pablo 'dap'ua 'youi guehna: ra Sópater ngue ra mmengu Berea, 'ne'ua yø mmengu Tesalónica ra Aristarco 'nehra Segundo, 'nehra Gayo nuna ra mmengu Derbe, 'nehra Timoteo, 'nehyo mmengu Asia, ra Tíquico 'nehra Trófimo. ⁵ Bi m'met'o ya ngue i ndø'mate p'ua ja ra hnini Troas. ⁶ Nugähe ja dá macähe 'mø mi tho ra ngo ts'i ra thuhme hingu i n'youi ra íxi. Dá nexähe p'ua Filipos, dan i nthegähe p'ua ja ra hnini Troas. Ja dá m'macähe p'ua nyoto ma pa p'uya.

Ra Pablo ya 'bap'ua ja ra hnini Troas.

⁷ Nu'a ndomingo p'uya, bi mpeti yø 'yεc'ei ngue di nxennba ra thuhme da zi, tengutho ra hya bi zohra Jesús. Nuna ra Pablo p'uya, bi xännbabi ra hya yø ja'i. Pe comma ya ja ngue da ma 'mø mi hyats'i, bi gunna hya bi ma, asta gue'mø mi zo made ra xui. ⁸ Xi mpeti yø ja'i p'ua ja ra cuarto bí ja maya, nup'ua bí ja xangu yø lámpara di yot'i. ⁹ Mi huxpa ja ra ventana n'na ra ts'ant'ua ni hu ngue ra

Eutico. Comma ra Pablo p'uya bi gunna hya bi ma, bi do'mra t'aha na ra ts'unt'u p'uya, ra hyu ra piso p'u bá tagui. Ya xi du 'mø mambá thats'i. ¹⁰ Bi gahra Pablo p'uya, ngue bá hats'i. Bi 'yεmbyø ja'i p'uya:

—'Yo sä guí suh, i te na ra ts'unt'u —bi 'yεna.

¹¹ Mahømbi nexmaya ra Pablo. Ja bi xenna thuhmε da ts'i p'uya, tengutho ra hya bi zohra Jesús. Mi tho'a p'uya, bi sigue bi nya asta gue'mø mi hyats'i. Ja bi ma p'uya. ¹² A nuna ra ts'unt'u xi dāgui, bi ts'ixrá ngu na, pe ya ja manho. Gä bi hyu yø mmui yø ja'i.

Ra Pablo ba nexa Troas, i mpa p'u ja ra hnini Mileto.

¹³ Bi ne bi n'yoguatho ra Pablo asta ra hnini Asón. Ja daní nthegähe p'u p'uya ngue dá ohe ra barco. ¹⁴ Ma nthegähe ra Pablo p'u ja ra hnini Asón, ya 'da dá mähme p'uya, dá ohe ra barco daní mpähme p'u ja ra hnini Mitilene. ¹⁵ Dá pøngähe p'u'a rá yo pa p'uya. Daní nthogähe p'u ja rá nnengui ra häi Quío. Rá hyu pa p'uya, dá søngähe p'u ja ra häi Samos. Daní nsäyahe p'u ja ra hnini Trogilio. Rá gu pa p'uya, dá søngähe p'u ja ra hnini Mileto. ¹⁶ Nuna ra Pablo, ya xi zänni ngue da thorpua ja ra hnini Efeso. Hĩmbi ne di nsäya p'u ja ra häi Asia. Bi xøni bi zøn'a Jerusalén, xamhmatho da zadi ngue dání zäp'u ra ngo ngue ra Pentecostés.

Bi nyai ra Pablo'u yø 'yεc'ei 'bet'o p'u ja ra hnini Efeso.

¹⁷ Nup'u ja ra hnini Mileto, bi mennbatho ra hya ra Pablo'u yø 'yεc'ei 'bet'o p'u di mpeti yø 'yεc'ei'a ra hnini Efeso, ngue bá εhε bi nyai. ¹⁸ Nu'mø mi zø'u bá ts'i p'uya, ra Pablo bi 'yεmbi:

—Ya guí pahm̄ te dá n'yogä 'mø rá m̄di yø pa ma s̄cä ua Asia ja n̄i häih̄. ¹⁹ Hingra n'yets'i dá n'yogä p'ü guí 'b̄ahm̄ m̄ente ra pa dá ørpä rá 'b̄efi ra Hm̄u Jesús. Dá ungä ma mm̄i conná nguehyø ja'i nu'ü hingui nne da 'yøhra hya. 'N̄e xangu ra n'ü dá sägä ngue nne xtä hyogä yø judío. ²⁰ Nu'mø ma xi'ah̄ ra hya, dá xi'ah̄'a te gäma hya ja ngue da 'yøt'ah̄ ra n̄ho. Dá xän'nah̄ ra hya p'ü gadi mp̄etīh̄, 'n̄ep'ü ja n̄i ngūh̄ dá xän'nah̄ ra hya. ²¹ Ngu'ü yø judío, ngu'ü hingyø judío, dá xicä ngue da hyep'ü ra nts'o ga 'yo, da den'na Oja, 'n̄e da 'ȳc'ei na ma Hm̄uh̄ Jesucristo. ²² A nuyä, di 'bejpagä ra Espiritu Santo ngue gan̄i mpagä Jerusalén. P̄e h̄indí padí te gan̄i nthocä p'ü. ²³ Hønda n'na ra hya dí padí, ngue nup'ü ja yø hn̄ini xtä thogui, ra Espiritu Santo xiqui ngue nup'ü Jerusalén, ya nthø'miguí ngue da joqui, 'n̄e da ma ma'ünigui. ²⁴ P̄e h̄inga gue'a di dü ma mm̄igä'a. Asta dí engä ma te squerángue ga jua'a te nnä 'yo con n'na ra pähä. Dí nne ga juahna ra 'b̄efi bi färca ma Hm̄u Jesús. I nne ra Jesús ngue ga xicä yø ja'i na ra hoga 'da'yo hya bá n'youi rá mate Oja.

²⁵ Nu to gä guí 'b̄ahm̄ ua ya, ya gä xtä xifi ha di njap'ü di zo rá 'ȳc Oja, dadi seguragä ngue ya h̄inni mantho da nurcagui ma h̄mi yø ja'i. ²⁶ Ra ora ja p'üya, dí nne ga xi'ah̄ ngue ya h̄inni ma ma xigä te'o da ma ra castigo. ²⁷ Porque nu'a te gäma hya xpä nzän'Oja ngue di nja, ya gä xtä xi'ah̄, h̄in tema hya di 'b̄edi. ²⁸ Dam̄i hyoni ha gdi n'yo manho n'na ngu n'na'ah̄ ya. Xquet'a dam̄i fähm̄ yø 'ȳc'ei. Guehna ra Espiritu Santo exah̄ ngue guí fähm̄ ya yø ja'i c'ei Oja. Guehya yø ja'i bi

pøhra Jesús conná macá ji bī māmp'ɥ ja rā pont'ī.
²⁹ Dī padī ngue nu'mø dá magä ua, dá εp'ɥ mī'da
 yø māmhya da ne da 'uεnyø 'yεc'εī. Tengutho yø
 zate 'mø sa yø dε'yo, dī njarbɥ. ³⁰ Guesε nī amigohɥ
 da bønī ngue dī nxännbate rā fehni, go da gwrpabi
 yø 'yεc'εī'ɥ p'ɥya. ³¹ Damī mfähmɥ 'yo di hä'ahɥ ya
 n'nan'yo rā hya da xän'nahɥ. Gui 'yøthɥ tengutho
 dá øt'ä mεnte nhyu jεya, rā pa rā xui dá xän'nahɥ
 rā hya, hīndä nsäya. Asta mā guidä nná xi'ahɥ rā
 hya n'na ngu n'na'ahɥ.

³² A nuya mā zi cu'ahɥ, hønt'Oja da mä'ahɥ ya.
 Damī fähmɥ xanho nā rā hya ngue rá mate Oja.
 Nuná, i ja rá ts'edi nā ngue man'na gdí tīhmɥ rā
 hya. Oja di japi te'o gä o rá 'yε. ³³ Hījonni ja'ī dá
 nepä rá mēnyu ogue rá ulu. ³⁴ Gui pažmɥ xanho
 ngue nu'a te dī honī co 'nεhya mī'da dī n'yohe, dá
 mpεhme n'namhmā gā tīnī te dí homhme. ³⁵ Gui
 njathɥ p'ɥya, porque jatho ngue dī mpε'a n'na,
 n'namhmā da zä da mäts'i to hīn'yɥ te da hyonī.
 Damī bεmhɥ'a rā hya bī mān'mø mī 'yεnna Hmu
 Jesús: “Man'na xanho ngue di un'a n'na, hīnda
 gue'a ngue da ma mat'unni”.

³⁶ Høntho bi juadi bī manna Pablo nā rā hya
 nā, bī ndantyøhmū gätho yø ja'ī mī n'yohɥ ngue bī
 mat'Oja. ³⁷ Asta zonī gätho yø ja'ī ha gui nhyahmī
 rā Pablo ngue εdī. ³⁸ Porque εmmεī tū yø mmæi
 yø ja'ī nā rā hya xi manna Pablo ngue ya hīnnī
 mantho da nurpa rá hmi. Bī mähä p'ɥ ja rā barco
 p'ɥya, ja bī n'yεp'ɥ.

21

Rā Pablo i ma Jerusalén.

¹ Nu'mø dambá n'yętegähe p'« ha 'b«h«m« zi c«h«, dá ogähe r« barco ngue dá m«c«ähe njuantho p'« ja r« häi Cos. Rá yo pa p'«ya, danı nthocähe p'« ja r« häi Rodas. M« thocähe p'« p'«ya, danı mp«c«ähe p'« ja r« hnıni Pátara. ² Nu p'« Pátara, ja dá ıngähe p'« man'na r« barco ngue i mpa p'« ja r« häi Fenicia. Dá ogähe'a p'«ya, dá mähme. ³ Nu'mø m« thocähe p'«ya, danı nuğähe r« häi Chipre n«na ja mbo r« jathe. Ngaha i go 'mø m« thocähe n« r« häi n«, danı nthocähe p'« ja r« häi Siria. Nu'a r« barco p'«ya, i ja ngue danı zohrá 'b«ni p'« ja r« nenthe ngue r« hnıni Tiro. Janangue ja danı mpähme p'«. ⁴ Dá nthegähe p'« 'b«hyø 'y«c'«i p'«ya. Ja dá m'm«c«ähe p'« nyoto m« pa. P« r« Espıritu Santo bi 'yutyø 'y«c'«i'a te ja ngue da thohra Pablo. Janangue hındı japyø 'y«c'«i ngue xtı ma Jerusalén. ⁵ P« mı gua'a nyoto m« pa p'«ya, siempre dá mähme. Gätho yø 'y«c'«i conyø xisu 'n«hyø bası 'da dá mähme asta nenıhı. Dá ndantyøhm« gähe p'« ja rá nnenguı r« jathe p'«ya, ngue dá mat'Ojahe. ⁶ Nu'mø m« n'y«h«me p'«ya, dá c«the r« barco. Bi mengyø ngu yø 'y«c'«i p'«ya.

⁷ Dambá n«xähe p'« Tiro, dá søngähe p'« ja r« hnıni Tolemaida. Ja bi z«p'«a nná ogähe r« barco p'«ya. M« sømhme p'« ja r« hnıni, dá z«nguahe ya m« zi c«h«. Ja dá m'm«c«ähe p'« n'na pa p'«ya. ⁸ Mı hyaxp«ya, dá thogui ngue dá mähme p'« ja r« hnıni Cesarea, dı n'yohe r« Pablo co 'n«hya mı'da man'yohe. Dá m«c«ähe p'« ja rá ngu r« Lipe m«dı 'yonna hoga 'da'yo hy« p'«ya. Guehna n'na nc'«i'« yoto nja'i xi thanhna m'm«t'o ngue dı mfäxui yø representante r« Cristo. Ja dá n'oxähe p'« ja rá ngu

na p'uya. ⁹ Nuna ra Lipe, mi si goho yø t'ixu ngue him madi nthati. Nuya yø hmute p'uya, nu'a ra hya di bennbabi Oja da ma, gue'a mman'a. ¹⁰ Ya nmi 'bucähe p'u njammj pa p'uya, bi zø'a n'na rá pøngahya Oja ni hu ngue ra Agabo, xpi 'yε'a Judea. ¹¹ A nuna p'uya, ni 'yεhε da nuje. Bi gajpa rá ngut'i ra Pablo p'uya, bi dityø gua 'nεhyø 'yε. Bi 'yemp'uya:

—Nguna ra hya mmana Espiritu Santo ya, nuna ra n'yohu rá mmeti ra ngut'i ja ua ya, di jaua yø judío p'u Jerusalén ngue da dut'i. 'Nε di ndäpyø ja'i hingyø judío —bi 'yεmbi.

¹² Nu'mø ma øcähe na ra hya na p'uya, hangu dá xicähe ra Pablo, da gue'u yø mmengu p'u, xifi ngue hñdi ma Jerusalén. ¹³ Bi 'yenna Pablo p'uya:

—¿Teni 'bε'a guí øt'e ngue sä guí zomhm? Gadi unngahu ma mmäigä. Nugä dí 'bui hønt'a go te ts'u ga thogui, hinga hønt'a di tharcagui, sinoque xquet'a da zä ga tugä p'u Jerusalén conná nguehma Hmu Jesús —bi 'yεna.

¹⁴ Ya hindá taphe ngue hñxti map'u, da hecähe p'u p'uya, di emphe:

—A nuyá, di nja'a te rá pähä Oja ya 'mø.

¹⁵ M'mefa p'uya, 'nεje dá nsähe ngue da mähme p'u Jerusalén. ¹⁶ Bi hyangähe 'da yø 'yεc'ei ngue yø mmengu Cesarea. Nuya yø 'yεc'ei ya p'uya, n'youi p'u n'na ra mmengu Chipre ni hu ngue ra Mnasón. Ya mará nyogui 'yεc'ei na. Go bi zixcähe rá ngu na p'uya ngue ja dá nsäyahe p'u.

Bi ma ra Pablo di zengua ra Jacobo.

¹⁷ Nu'mø ma søngähe Jerusalén, εmmei di johya yø 'yεc'ei ngue dá nnuhe. ¹⁸ Mi hyaxpuya, dá

mähme ra Pablo ngue di zεnguahe ra Jacobo. Gä mi 'bɥp'ɥ yø 'yεc'εi 'bet'o p'ɥ ha di mpɛti yø 'yεc'εi.
 19 Mi juadi bi nzεnguaui yø 'yεc'εi na ra Pablo, bi dɥ'mi bi ma te xi 'yøt'e, manyarbu i ma ra hya bi ma ngue xifi hanja ngue xi mäx Oja ra Pablo p'ɥ ha 'bɥhyø ja'i hingingø judío. 20 Mi 'yø'a te sihyø ja'i p'ɥya, bi 'yεspabi Oja. Bi t'εmbrā Pablo p'ɥya:

—A nuyá ma zi cu'i Pablo, ya guí nnu ngue yø mahuañitho yø judío εc'εi ra Jesús. Pε gätho ya p'ɥya, hinguí nne da hyep'ɥ yø costumbre n'youi p'ɥ ja ra ley bi 'yotra Moisés. 21 I hma ngue t'εmbi n'nan'yo ra hya guí xännbabi yø judío rá m'mɥ hman'na nguadi yø häi. T'εmbi ngue guí xifi ngue hinda 'yørpa masu'ɥ yø hya bi manda ra Moisés, 'nε hinda 'yøtyø costumbre nná 'yohɥ. T'εmbi ngue guí xifi ngue hinda mεpya yø ts'ant'ɥ 'mø bi m'mai. 22 ¿Ha di nja te ga øthɥ co nuna ra hya naya? Porque di mpɛti yø ja'i 'mø bi badi ngue ya gá søhø. 23 Man'na xanho gui 'yøt'a te ga xi'ähe ya. I 'bucua dí 'bucähe goho yø n'yohɥ ja ngue da 'yøtyø ndanne. 24 Damí sixa nija'ɥ ya, guí nhoqui tengutho da 'yøt'ɥ. Jurpabi yø gasto ngue da 'yaxyø ya. Nu'mø gá 'yøt'a p'ɥya, gätho yø ja'i da dinyø mmai ngue himma juani'a te si'i. Sinoque xquet'a 'nε'i guí εc'εi 'nε guí hats'i xanho te mmamp'ɥ ja ra ley. 25 Pε nuya yø ja'i hingingø judío ngue ya εc'εi ra Jesús, ya xtá orpahe ra sacua te dá sännähe ya. Ya xtá xihme ngue hinte da ma nts'upi ya yø hya ya. Sinoque høntho ngue hinda za ra ngø 'bøspabi yø dahmu, 'nε hinda zi ra ji. 'Nε hinda zapra ngø yø zu'ε hinguí pønná ji 'mø bi du. 'Nε hinda n'yots'om'mai.

Ya bi mbentra Pablo.

²⁶ Mi hyaxpaya, bi me ra Pablo'ua goho yø n'yohua ngue 'da di nhojtho. Bi yarbua ja ra nija di mpeti yø judío p'uya para ngue da ma tema pa da ze'a guí nhoqui. Nu'mø bi dātra pa p'uya, da 'yøtyø 'bøt'e n'na ngu n'na.

²⁷ Pe nu'mø tobe him manī dāt'a nyoto ma pa, nuya yø judío ngue yø mmengu Asia bi nu ngue 'bap'ua ja ra nija ra Pablo. Bi hyurpa ra cue yø mmæi gātho yø ja'i p'uya. Janangue bi ma mabent'i ra Pablo. ²⁸ Bi mahra hmafi yø judío p'uya, bi 'yena:

—Ague gyø judío, dami fāxcahe ua. Nuna ra n'yohua 'bucua ya, guehna xānababi yø ja'i ndap'ua bi zā na ngue hinguī nnu manho'a te nā 'bāhma. I xānababi yø ja'i ngue hinguī nnu manho ra ley, 'ne hinguī nnu manho ra nija jaua. I ja man'na ra hya p'uya, ya xā cutua ja ra nija 'da yø ja'i hingyø judío. Di ts'ongua ja ra maca nija jaua.

²⁹ Nguna ra hya bi manyø ja'i, porque m'met'o ra pa, ya xi hnup'ua ja ra hnini ra Pablo ngue n'youi n'na ra n'yohua hingra judío, ni hu ngue ra Trófimo ra mmengu Efeso. Ra Pablo p'uya bi t'embī ngue ya xi curpa ja ra nija'a ra n'yohua xi hnurpi ngue mi n'youi.

³⁰ Bá yants'i gātho yø ja'i p'ua ja ra hnini p'uya. Bá tihī ngue di bentra Pablo. Bá jajma xøts'e ra nija p'uya. N'nahmantho bi ma ndøt'e yø goxthi 'bexque'a. ³¹ Ya nne yø ja'i ngue xta hyo ra Pablo. Bi zonna hya p'ua bí 'bāhrá hmu yø soldado p'uya, ngue ya bá yans'yø ja'i gā ra hnini Jerusalén. ³² Janangue bi nya mi'da yø hmu p'uya ngue bi peti gātho yø soldado, da ma da nu tema hya bi nja. Ni tihī bi zomp'ua 'bāhyø ja'i. Mi nu yø ja'i ngue

mmap'ʘ yø soldado, bi hyεp'ʘ'a gui ʘnna Pablo.
³³ Mi guarbʘ 'bʘhyø ja'i yø soldado p'ʘya, nuna ra
 hmu bi manda bi mbentra Pablo 'nε bi thut'i co
 yoho yø cadena. Bi 'yänni te'o na ra Pablo, 'nε bi
 'yänni te'bε'a xi 'yøt'e. ³⁴ Pε nup'ʘ mahyø ja'i p'ʘya,
 n'nan'yo mman'i'da, n'nan'yo'a bi mma mmi'da.
 Janangue hingui sä da hyaxa njuani tema hya,
 porque janjuani di uexhni yø ja'i. Bi manda ra
 hmu ngue bi ts'ixra Pablo p'ʘ bi ja ra cuarte p'ʘya.
³⁵ Nu'mø mi zømp'ʘ ja yø 'dexto ngue ra cuarte,
 xøgue ni gūstho yø soldado na ra Pablo, porque di
 mä's'yø ja'i ngue nne da guaspi. ³⁶ Bá mafi gätho yø
 ja'i bá 'bεfa, bi 'yεna:

—Da du ra Pablo —bi 'yεna.

*Bi manna Pablo'a ra hya ja ngue di nyamp'ʘ ha
 'bʘhyø ja'i.*

³⁷ Nu'mø ni ma da yurbʘ ja ra goxthi cuarte ra
 Pablo p'ʘya, bi 'yεmbrá hmu yø soldado:

—¿Ua da zä ga xi'i n'na ne yo ne'a te di nne ga
 mmangä? —bi 'yεmbi.

Mi dahra hmu p'ʘya, bi 'yεmbrá Pablo:

—¿Ua gui padj gui nya ra hya ngue ra griego
 p'ʘya? ³⁸ ¿Ua hinga gue'e'a ra mmengu Egipto bi
 xoxa n'na ra sai 'mø yø pa xa thogui? ¿Ua hin gadi
 manda'ʘ goho mahuañi nja'i yø hyote bá m'map'ʘ
 ja ra dapo?

³⁹ Mi dahra Pablo p'ʘya, bi 'yεna:

—Nugä drá judíogä, drá mmengugä p'ʘ ja ra
 hnini Tarso, guehna ra hnini tate p'ʘ ja ra häi
 Cilicia na. Pε dami 'yørcä ra mate gui 'dacrä nt'edi
 ga nzocä yø ja'i —bi 'yεmbi.

40 Nu'a rá hmu yø soldado p'uya, bi unna nt'edi ra Pablo ngue di nya. Bi m'mäp'ua ja yø 'dexto ra Pablo p'uya, bi macrá 'ye ngue ørpa ra senya yø ja'i ngue di nsäya. Nu'mø mi nsäya'a guí maxhni yø ja'i p'uya, nuna ra Pablo i nya ra hya ngue ra ebreo, bi 'yëmbi:

22

1 —Ague n'yø'ahua, nuna ra hya gda nyangä ua guí 'buhmu ya, dami 'yøhmu ha rá nja ra hya ga xi'ahua.

2 Mi 'yøhyø ja'i p'uya ngue ga ts'ofu conna ebreo ga ya yø ja'i, man'natho ngue hinjondi 'yani. Ra Pablo p'uya bi 'yëmbi:

3 —Nugä drá judiógä. Drá mmengugä p'ua Tarso ja ra häi Cilicia. Pe bi ma ma tedegä ua Jerusalén. Ja dá ogä ua ra escuela, gue'a ra Gamaliel ma xänbategä. Bi xänngagui'a ra ley mani n'yo ma mboxitahua. Nugä dá ja ndummai ngue dá supä rá xudi Oja co gätho ma mmäi, tengutho guí øthu ra pa ja p'uya. 4 Nugä 'mø yø pa xa thogui, xtá sacä'ua yø ja'i mi ec'ei ra hoga 'da'yo hya. Yø n'yohua 'nøhyø xisu di tut'i ngue di cot'i, 'ne dí nne ga ho 'da. 5 Nu'a rá hmu yø mmäcja, 'ne'ua yø n'yohua 'bet'o ngue yø judío, da zä da ma hanja'ua, porque go bi 'dacä ra sacua dá cats'i ngue xani dápä yø judío p'ua Damasco. Dá magä p'ua ngue di hongä yø 'yec'ei, xcambá sigä ua Jerusalén ngue xtj n'ofädi.

Bi manna Pablo ha bi nja ngue bi 'yec'ei ra Jesús.

6 Pe nup'ua ja ra 'yu p'uya, commä huxyadi ya ni ma ga sön'a Damasco, nthambenitho bi yot'a n'na ra nyot'i maya ngue bi gogbagui. 7 Dá täcä

häi p'uya, dá øde ngue nzoqui, bi 'yεnguï: “Ague Saulo. Ague Saulo. ¿Hanja ngue εmmεi guí nnu mañ'ugui?” bi 'yεnguï. ⁸ Ya dí εmbä p'uya: “¿Te'o'i p'uya grá Hmu?” Hømbá tha p'uya, bi 'yεnguï: “Guecä drá Jesús, drá mmεngu Nazaret, janjuani ngue guí nnu mañ'ugui”, bi 'yεnguï. ⁹ A nu'ε ma amigo nmi n'yo'be p'uya, majuaní ngue bi nu ra nyot'i, pε bi zu. Pε hĩmbi mmεya ma amigo te 'be'a xicä'a nzoqui. ¹⁰ Nügä p'uya, dí εmbi: “Ague grá Hmu, ¿te 'be'a ja ngue ga øt'ä p'uya?” Nu'a ra Hmu p'uya, bi 'yεnguï: “Damí nanguï, guí thogui gdi ma Damasco. Nup'ε ja daní si'i p'ε te gä ja ngue gui 'yøt'e”. ¹¹ Bi xädägui'a ra nyot'i dá nthε'be. Bi cunnngagui'ε ma n'yo'be, gä dá søn'a Damasco.

¹² Nup'ε Damasco p'uya, mi 'bup'ε n'na ra n'yohε ni hu ngue ra Ananías. Gue'a n'na ra n'yohε ngue mi øt'e gätho'a te mmamp'ε ja rá ley Oja. 'Nε di nnu manhoui gätho yø judío. ¹³ Bá εhε bi nugä na ra Ananías. Mi zøp'ε dí 'bui, bi 'yεnguï: “Ague ma zi cu'i Saulo, di nzø ni dä ya”, bi 'yεnguï. 'Bexque'a ra ora'a p'uya, bi nzø ma dä, dá hεti ha 'bäi. ¹⁴ Bi 'yεnguï: “Nuna Oja mi thanne ma mboxitahε ya, ya mam'met'o xpä huan'na'i ngue guí parpabi rá pähä. Bi ne ngue guí nnurpabi rá hmi'a rá Ts'ant'ε Oja nuna gä ra nho øt'e, 'nε gui 'yø'a ra hya bi ma. ¹⁵ A nuyá, ndap'ε bi zä guí ja hmajuani gätho yø ja'i na ra hya dí xi'i ya. Guí xihyø ja'i te gä nu ya, 'nε guí xihyø ja'i tema hya gä 'yøde. ¹⁶ Xiya, ¿te guí tøm'ya? Damí nanguï, guí nxixya nts'edi, n'namhma di nεqui ngue guí εc'ei ra Hmu Jesús, 'nε di pun'na'i ni ts'oqui”, bi 'yεnguï.

Bi manna Pablo tema hya i men'Oja p'ε ha 'buhyø

ja'i hingyø judío.

¹⁷ Dám^{bá} pengä p'uya, ngue dá s^øa Jerusalén. Dá map'ua ja rā nija ngue dá mat'Oja. Bì mpähma nthandi p'uya. ¹⁸ Dá nugä rā Jesús ngue engui: “Dami x^øni guí p^øn'a nts'edi ua Jerusalén, porque hinda t'ørpa masu rā hya guí mma conná nguecä”, bi 'yengui. ¹⁹ A nugä p'uya, dí embi: “Ague grá Hmu, ya pahyø ja'i ngue nmì pagä p'ua ja yø nija, dambi sigä yø ja'i εc'ei'i ngue di cot'i, 'nε dadi unì. ²⁰ Nu'mø mi tho na ni mēfi rā Teba bi xihyø ja'i ni hya, dí 'bäcä p'ua 'mø, xquet'a dá negä ngue bi du na. Nu'mø mi tho na, dá färpagä yø tuhu'ua to bi hyo”. ²¹ Pε rā Jesús bi 'yengui: “Ga 'yohma. Nugä yap'atho ga p^{en}'na'i, guí mmap'ua rá m'mahyø ja'i hingyø judío”, bi 'yengui.

Yø soldado bi bentra Pablo.

²² Bi 'yøxhyø ja'i p'ua bá fadi ngue bi nya, asta gue'mø mi manna rā hya ngue ena da map'ua 'b^uhyø ja'i hingyø judío. Bì mahra hmafi yø ja'i p'uya, bi 'yena:

—Da tho na rā n'yohua na. Hinni 'yup'ua ngue 'b^uhna —bi 'yena.

²³ Mente mafi, mente cacyø tuhu, en'a häi. 'Nε ens'maya yø fonthäi ngue rā cuε. ²⁴ Bì manda na rá hmu yø soldado p'uya ngue bi ma macut'i mbo rā cuarte rā Pablo. 'Nε bi manda ngue bi 'bei, bi njapi da mā hanja ngue s^uhyø ja'i. ²⁵ Pε nu'mø mi dut'i ngue da mei, nuna rā Pablo bi 'yembra capita 'bäp'ua:

—¿Tema nt'edi guí pets'i ngue guí nne gui fhmua n'na rā n'yohua ngue rā romano, 'nε hinga 'bet'o guí haxha rā güenda hanja rā hya? —bi 'yemi.

26 Nu'mø mi 'yø'a rā hya sihra capita p'uya, bi ma bá xi'a rá hmu nne di mfete, bi 'yēmbi:

—Damī n'yomfēni te guī nne gui 'yø't'e, porque nuna rā n'yohu guī nne gui fēi, rā romano nā —bi 'yēmbi.

27 Nu'a rā hmu p'uya, bi guarbu 'bāhra Pablo, bi 'yēmbi:

—¿Ua majuanī ngue grā romano ague n'yø?

Mi dahra Pablo p'uya, bi 'yēmbi:

—Ahá, majuanī.

28 Nu'a rā hmu p'uya, mahømbi 'yēmbi:

—Pε nugā, xangu rā mēnyu xā cuestagā ngue dá cohi ngue drā romano.

Rā Pablo p'uya, bi 'yēnā:

—Pε nugā drā romanogā p'u dá micā.

29 Co nuna rā hya nā p'uya, bi zop'u rā Pablo'u mi nne xtī mfete. Da guehna rā hmu, xquet'a bi zop'u 'mø mi hyaxā njuani ngue rā romano. Bi nsu p'uya ngue xi dut'i.

Rā Pablo 'bāp'u ha bi 'yøtra junta yø judío.

30 Mi hyaxpuya, nu'a rá hmu yø soldado bi ne xta hyats'i xanho rā güenda teni 'be'a gui yapyø judío nā rā Pablo. Bi xojpā yø cadena mā nthat'i p'uya, bi mānda ngue bi ma mapeti yø hmu yø mmācja. Bi nja rā dajunta. Bá njēcra Pablo p'uya, bi ma mā'bā'mi p'u 'būhyø ja'i.

23

1 Nuna rā Pablo bi hyētyø ja'i 'bap'u ja rā junta. Bi 'yēmbuya:

—Ague n'yø'ahū, i nnu Oja ngue yø pa xpī 'yēp'u, 'nε astā guehya, co n'na rā hoga mmāitho nnā 'būi.

² Nuna ra hmu mmäcja Ananías, bi 'bɛp'u 'dap'u 'bähmi ra Pablo ngue da mamba rá ne. ³ Bi 'yenna Pablo p'uya:

—Go di un'i Oja ngue hinga njuantho guí øtra ts'ut'abi. ¿Ua hingni mip'u ngue gui 'yøtra ts'ut'abi conforme ra ley? ¿Hanja ngue guí nuixra ley ngue gadj manda da 'bɛgbä ma ne? —bi 'yɛmbi.

⁴ Nu'u 'bäp'u p'uya, bi 'yembra Pablo:

—Guí thennabi rá da mmäcja Oja 'mø —bi 'yɛmbi.

⁵ Mi dahra Pablo p'uya, bi 'yɛmbi:

—Pɛ hindí pacä n'yø, ngue'mø guehna ra da mmäcja na. Porque nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue ɛna: “Yo guí nnømmañ'u'a nnøpa ts'ut'abi yø ja'i”, i ɛna hya.

⁶ Bi bahra Pablo p'uya, ngue 'bup'u 'da yø judío p'u ja ra junta ngue tenna nt'ɛc'ɛi ni hu ngue ra saduceo. Man'na 'bui yø judío p'uya, ni hu yø nt'ɛc'ɛi ngue ra fariseo. Ra Pablo p'uya, bi ts'edi bi 'yembyø ja'i:

—Ague n'yø'ah, nugä drá fariseogä, rá ts'unt'ugä n'na ra fariseo. Nu'a nná ɛc'ɛigä ya ngue bá ɛp'u ra pa di bennate yø ánima, gue'a ga thascä ra güenda'a ya.

⁷ Nu'mø mi manna ra hya na p'uya, nu'u yø fariseo, conyø saduceo, di njun'mahyase p'uya. Ya yo 'bui bi gohyø ja'i. ⁸ Porque yø saduceo mman'u ngue hindí bennate yø ánima, ni xingyø anxɛ di 'bui, ni xingra ndahi. Pɛ yø fariseo p'uya, gä ɛc'ɛi ya yø hya ya. ⁹ Bi mähra hmafi gätho yø ja'i p'uya. Bi nangui 'da yø xänbäte ngue ra ley, yø n'yohu yø fariseo. Bi 'yɛn'u p'uya:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, hin tema nts'o dí ø'na. Nu'mø da t'embj ngue n'na ra anxε bi zofo, hinguí ho ga cohi ngue ma nsaih Oja.

¹⁰ Mathoguitho bi nsuhyø ja'i p'uya. Ya nsu'a rá hmu yø soldado ngue pets'i da xenyø ja'i ra Pablo. Bi 'bepyø soldado p'uya ngue bi zicra Pablo p'u ha 'buhyø ja'i, bi zixpua ja ra cuarte.

¹¹ Rá nyohra xui p'uya, bi nu ra Pablo ra Hmu Jesús, ngue bi 'yembj:

—Dami hya ra ts'edi ague Pablo. Tengutho guá ørbu Jerusalén ngue gá ma hanja ma hyagä, dá ngut'a ra hya gni man'a Roma ya.

Inthoni ha di tho ra Pablo.

¹² Mi hyaxpua, bi nhεcahya 'da yø judío ngue da hyo ra Pablo. Bi 'yena:

—A nuyá, ni xingra hme, ni xingra dehe ga sihu ya, asta gue'mø dá nuhu bi du ra Pablo. Da zεcju Oja 'mø hñdi nja'a te dí mmamhu —di n'yembj.

¹³ Pongui yote nja'i ya 'da'igu bi ma ngue da hyo ra Pablo. ¹⁴ Bi map'u 'buhyø hmu yø mmäcja p'uya, 'nεp'u 'buhyø n'yohu 'bet'o ngue yø judío. Bi 'yembuya:

—Nuna ra hya xtá mangähe, hinga nsihmεhe asta gue'mø dá nuhe bi du ra Pablo. Dí εngähe ngue da zεcje Oja 'mø hñdi nja'a te dí mmamhme.

¹⁵ A nu'ahu ya, co 'nε'u yø n'yohu 'bet'o ngue ra junta, dami xihmu rá hmu yø soldado ngue da si nixudi ra Pablo ua gui 'buhmu. Gui 'yemp'u ngue ja ts'edi man'na ra hya da t'änni. Nugähe p'uya, ya xca nsähe ngue ga hohe hante da zøcua.

¹⁶ Pε nu'a n'na rá 'bε'ue ra Pablo p'uya, bi 'yøde tema hya nts'änni. Bi map'u ja ra cuarte ngue bá

xihra Pablo'a ra hya xi 'yøde. ¹⁷ Nu'mø mi xihra Pablo'a te fɛnnbi, bi zohna n'na ra capita p'uya, bi 'yɛmbi:

—Nuna ra ts'ant'u 'bucua, dami sixpu 'buhn̄i hmu. Porque jap'u n'na ra hya da xifi.

¹⁸ Nu'a ra capita p'uya, bi zixra ts'ant'u p'u 'bahrá hmu yø soldado. Bi 'yɛmbi:

—Nuna ra Pablo ofädi, bi zonngagūi ngue da sin'na'i ua na ra ts'ant'u 'bucua. Ja te nne da xi'a'i 'na —bi 'yembrá hmu.

¹⁹ Nuna rá hmu yø soldado p'uya, bi bennba rá 'yɛ ra ts'ant'u, bi zica n'nanni, bi 'yɛmbi:

—¿Te guí nne gui xiqui n'yø?

²⁰ Nuna ra ts'ant'u p'uya bi 'yɛmbi:

—A nuyá, nu yø judío, ya xa nhɛcahya ya, ngue nu'mø da xudi, da 'yá'i ngue gui sixpu ja ra dajunta ra Pablo. Gui 'yɛnui ngue ja ts'edi man'na ra hya da t'änni 'na. ²¹ Pɛ nu'i 'yo guí ɛc'ɛi, porque pongui yote nja'i yø judío xa nzänni ngue da gorpá ra 'yu ra Pablo, da hyo. 'Nɛ i mma ngue ni xingra hmɛ, ni xingra dehe da zi, asta gue'mø da nu ngue da du ra Pablo. ɛna ngue da za Oja 'mø h̄indi nja'a te xa nzänni 'na. A nuyá, ya xa nsäya, ngue tømtho tema hya guí mmanya.

²² Nu'a rá hmu yø soldado bi xihra ts'ant'u ngue h̄injonda xifi ngue bi man'a te ra hya xi 'yøde.

Bi 'bennbabi ra Pablo na ra gobierno Félix.

²³ Nuna rá hmu yø soldado p'uya, bi zohni yoho yø capita. Bi 'bepi ngue di nsä yo ciento yø soldado ngue yø 'yogua, 'nɛ hyate ma'det'a yø togue, 'nɛ yo ciento nja'i yø nhya lansa ngue da zixra Pablo 'mø bi za'i ḡto nxui, da menhni di ma Cesarea.

24 'Nε bi m̄anda ngue da thøspabi ra nthuts'i ra fani da hyuxra Pablo. Bi m̄anda ngue h̄inte di njapra Pablo, sinoque di ndäpra gobierno Félix. 25 Bi 'yøt'a n'na ra s̄cua ra hm̄u p'uya, ngue bi gaxyø soldado, bi dāpra Félix. I εnna s̄cua:

26 “Nugä drá Claudio Lisias, dadi zεngua'i grá hoga gobierno Félix. 27 Di pεn'na'i p'ua na ra n'yoh̄u 'b̄cua, bi gotyø judío, ya ja ngue xta hyo. Pε nu'mø mā pacä p'uya ngue ra romano, dá pεnnabi yø soldado ngue bá yañi. 28 Dá ne ngue xca pad̄i te gui yap̄i. Dá sixä p'ua bi 'yøtyø junta yø judío p'uya. 29 Pε nuna ra hya bi nεqui, guehna ja ua naya. Gui yap̄i ngue'a ra ley ga 'yo judío. Pε h̄imb̄i nεqui ra hya ngue te xt̄i hyo, ni xinga gue'a di sä ngue da jot'i. 30 Pε dá mmεyagä p'uya, ngue nu'ua yø judío, ya xi nhεcahya ngue xta hyo. Janangue nuya dí pεn'na'i p'ua na ra n'yoh̄u na. 'Nε xquet'a dí xicä'ua di yap̄i ngue da map'ua guí 'b̄ai ngue da xi'i te gá nzui. Hønt'a ra hya'a ya”.

31 Nu'ua yø soldado p'uya, bi 'yøt'e te bi m'mεpi. Bi zixra Pablo 'mø m̄i nxui, bi ma p'uya, i nthop'ua ja ra hn̄ini Antípatris. 32 M̄i zä m̄i nεcahäi p'uya, bá penc'ua yø soldado ngue yø 'yogua, bi zøp'ua ja ra cuarte. Go bi mähä ra Pablo'ua yø tøgue. 33 M̄i zømp̄u ja ra hn̄ini Cesarea p'uya, bi ndäpra s̄cua ra gobierno, 'nε xquet'a bi ndäpra Pablo. 34 Nu'mø m̄i juadi bi nu ra s̄cua ra gobierno p'uya, bi 'yänni har̄u ra mmεngu na ra Pablo. 'Bexpi batho ngue ra mmεngu p'ua ja ra häi Cilicia. 35 Bi 'yεmb̄uya:

—Ga øcä'a ra hya guí mmam'mø bi zøcua'ua di yap'a'i —bi 'yεmb̄i.

Nup'ɥ ja rá ngu na ra dast'abi Herodes, bi m̄anda
ngue ja da m̄ap'ɥ yø soldado na ra Pablo.

24

Ra Pablo bi manna hya p'ɥ ha 'bɥhra Félix.

¹ Ya rá cut'a ma pa xi zønn̄a ra Pablo p'ɥ Cesarea
'mø ja m̄i zøn'a ra hmu mm̄ac̄ja Ananías, n̄i n'youi
'da yø n'yohɥ 'bet'o ngue yø judío. 'Nɛ n̄i n'youi
n'na ra pøngahya p'ɥ ja ra ts'ut'abi n̄i hu ngue ra
Tértulo. Bi zømp'ɥ 'bɥhra gobierno ngue di yapra
Pablo. ² Mambá ts'i ra Pablo p'ɥya, nuna ra Tértulo
bi m̄adi di yapra Pablo, bi 'yɛmbra Félix:

—Ague gr̄a gobierno, dadi ja mam̄adi'ahē
ngue h̄in tema hya, dí 'bɥ manhogähe. Conná
ngueh̄n̄i mfadi gä 'bɥmanho yø ja'í. ³ Gätho'a
te guí øt'e, dí 'bɥmanhogähe ndap'ɥ bi zä. Gä
gueh̄na nná ja mam̄adi'ahē naya, gr̄a ts'ut'abi
Félix. ⁴ Pɛ h̄indí nne ga 'bet'ahē xangu n̄i tiempo.
Dí äcähe ra mate n'na ts'ɥquits'ɥ, ngue gui 'yøde
te ga xi'ahē. ⁵ Dí t̄ingähe n'na ra hya, ngue nuna
ra n'yohɥ 'bɥcua, i 'yo ndap'ɥ bi zä gä rá ngun̄i
nximhäi ngue di ts'onyo ja'í tengutho n'na ra n'ɥ.
Gueh̄na ra 'yøt'i sui p'ɥ ha 'bɥhyø judío na, porque
'bet'o na ngue'ɥ to ɛc'ɛi na ra mm̄engu Nazaret.
⁶ Nügähe dá benthe, dá uphe ngue bi ne xt̄i ts'onna
nija. Dí nne xca haspahe ra güenda conn̄a ley ngue
ma nt'ɛc'ɛihe p'ɥya. ⁷ Pɛ nuna ra Lisias rá hmu yø
soldado p'ɥya, rá ts'editho bi 'yøt'e ngue bi yarbu
di yahe ngue bi zinngahe na ra Pablo. ⁸ Bi xicje
p'ɥya ngue nu'mø to nne di yap̄i, da ɛcua guí 'bui.
Pɛ nuyá, da zä ngue gui 'yänse ya. Gui pase p'ɥya
ngue majuani'a te gä nná yapähe.

⁹ A nuyá, gätho'ɥ yø judío n'yohɥ ya, 'da'igu mma ngue ɛmbi majuaní'a te xifi. ¹⁰ Ra gobierno p'ɥya, bi 'yørpá ra senya rá Pablo ngue dī nya. Rá Pablo p'ɥya bi 'yɛnǎ:

—Co n'na rá pähätho gá nyangä ua guí 'bui gra ts'ut'abi. Porque dí pacä ngue ya xá mma yø jɛya guí nts'ut'abi ua ja rá häi dí 'bɥhmɥ. ¹¹ Nu'í dǎ zǎ gui hyaxá njuani hanja rá hyá. Tobe hinguí tho'a n'nɛ'ma yomma pa xtá magä Jerusalén ngue dí thanne Oja. ¹² Pɛ himbi thingui ngue to gadi njun'mahya'be. Ni xinga guerp'ɥ ja rá danija xtá thingui ngue to gdi orpabi, ni xinga guerp'ɥ mi'da yø nija, xtá thingui ngue to gdi ya'be. Ni xinga guerp'ɥ ja rá hnini p'ɥya. ¹³ Nuyá yø n'yohɥ 'bucua, nu'a rá hyá gui yajpagui, hinda zǎ ha di japi ngue di ja majuaní'a te mma. ¹⁴ Ma gá xi'i hanja rá hyá ya. Dadi njuani, hin dadi ncøni ngue dí ɛc'ɛigä Oja nuna mi ɛc'ɛi má mboxitahe. Dá gue'a rá 'da'yo hyá ɛmbyø ja'í 'bucua ngue rá 'dan'yo nt'ɛc'ɛi, gue'a rá hyá dí tennä'a ya. Pɛ gä dí ɛc'ɛigä'ɥ yø hyá nt'ot'i p'ɥ ja rá libro ngue rá ley Oja, dá gue'ɥ mi'da yø hyá bi 'yotyø pøngahya Oja. ¹⁵ Tengutho yø nt'ɛc'ɛi yø judío, dī njadä p'ɥya. Dí ɛc'ɛigä ngue dá 'yøt'Oja ngue di bɛnnate yø ánima, gue'ɥ yø hoja'í, gue'ɥ yø ts'oc'ɛi, gä di bɛnnate. ¹⁶ Janangue dadi ja ndummui ngue gá n'yo xanho, n'namhma ngue hin tema hyá dá dinnagui Oja, ni xinga guehyø ja'í dá zǎ dá 'yɛnguí ngue hinga gue'a nná 'yo.

¹⁷ Mi ma njammí jɛya ngue n'nanní rá nación dambi 'yo, mahøndá pengui asta Jerusalén ngue dá dá má limosna, 'nɛ dá ørpabi rá 'bøt'e Oja. ¹⁸ Pɛ nu'a rá ora'a p'ɥya, nu'ɥ 'da yø judío ngue yø mmɛngu

Asia, bi d̄ingui ngue dí 'b̄up'ɥ ja r̄a n̄ija ngue n̄madi n̄hoqui conforme r̄a costumbre ja ngue da 'ȳot'a n'na. P̄ε h̄ingui ngup'ɥ dí 'yohe. 'N̄ε h̄imbi th̄ingui ngue ḡadi yahnihe. ¹⁹ N̄uya ȳo n'yoɦɥ d̄i mmangã ya, guehya ja ngue da thocua di yajpagui, ngue'm̄o ja te ḡa nz̄qui. ²⁰ A nu'm̄o ngue h̄in'na, n̄uya ȳo n'yoɦɥ 'b̄ɥcua, go da manya ngue'm̄o ja tema ts'oqui bi th̄inngagui 'm̄o ma thocã p'ɥ bi 'ȳotra dajunta ȳo judío. ²¹ H̄ondã n'na zine nts'edi dá mangã p'ɥ ja r̄a junta mi 'b̄ɥhyɥ, ngue dá ɛna: “Nu'a nnã ɛc'ɛgã ya, ngue bá ɛp'ɥ r̄a pa di b̄ennate ȳo ánima, gue'a ḡa thascã r̄a güenda'a ya”, dá ɛna.

²² Nu'a r̄a Félix, mi zã mi 'ȳohnã r̄a hyã bi manna Pablo, m̄ambi njarb̄tho r̄a hyã. Porque r̄a Félix ya pad̄i x̄anho hanja'a r̄a nt'ɛc'ɛi i ja ngue r̄a Cristo. Bi hȳuspa r̄a pa ȳo ja'i p'ɥya, bi 'ȳɛmbi:

—Nu'm̄o bá ɛhra Lisias rá h̄mu ȳo soldado ya, ja ḡa pacã x̄anho hanja na r̄a hyã guí mmam̄h̄m̄ p'ɥya.

²³ Nunã r̄a Félix, bi 'b̄ɛpa n'na r̄a capita ngue di sigue d̄a ma m'm̄adi r̄a Pablo. P̄ε bi x̄ihra capita ngue ya h̄inda ma nthut'i, 'n̄ε bi xifi ngue nu'm̄o bi z̄ohȳo amigo di z̄engua, d̄i njapi ngue d̄i nȳaui'ɥ nne d̄a mäts'i te honi.

²⁴ Mi ma njamm̄i pa p'ɥya, mah̄ombi z̄onna Félix, ni n'youi na r̄a Drusila rá xisu, r̄a judío na r̄a xisu. Bi m̄anda bá ts'i r̄a Pablo p'ɥya. Bi japi da ma hanja rá nt'ɛc'ɛi i ja ngue r̄a Jesucristo. ²⁵ Nunã r̄a Pablo, bi m̄a hanja'a r̄a n̄ho ja ngue da n'yo r̄a ja'i, 'n̄ε bi m̄a ngue jatho d̄a zamrá mm̄i n'na. Bi m̄a hanja na r̄a castigo d̄i n̄ja m'm̄ɛfa. Nunã r̄a hyã bi 'ȳohra Félix, bi zu. Bi 'ȳembra Pablo p'ɥya:

—'Be ni mahma. Nu'mø bi bongagä, mahønga nzon'na'i ga nyauï —bi 'yëmbi.

²⁶ Nuna ra Félix i tømï ngue xta ngutra menyü ra Pablo ngue xtí thøgue. Janangue xangu yø nnidi bi zohni ngue bi nyauï. ²⁷ Mi gua'a nyo jeya p'uya, bi dä rá cargo mi pëhna ra Félix ngue ra gobierno. Bi ponnabäi n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Porcio Festo. Nuna ra Félix bi ne ngue da nu manho yø judío, janangue bi sigue bi ma m'mäditho ra Pablo.

25

Ra Pablo bi nyauï ra Festo.

¹ Nuna ra Festo p'uya, bi ma di bentrá cargo ngue di ngobierno. Ja rá hyu patho xi bentrá cargo p'ua Cesarea p'uya, ja bá nexpu ngue i ma Jerusalén. ² Mi zømp'u Jerusalén, nu'u yø hmu yø mmäcja, 'në'u yø judío tate ngue t'ëc'ëi, bi map'u 'buhra Festo ngue di yäpra Pablo. ³ Bi 'yäpra mate ngue da pënnabäi ra Pablo di 'yë'a Jerusalén. Nu'u yø judío di yäpate p'uya, ya xi nhëcahya ngue da hyo ra Pablo p'ua ja ra 'yu. ⁴ Mi dahra Festo p'uya, bi 'yëmbi:

—Ya m'mädi p'ua Cesarea na ra Pablo. Pë ya himma ya'atho ga pengä p'ua Cesarea. ⁵ Nu'u yø n'yohu exa ha ra ts'edi ngue di yäpra Pablo, gui xihmu ngue ga mmäcähe Cesarea ngue'mø ja rá ts'oqui ra Pablo, da zä gui yäpu.

⁶ Pë nuna ra Festo, comma manhyato ma pa, ogue n'net'a ma pa, bá m'mu'a Jerusalén. Bá pengui, bí 'yë'a Cesarea p'uya. Mi hyaxpuya, bi mip'u ja rá nthuts'i hu'mø øtra ts'at'abi. Bi manda bá ts'i ra Pablo p'uya. ⁷ Nu'mø mi yat'ambo ra Pablo,

b_i mäs'yø judío xpí 'yε'a Jerusalén ngue di yapí. Xangu yø hya ja man'ε gue gui yapí, pε yø judío hinguí sã di ja majuani'a te mma. ⁸ M_i dahra Pablo p'εya ngue d_i nyani, bi 'yεna:

—Nugã hin tema ts'oqui dí øt'e. N_i xinga guehra ley da t'εngui hindí nnu manho, n_i xinga guehra danija, n_i xinga guehra dast'abi Roma ngue di tinnã ma ts'oqui.

⁹ Pε nunã ra Festo, b_i ne ngue da nu manho yø judío. Janangue bi 'yεmbrã Pablo:

—¿Ua guí nne gd_i ma Jerusalén, ja gan_i hocã p'ε n_i asunto?

¹⁰ M_i dahra Pablo p'εya, bi 'yεmb_i:

—Nuua 'bεhra ts'ut'abi bi 'yεxra dast'abi Roma. Ja i ja ngue da thascagui ua ra güenda. Nu'í guí pad_i xanho ngue hin tema nts'o dí ørpã yø judío.

¹¹ Nu'mø ngue di ja ma ts'oquigã, ogue xtí nεqui n'na ra hya ngue n_i 'yup'ε ga tu, hindí su ga tugã. Pε nu'mø ngue hin tema hya d_i nεqui'a te gui yajpã ya 'bεcua, hinjondã zã di dãgui ngue ga sogã yø 'yεyε. Man'na xanho ngue ga thocã p'ε 'bεhra dast'abi Roma 'mø.

¹² Nunã ra Festo, nuya yø n'yohε d_i nfãxui p'ε ja ra ts'ut'abi, b_i nhεcahya ngue bi zãnni te da 'yøt'e. Bi 'yεmbrã Pablo p'εya:

—Guí ädi guí thop'ε 'bεhra dast'abi Roma. Pε ja gd_i ma p'εya.

Rã Pablo i 'bãp'ε 'bεhra ts'ut'abi Agripa.

¹³ M_i ma njamm_i pa p'εya, b_i map'ε Cesarea nã rã ts'ut'abi Agripa, n_i n'youi rá nju Berenice, ngue bí zεngua rã Festo. ¹⁴ Pε bá m'mεp'ε njamm_i pa

p'uya, nuna ra Festo bi xihra ts'at'abi'a rá asunto ra Pablo. Bi 'yɛmbi:

—Gosque 'bucua n'na ra n'yohu ngue m'mäditho, bi zocua 'mø mi nts'at'abi ra Félix. ¹⁵ Nu'mø dambá 'yogä p'ua Jerusalén, nu'ua yø hmu yø mmäcja co 'nɛ'ua yø n'yohu 'bet'o ngue yø judío, bi map'ua dí 'bui. I ädi ngue da ma ma sentencia na ra n'yohu na. ¹⁶ Pe nugä p'uya dí ɛmbi: “Nu ra dast'abi Roma hñdi costumbra ngue to sä di sentencia'a ngue da tho, mente tobe hñdi n'yunnba hmiui rá nsuiui'a ma yapí, para ngue da fadi ndana gue'a di dunna hya”. ¹⁷ Janangue nu'mø mi zocua'ua ya, hñdá 'betä ra tiempo. 'Bexque'a 'mø mi hyats'i, dá magä p'ua ja ra ts'at'abi. Dá mandagä bá ts'i'a ra n'yohu p'uya. ¹⁸ Dí ɛngä ngue mi ja rá ts'oqui, pe nu'mø mi zø'ua yø yapate p'uya, hñ tema ts'oqui bi nɛqui ngue'ua yø hya gui yapí. ¹⁹ Nu'a ra hya gui nyapí, gue'ua yø nt'ɛc'ɛi yø judío'a, 'nɛ'a n'na ra n'yohu bi du ni hu ngue ra Jesús, i mmanna Pablo ngue 'bui. Gue'a ga nzua'ua ya. ²⁰ Nugä p'uya, hñdí padí ha gda japi ga øt'ä ra ts'at'abi tengü na ra hya na. Janangue dá ännä ra Pablo p'uya, ngue'mø da ne xtí ma Jerusalén, ja xtabá njap'ua ra ts'at'abi na ra hya na. ²¹ Pe ra Pablo p'uya, bi 'yädi ngue da thop'ua 'buhra Augusto nuna ndast'abi p'ua Roma. Dá manda p'uya ngue bi sigue bi 'bädi, 'be da bonngagui ja ga pɛnhñi, di map'ua 'buhra dast'abi Roma.

²² Mi dahra Agripa p'uya, bi 'yɛmbra Festo:

—Xquet'a dí nne ga øcä te da manna ra n'yohu na.

Ra Festo bi 'yɛmbi:

—'Bex hnixudí gui 'yøde te da manya 'mø.

²³ M̄i hyaxp̄aya, n̄una r̄a Agripa 'n̄eh̄ra Berenice bi ȳarb̄a ja r̄a cuarto b̄i n̄ja r̄a hȳa. X̄and̄onḡu p̄'u n̄i 'yo, tenḡutho 'm̄ø di s̄änn̄igo. N̄i n̄'yoh̄a ȳø h̄mu ȳø soldado, 'n̄ε'u ȳø n̄'yoh̄a 'b̄et'o p̄'u ja r̄a hn̄ini. B̄i m̄anda r̄a Festo p̄'uya ngue b̄á ts'i r̄a Pablo. ²⁴ Bi 'ȳenna Festo p̄'uya:

—Ague gr̄a d̄ast'abi Agripa, ḡätho ya ȳø n̄'yoh̄a 'd̄aua xt̄á mp̄etih̄a ya. X̄anḡu ȳø judío bi xiqui ngue h̄inḡui n̄nu m̄anho n̄a r̄a n̄'yoh̄a 'b̄ucua, nḡup̄'u Jerusalén, nguua Cesarea. H̄inḡui s̄äya ȳø ja 'i xiqui ngue jatho d̄a tho n̄a r̄a n̄'yoh̄a n̄a. ²⁵ P̄ε n̄uḡä p̄'uya, dí t̄inḡä ngue h̄in tem̄a ts'oqui di øt'e ngue s̄ä d̄a tho. N̄una r̄a Pablo ädi ngue d̄a thop̄'u 'b̄ah̄ra Augusto n̄una nd̄ast'abi p̄'u Roma. A n̄uyá, dí s̄änn̄i ngue ḡa p̄enn̄b̄abi ya. ²⁶ P̄ε n̄ja ngue n̄una r̄a n̄'yoh̄a dí n̄ne ḡa p̄enn̄b̄abi n̄a m̄a h̄mu r̄a d̄ast'abi, m̄adits'u tem̄a hȳa dí t̄inn̄bi ngue di ja ts'edi ḡa p̄enn̄bi. A n̄uyá, d̄á siḡä ua ha guí 'b̄ah̄mu ya. M̄a d̄atho go nn̄á sin'n̄a 'i ya gr̄a ts'ut'abi Agripa, ngue guí juann̄b̄abi x̄anho ha ex̄a hanja r̄á asunto. N̄u'a r̄a hȳa d̄a b̄ønna ne p̄'uya, gue'a d̄a cuat̄ra s̄ucua ḡa p̄enn̄b̄a r̄a d̄ast'abi'a. ²⁷ Porque n̄up̄'u nn̄á b̄enḡä, ε̄na gue h̄inḡui p̄ønna güenda ngue ḡa p̄enh̄na n̄'na r̄a of̄adi, 'n̄ε h̄inda m̄εp̄'u ja r̄a s̄ucua'a r̄a hȳa guí nyapi.

26

B̄i m̄anna hȳa r̄a Pablo p̄'u 'b̄ah̄ra ts'ut'abi Agripa.

¹ N̄una r̄a Agripa bi 'ȳembr̄a Pablo:

—D̄a z̄ä guí mm̄a te guí n̄ne guí mm̄anya n̄'yø.

B̄i m̄udi b̄i nya r̄a Pablo p'uya, i anyø 'ye ha ga ya. Bi 'yɛna:

²—I jaga mpähä ngue da zä ga nyagä ua ha guí 'b̄ai, grá ts'ut'abi Agripa. Dí nne ga nyangä ngue'a te gäma hya guí yajpä yø judío. ³Dadi johyagä ngue guí pad̄i gätho yø costumbre øtyø judío, 'nɛ guí pad̄i te guí njunt'i. 'Yørca r̄a m̄ate gui 'yøde xanho n̄a r̄a hya ga mmangä ya.

B̄i manna Pablo te man̄i n'yo 'mø him man̄i 'yɛc'ɛi r̄a Cristo.

⁴Nu'ɥ m̄a mmijudíohe gä pad̄i te xtá m'macä p'ɥ Jerusalén. I fadi te xtá m'macä p'ɥ ja r̄a hn̄ini Tarso m̄ente mará ngüɛgui. ⁵Nuyɥ p'uya, i pad̄i xanho hapɥ dá ngüɛ asta yø pa xpí 'yɛp'ɥ. Nu'mø nne da m̄a, da m̄a ha bá njap'ɥ dá ngüɛgä ngue drá fariseo. 'Nɛ da gue'e guí pad̄i ngue nu'a r̄a nt'ɛc'ɛi yø fariseo, gue'a hats'i xandønho'a te nt'ot'i p'ɥ ja r̄a ley ga 'yo m̄a nt'ɛc'ɛihe'a. ⁶A nuyá, guehna nná n'yost'abigä naya, ngue dí tømä da 'yøt'Oja'a te bi yar̄pabi m̄a mboxitahe ngue di b̄ennate yø ánima. ⁷Gätho'ɥ 'dɛ'm̄a yo'b̄ai yø judío di mm̄eni ya, i tøm̄i ngue da nu di nja'a te xá mma m̄a yat'i. Janangue njap'ɥ thanne Oja r̄a pa r̄a xui. Pɛ nuna r̄a hya dí xi'i ngue nthø'm̄i ya grá ts'ut'abi Agripa, guehna guí yajpä yø judío naya. ⁸¿Hanja ngue h̄inguí ɛc'ɛihɥ ngue da 'yøt'Oja ngue di b̄ennate yø ánima?

Mam'met'o mayø ns̄iui r̄a Pablo'ɥ m̄i ɛc'ɛi r̄a Cristo.

⁹Nugä 'mø mam'met'o, dí ɛna ngue xanho te nmi øt'e, ngue nmi sacä yø ja'i m̄i ɛc'ɛi r̄a Jesús nuna r̄a mm̄engu Nazaret. ¹⁰Nguna r̄a hya xtá øt'ä p'ɥ

Jerusalén. Pɛ gue yø hmu yø mmäcja'ɯ maði 'dacrä nt'ɛdi ngue dí cot'ä fädi yø 'yɛc'ɛi. Nu'mø bi hyo p'ɯya, 'nɛqui dí nnu manho te øt'e. ¹¹ Xangu yø nnidi dá ɯngä yø ja'i ngue dí nnepe da hyɛp'ɯ yø nt'ɛc'ɛi. Da guerp'ɯ n'nanni yø nija, ngu'a dambi øt'e. Janjuani gue jo ma xiyu ngue ra cuɛ, ngue di sæcä yø ja'i ɛc'ɛi ra Jesucristo, asta xtá magä n'nanni yø hnini ngue dí honi harɯ ga tini.

Mahombi manna Pablo te bi nup'ɯ ja ra 'yu.

¹² Conque gue'a nná 'yogä 'mø ma magä Damasco'a. Gue'ɯ yø hmu yø mmäcja bi hacra ts'edi ngue da magä p'ɯ. ¹³ Pɛ ague grä ts'ut'abi, nup'ɯ ja ra 'yu, comma huxyadi dá nugä ngue bí 'yɛ mahɛts'i n'na ra nyot'i bi gogbagui co 'nɛ'ɯ yø n'yohɯ nmj n'yo'be. Pɛ man'na xanzaqui ra nyot'i bi gogbagui ngue'a gui yotra hyadi. ¹⁴ Gä dá täcähe häi p'ɯya. Dä øde ngue nzoqui comma hyä ngue ra ebreo nna ya, bi 'yɛngui: “Ague Saulo. Ague Saulo. ¿Hanja ngue gui sæqui? Gadi n'ɯnsɛ tengutho n'na ra ndani 'mø embra hɛt'i ra za ma sani”, bi 'yɛngui. ¹⁵ Nugä p'ɯya, dí ɛmbi: “¿Te'o'i p'ɯya grä Hmu?” Nu'a ra Hmu p'ɯya bi 'yɛngui: “Go guecä drä Jesús ngue ɛmmɛi gui sæqui”. ¹⁶ Mahon'a bi 'yɛngui: “Damj nanguj, gä 'bäi. Porque guehna dá nthɛui na ngue gui 'yøtra 'bɛfi ga xi'i. Conná guecä gui ja hmajuani yø ja'i'a te gä nu ya, da gue'a te gui nnu m'mɛfa. ¹⁷ Pɛ ga nyan'a'i 'mø bi zɯ'i yø judío. 'Nɛ ga pɛn'na'i p'ɯ 'bɯhyø ja'i hingyø judío. Nu'mø bi zɯ'i, ga nyan'i. ¹⁸ Dí pɛn'na'i p'ɯ rá m'mɯ'ɯ ya, ngue gui xojpa yø n'yomfɛni yø ja'i. Ya hinni mantho di n'yo mantso, sinoque di n'yo manho, n'namhma ngue hinni mantho da 'yo rá

'yε rā zithū. Sinoque Oja dā zo rá 'yε. Nu'mø bi 'yεc'εigā yø ja'i, di mpunnba yø ts'oqui, 'nε di tocabi tengutho di tocabi yø ja'i ya o rá 'yε Oja”.

Bi 'yεc'εi rā Pablo'a rā hyā bi sip'ε ha bi nu rā nyot'i.

¹⁹ Nuna rā hyā bí 'yε mahεts'i, grā ts'ut'abi Agripa, hinda festhogā nā. ²⁰ Sinoque rá mudi dá xicā rā hyā yø mmengu Damasco. M'mefa p'εya, dá magā p'ε Jerusalén, 'nε dá n'yogā gātho yø hāi Judea ngue dá manna hyā. 'Nε'ε hingyø judío dá xicā rā hyā. Dá xihyø ja'i ngue dā hεp'ε rā nts'o gā 'yo, di 'bātyø mmui dā 'yεc'εi Oja. Dā 'yøtra nho para ngue di nequi ngue ya bi 'bātyø mmui. ²¹ Connā nguehna rā hyā naya, bi bennga yø judío p'ε ja rā danija ngue nne xta hyogui. ²² Pε fāxcatho Oja, hinda hεcā rā hyā astā guehya. Dí xicā rā hyā gātho yø ja'i, di ngüε, di nnoho. Hinte man'na mā hyā dí xifi, hinda hont'ε yø hyā bi manna Moisés, gātho mi'da yø pōngahya Oja, gā bi mā te ja ngue di nja m'mefa. ²³ Bi mā ngue rā Cristo i ja ngue dā zā rā n'ε, 'nε dā dū. M'mefa p'εya, gue'a rá mudi di bennate p'ε dā nt'āgui'a. Janangue nu'ε yø judío 'nε'ε hingyø judío dā badi ngue majuanī di bennate yø ánima.

Nuna rā Pablo, nnepe ngue dā 'yεc'εi rā Cristo nā rā Agripa.

²⁴ Nguna rā hyā i nyanna Pablo p'ε bi nya. Rā Festo p'εya, nts'edi bi 'yεmbi:

—Hantho guí loco ya Pablo. Hantho ngue hinguí sāya gādi xādi astā guí cohi gui loco ya —bi 'yεmbi.

²⁵ Mi dahra Pablo p'εya, bi 'yεmbi:

—Hĩndĩ locogä grá ts'ut'abi Festo. Hante gue nuna ra hya dí xi'i, guehna ra hya majuanĩ na. ²⁶ Bũcua ra ts'ut'abi Agripa ya. Nuna i padĩ xanho ya yø hya dí mmangä na. Janangue di ha ra ts'edi dí mmangä ra hya ua hapũ 'bui. Porque dadi seguragä ngue 'nẽhna padĩ xanho ya yø hya dí mmangä na. Nuna ra hya dí mmangä ya, hĩnga nt'aguĩtho bi nja na. ²⁷ Ague grá ts'ut'abi Agripa, ɔuangui guĩ ɛc'ɛi'ũ yø hya bi manyø pøngahya Oja? Nũgä dí padĩ ngue guĩ ɛc'ɛi.

²⁸ Mi dahra Agripa p'ũya, bi 'yembra Pablo:

—Hantho guĩ ɛnã zits'ũtho dí honĩ ngue ga ɛc'ɛigã ra Jesús guĩ mmanya.

²⁹ Ra Pablo p'ũya bi 'yembĩ:

—Gue'mø gue ts'ũtho guĩ honĩ, gue'mø gue hĩn'na, pɛ da ne Oja ngue hĩnga høn'ũtho'i guĩ 'yɛc'ɛi, sinoque dí nne ngue 'nẽhya 'bũcua øde te dí mma, gã da 'yɛc'ɛi ra hya tengũtho nnã ɛc'ɛigã. Pɛ hĩndĩ nne ngue nu'mø bi 'yɛc'ɛi yø ja'i ra Jesús, da ma nthut'i conyø cadena tengũtho di thocã —bi 'yenna Pablo.

³⁰ Mi manna Pablo na ra hya na p'ũya, bi nangra Agripa 'nẽhra Festo connã Berenice. Gãtho mi'da yø ja'i mi hup'ũ bi nangui. ³¹ Bi ma n'nannĩ p'ũya, di n'yãnnĩ ha di nja na ra hya mmanna Pablo. Di n'yembũya:

—Nuna ra n'yohũ na, hĩn tema ts'oqui xa 'yøt'e ngue da t'embĩ da tho, ni xĩnga gue'a ngue di sä di n'ofadi.

³² Mi dahra Agripa p'ũya, bi 'yembra Festo:

—I sä da ma mathøgue na ra n'yohũ na, ngue'mø hĩndĩ ädi da thop'ũ 'bũhra dast'abi Roma.

27

Bi 'benhna Pablo, i ma Roma ja ra häi Italia.

¹ Mi zä bi ts'änni ngue da 'benngähe p'uya, gdä mähme p'ua ja ra häi Italia. Nuna ra Pablo, da guehmi'da yø ofädi, bi ndäpa n'na ra capita ni hu ngue ra Julio ngue da zits'i. Nuna ra Julio, yø n'yohu'ua yø federal ni hu ngue ra Augusto. ² Dä ohe ra barco bi nεxpua ja ra hnini Adramitio, i mpa p'ua ja ra nnenga jathe ngue ra häi Asia. 'Da dä mäcähe ra Aristarco nuna ra mmengu Tesalónica ja ra häi Macedonia. ³ Mi hyaxpuya, dä sōngähe p'ua ja ra hnini Sidón. Nuna ra Julio, εmmei di n'yōrpau masu ra Pablo na. Janangue bi unna nt'edi bi ma bá nu yø amigo p'ua ja ra hnini bi zōni. Nu'ua yø amigo ra Pablo bi 'yōrpabi masu, bi mäts'i. ⁴ Ma pōngähe p'ua ja ra hnini Sidón, danj nthocähe p'ua ja ra häi Chipre nuna ja mbo ra jathe. Pe ngaha i go 'mø ma thocähe p'ua ha ja na. ⁵ Dä 'dangähe ra jathe, danj mpäcähe p'ua ja ra nnenga jathe ngue ra häi Cilicia 'nεhra häi Panfilia. Dä sōngähe p'ua ja ra hnini Mira, gue'a n'na ra danihni jap'ua ja ra häi Licia'a.

⁶ Nuna ra capita p'uya, ja bi dimp'ua n'na ra barco bi nεxpua ja ra hnini Alejandría, manj map'ua ja ra häi Italia. Ja dä ogähe p'ua ra barco p'uya ngue dä thohme p'ua nnä mähme. ⁷ Bi ma njammj pa ngue njanate ga 'yo ra barco. Xandøn hεnnitho ha dä thocähe p'ua ja ra jathe handra hnini Gnido. Pe comma tobe di coscahe ra ndahj p'uya, danj nthocähe p'ua handra häi Salmón. Dä nthets'ähe ra häi ja made ra jathe ni hu ngue ra Creta p'uya.

⁸ Xandøn hennitho ha dá thogähe p'ü ja rá nnen-gui'a ra häi'a. Sär'mø ma sōngähe p'ü ja n'na ra xequi säya yø barco ni hu ngue ra Buenos Puertos. Ya xma nguerpütho ja ra hnini Lasea.

⁹ Pε ya xangu yø pa xi m'mε p'üya. Ya nts'ütho ngue to di n'yop'ü ja ra jathe, porque ya tihí bá cuatyø pa ngue ra se'ye. Ra Pablo p'üya, tobe ximhma'ü to di 'yonna barco, ¹⁰ bi 'yεmbi:

—Ague n'yø'ahü, εnä gue nts'ütho ga thohmü ya. Porque di m'mεhrä barco 'nε di m'mεhyø 'beni, asta 'nεcjü ga tuhü —bi 'yεmbi.

¹¹ Pε himbi 'yørpatho masu ra capita'a te mmanä Pablo, sinoque go bi 'yεc'εitho te mman'a to di 'yonna barco, 'nε'a ra mmädi ngue ra barco.

¹² Di n'yεmbi ngue nu'a rá ts'äya ra barco jap'ü bi uits'i, hingui ho ngue ja dá thop'ü ra se'ye. 'Da'igu bi mamp'üya ngue bi thogui. Di n'yεmbi ngue xamhmatho dá zä dá zømp'ü ja ra hnini Fenice ngue ja xta thop'ü ra se'ye. Gue'a n'na rá ts'äya yø barco jap'ü ja ra häi Creta'a. I εt'inde ra dehe ra häi, ni nja ra häi norte 'nε ni nja ra häi sur.

Bi nangra ndate ndahi p'ü ja ra jathe.

¹³ Bi mudi bi n'yo ra huinna ndahi ni 'yε'a sur. Bi 'yεmp'üya ngue dá zä dá thogui. Dá thocähe p'üya, dá tēhne ra nnenga jathe ngue ra häi Creta. ¹⁴ Himma ya'atho p'üya, bi nthēui n'na ra ndønthi ra barco. Gui hutyø ja'i na ra ndahi ngue ra Noreste. ¹⁵ Bi gäträ barco ra ndahi p'üya, ya hingui hät'i da hyεgui. Dá thøjpahe ra 'yu ngue bi nønbnüya. ¹⁶ Dani nthogähe p'ü ja rá xütha n'na ra zit'ü häi ja mäde ra jathe, ni hu ngue ra Clauda. Ya hints'ε hmisu 'yo ra ndahi'a ra xequi'a.

Dá ne dá cat'ähe mbo ra dabarco n'na ra t'ubarco mambá güt'i, pε xanhennitho i yut'ambo. ¹⁷ Nu'mø mā cat'ähe mbo'a p'uya, bi 'bännbabi yø nthahi ra dabarco p'uya ngue ts'upi di nxahyø xithe. I su ngue xtani mpa p'ua ja yø 'bomudehe ni hu ngue ra Sirte. Janangue bi gajpabi ra ulu nu'a enna ndahi p'uya. Bi japi ngue bi nønhna ndahi ra barco. ¹⁸ Mi hyaxpaya, tobe nts'edi 'yodra ndahi. Bi thørbu ja ra jathe yø 'beni ra barco p'uya. ¹⁹ Rá hyu pa p'uya, dá høt'ähe p'ua ja ra jathe yø cosa mi ja mbo ra barco. ²⁰ Bi ma njammī pa ngue hindá nuhe ra hyadi, ni xingyø sø xcá nuhe ngue ra xui. Høndra ndate ndahi fεxcähe. Ya dí εna ngue hinxca ponje.

²¹ Bi ma njammī pa ngue hindá nsihmεhe. Bi m'mä inde ra Pablo p'uya, bi 'yεmbyø ja'i:

—Ague n'yø'ahε, nu'mø xqui 'yørpahε masu'a ra hya dá mangä ngue hin xcabá pømhma p'ua Creta, hinxti nts'onna barco ja ua 'mø, 'nε hinxti m'mehyø 'beni 'mø. ²² Pε nuyá, 'yo tu ni mmuihε ya. Hinjonda du, hindá høndra barco di m'medi. ²³ Porque dí ogä rá 'yε Oja, 'nε dí ørpa rá 'bεfi. Xtá nugä n'na ra anxε 'mø manxui ngue rá m'mεnhni Oja. ²⁴ Xa 'yεngä ra anxε: “Yo guí su ague Pablo. Jatho gui sømp'ua 'buhra dast'abi Roma. Conná ngue'e da yan'Oja ya yø ja'i guí n'youi ua ja ra barco ngue hindá du”, xa 'yεngui. ²⁵ Janangue nuyá n'yø'ahε, 'yo di tu ni mmuihε ya, porque nugä dadi seguragä ngue nu'a ra hya xa xicä rá anxε Oja, di nja'a. ²⁶ Pε nuyá, jatho ngue ga thεhu n'na ra häi ja made ra jathe ya.

²⁷ Mi dähra nde'a rá 'dε'ma goho mā pa p'uya, dá thocähe p'ua ja ra jathe ni hu ngue ra Adria. Ni

'yenje ua, n̄i 'yenje n̄a r̄a ndah̄i. Nu'mø m̄i zo m̄ade r̄a x̄ui p'uya, nu'ua di 'yonna barco b̄i mm̄eya ngue ya n̄i ma di nth̄eui r̄a häi. ²⁸ Bi 'yeni hangū gan̄h̄e r̄a dehe p'uya, 'däte mā'd̄e'mā 'dato metro bi z̄adi. Dá n'yogāhe m̄its'ua p'uya, māh̄ombi 'yeni hangū gan̄h̄e r̄a dehe. Ya m̄ami 'däte māyoto metrotho bi z̄adi. ²⁹ Dí s̄uhe p'uya, ngue di nth̄eui r̄a barco yø do ja mbo r̄a jathe. Bi 'yemmi goho yø xone t'egui p'ua ja rá x̄utha r̄a barco p'uya ngue bi zammi. Dí x̄onhne ngue d̄a hyats'i. ³⁰ Nu'ua mādi 'yonna barco p'uya, bi z̄anni ngue xtá 'dagui. Bi ca'mra t'ubarco p'ua ja rá ya r̄a d̄abarco. I hätyø ja'i, embi ngue d̄a 'yemmi m̄i'da yø xone t'egui p'ua ja rá ya r̄a barco ngue d̄a zammi x̄anho. ³¹ P̄e r̄a Pablo bi 'yembra capita co 'n̄e'ua yø soldado:

—Nu'mø ngue h̄indi m'm̄cua ja r̄a barco yua yø n'yoh̄a di 'yonna barco, h̄ingūi pon̄jua mø —bi 'ȳembi.

³² Nu'ua yø soldado p'uya, bi hyejpa yø nth̄ah̄i māni nz̄ah̄ra t'ubarco, bi hyørb̄ua ja r̄a jathe. ³³ M̄i n̄ecah̄ai p'uya, bi xihyø ja'i r̄a Pablo ngue ḡa d̄i ns̄ihm̄e. Bi 'ȳembi:

—Ya rá 'd̄e'mā goho mā pa ya ngue h̄injongui s̄ihm̄e, 'n̄e h̄injongui aha. ³⁴ Dí äc̄a r̄a m̄ate ya ngue gūi ns̄ihm̄eh̄ua, n'namh̄mā gūi hyah̄ua r̄a ts'edi. Ya h̄injonda d̄u ya, n̄i x̄inga n'na n̄i xtah̄ua d̄i m'm̄edi.

³⁵ M̄i manna Pablo na r̄a hya na p'uya, b̄i macr̄a 'ȳe ngue bi hyacr̄a hm̄e. Yø hm̄i yø d̄a yø ja'i p'ua bi ja m̄amm̄adi Oja. Bi x̄ejp̄aya ngue b̄i m̄adi b̄i ns̄ihm̄e. ³⁶ M'm̄efa p'uya, ḡa bi hyu yø mm̄ui yø ja'i. Jan̄angue b̄i ns̄ihm̄e. ³⁷ Nu'a ganḡu'ua m̄i op'ua ja r̄a barco p'uya, m̄i juadi comm̄a yo ciento 'n̄e hyate

ma'de'ma 'dato ma'yohu. ³⁸ Mi juate ra ts'ihmε yø ja'i p'uya, bi hyøtra trigo p'u ja ra jathe, i nnepe ngue hĩndi hyu ra barco.

Ya bi thunt'a mbonthe ra barco.

³⁹ Nu'mø mi hyats'i xanho p'uya, nu'u mađi 'yonna barco hĩnguĩ pađi tema hai handi. Mi hyanda n'na ra 'yethe ngue ga ra 'bomuđehe p'uya. Bi zanni ngue ja xti cwrpu ra barco. ⁴⁰ Bi hyejpabi yø nthahi mambi the yø xone t'εgui p'uya, bi zop'u ja ra jathe'u. Bi 'yannba ra palanca ga 'yo ra barco p'uya. Bi gaspabi ra ulu p'u ja ra za 'bäp'u ja ra ya ra barco, i nnepe ngue da nonhna ndahi. Ra barco p'uya, bi guarbu ja ra nenthe. ⁴¹ I mpa p'u di nthε yø ts'edi yø dehe p'uya. Bi ndup'u ja yø 'bomuđehe ra barco, ya hĩnguĩ sä di 'yaji. Bi 'uahrá xutha ra barco p'uya ngue εmmεi tønhyø fanthe. ⁴² Yø soldado p'uya bi ne xta hyo yø ofädi, porque supĩ xti nxaha ngue da 'dagui. ⁴³ Pe nuna ra capita bi nepe ngue da bongra Pablo, hĩmbi japyø soldado xta hyo yø ofädi. Sinoque bi 'bεpyø ja'i ngue nu'u pahra nxaha, di nhyørbu ja ra dehe, da zon'a nenthe. ⁴⁴ Nu'u hĩnguĩ pahra nxaha p'uya, da gaxyø xεca xithε jap'u ja ra barco ngue di 'yoxma xøts'e ra dehe, ogue te man'na macosa jap'u ja ra barco, da hyats'i ngue di nxaha, da zon'a nenthe. Gue'a bi nja'a p'uya, ya hĩnjombi du.

28

Ra Pablo ya 'bup'u ja ra t'uhai ja mbo ra jathe ni hu ngue ra Malta.

¹ Nu'mø ga ma søngähe nenthe p'uya, da mmεyahe ngue nu'a ra hai da nthεhe ni hu ngue

ra Malta. ² Mi se'u yø pa'u, ngue mará 'ye. Pe nu'u yø mmengu p'u ja ra häi dá sømhme bi 'yørcahe masu, bi 'yu'a n'na ra sibi ngue di nhatyø ja'i. Bi xicje p'uya ngue ga quat'i ga nhathe. ³ Bi ma ra Pablo ngue bí honna 'yonza. Mi 'yats'a sibi ra za mambá gu p'uya. Bá hsä'a n'na ra c'eya ngue su ra pa. Bi zaprá 'ye. ⁴ Nu'mø mi nu yø mmengu p'u ngue di nts'anna c'eya p'u ja rá 'ye ra Pablo, di n'yembí n'na ngu n'na:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, rá nzegui ra hyote na. Ya xpá mbongbu ja ra jathe ya, pe di castiga Oja ngue nnepe da du.

⁵ Bi huacra c'eya p'u ja ra sibi na ra Pablo p'uya. Pe hinte bi ja rá 'ye. ⁶ Gätho yø ja'i p'uya, tø'mi ngue xtä nnenna 'ye ra Pablo, oge n'na ts'auquits'utho xtä ndägui ngue da du. Tø'mi, tø'myø ja'i ngue te da ja ra Pablo. Pe bi nu p'uya ngue hinte di jatho. Bi 'bätyø n'yomfeni yø ja'i p'uya, bi 'yembí ngue n'na ra dahmu na ra Pablo.

⁷ Nup'u dá n'uspigähe p'uya, ja orbatho yø häi n'na ra n'yohu ni hu ngue ra Publio. Gue'a di manda p'u ja ra t'uhäi dá søngähe'a. Nhyu pa bi ja mmansuje, bi 'dacje ra ts'äya. ⁸ Nu'a rá papá ra Publio p'uya, mi oxpu ja rá t'ots'i ngue mađi hyenni. Mi hembra pa, 'ne ra 'bicji. Bi ma ra Pablo ngue bá nu p'uya. Bi marpabi Oja, bi japyø 'ye p'u ja rá do'yo ra därquēhi. Bi zä p'uya. ⁹ Mi 'yøhyø ja'i'a te bi nja p'uya, nu'u yø därquēhi ngue yø mmengu p'u, bá ēhe ngue bi hmarpabi Oja, 'ne bi zä ha hembí. ¹⁰ Nuya yø ja'i ya, bi nu manhoje. M'mefa p'uya, nu'mø mā ohe ra barco ngue dá mähme, bi 'dacje te ga homhme p'u ja ra 'yu.

Bi zøn'a Roma ra Pablo.

¹¹ Mī gua'a nhyushnā dá m'məhme p'ə ja ra t'əhāi ja mbo ra jathe, mī jap'ə n'na ra barco mī tø'mi ngue dá thohra se'ye, gue'a dá ohe'a p'əya. Bi nɛxpə ja ra hnini Alejandría nā ra barco. Nu'a nnøpə senya ra barco p'əya, gue'a n'na ra cuate dahmu ni hu ngue ra Cástor, man'na p'əya ni hu ngue ra Pólux. ¹² Dá sɔngähe p'ə ja ra hnini Siracusa p'əya. Ja dá m'məhme p'ə nhyu pa. ¹³ Mā mähme p'əya, dá tenthöhe ra nnenga jathe, dá sɔmhme p'ə ja ra hini Regio. Mī hyaxpəya, bi n'yo ra ndahi ni 'yɛ'a sur. Rā yo pa p'əya, dá sɔngähe p'ə ja ra hnini Puteoli. ¹⁴ Ja dá tinngähe p'ə yø 'yɛc'ɛi p'əya. Bi xicje ngue dá m'məhme p'ə nyoto mā pa. M'mɛfa p'əya, dá mähme Roma. ¹⁵ Nu'ə yø 'yɛc'ɛi bí 'bɔp'ə Roma, mī zā mī 'yøde ngue dará mpäcähe p'ə, bá ɛ'ə p'əya ngue dá c'athe p'ə ja ra hnini Tres Tabernas. Mi'da p'əya bi thogui ngue bá thacje p'ə ja ra hnini Foro de Apio. Nu'mø mā nthegähe'ə bá thacje p'əya, bi ja mammadi Oja ra Pablo, 'nɛ bi hya ra ts'edi ngue bi nu yø mmi'yɛc'ɛiui. ¹⁶ Nu'mø mā sɔngähe Roma p'əya, nuna ra capita nmi n'yogähe, bi dāpyø ofädi nā rá mmimhmui. Pɛ ra Pablo bi njapi ngue bi m'mə'a n'nanni, hōnda n'na ra soldado bi mādi.

Ra Pablo bi mambrá hya Oja p'ə Roma.

¹⁷ Rā hyu patho xtá sɔngähe Roma p'əya, bi zonhna Pablo ya yø n'yohə di manda p'ə ja yø nija di mpɛti yø judío, ngue bi nyaui. Bi 'yɛmbi:

—Ague n'yø'əhə, hin temā nts'o dá øt'ä ngue'a te ga nzucä yø judío. Ni xinga gue'ə yø costumbre mā mboxitahə di thinngaguī n'na ra hya ngue gdi

nnømmān'ʰ. Pɛ mādague'a, bi jocä p'ʰ Jerusalén, bī ma mā dägä p'ʰ 'bʰhyø mmɛngu Roma. ¹⁸ Pɛ commā ngue hīn temā hyā bi dīnngaguī ya bi 'yørca rā nt'ännī, janāngue bī ne xti thøgaguī. Porque hīn temā hyā bi nɛquī ngue dā t'ɛmbī nī 'yup'ʰ gā tū. ¹⁹ Pɛ hīmbī ne yø judío ngue xti thøgaguī. Dā guēcä p'ʰya, dā ädi ngue dā thocä ua Roma 'bʰhrā dāst'abi, ngue dā 'yørcaaguī rā ts'ut'abi, mādague'a hīnguī ja te rāngue'a guī yajpā yø judío. ²⁰ Janāngue guehñā rā hyā dā zon'nāhʰ nāya, ngue gā nyāhʰ. Porque jatho ngue gā mmāngä hanja nā rā hyā tø'myø judío ngue dī nja. Nunā rā hyā nāya, guehñā gā nthut'īgä conyø cadena nāya.

²¹ Mī dahyø judío p'ʰya, bi 'yɛmbī:

—Hīn temā sɛcua di sɛcua ngue di 'yɛ'a Judea ngue nmayapī'i. Nī xīngā gue'ʰ mā mmījudíoʰ di sɛcua dādī yap'a'i, ogue dī nnømmān'ʰ. ²² Nu'a rā hyā guī mbɛnī guī mmānya, dī nne gā øcāhe hague rā nja'a. Porque dī pācāhe ngue ndap'ʰ bi zä hnømmān'ʰ nā rā 'da'yo nt'ɛc'ɛi nā —bi 'yɛmbī.

²³ Janāngue bi hyuspābī temā pa dī mpeti p'ʰya. Pɛ xāndøngu yø ja'i bī mpeti p'ʰ säya rā Pablo 'mø mī zønñā pa. Bi dʰ'mrā hyā rā Pablo 'mø mīxudī, astā gue'mø mī dāhrā nde. I xihyø ja'i ha dī njap'ʰ di zo rá 'yɛ Oja. I nnepyø judío ngue nu'mø bi dīnyø mmāi'a te mmāññā ley bi 'yotrā Moisés, 'nɛ'a te bi 'yotyø pøngahya Oja, ya dā 'yɛc'ɛi rā Jesús. ²⁴ Bi nu māñho 'da yø judío te bī māññā Pablo. Mī'da p'ʰya, hīnguī ɛc'ɛi te xifi. ²⁵ Pɛ commā ngue hīngā 'da'igu mmāmp'ʰya, bī mādi bi bønyø ja'i ngue bī ma. Rā Pablo p'ʰya bi 'yɛmbī:

—Majuani na ra hya bi manna Espiritu Santo 'mø mi bennba ra hya bi manna pøngahya Isaías, ngue bi xihma mboxitahu, bi 'yembi: ²⁶ “Ni ma ya, bá xihyø judío na ra hya jaua, gui 'yembi: Da 'yøhyø ja'i hanja ra hya ja ua, pe hinda dinyø mmæi hanja ra hya da 'yøde. Nu te da nu yø ja'i, hinda dinyø mmæi yø ja'i hanja'a te da nu. ²⁷ Porque nuya yø ja'i ya, i njot'i yø n'yomfeni. Entho xa ngotyø gu ngue hinguï nne da 'yøhra hya. Entho xa ts'antyo dä ngue hinguï nne da hyet'a te ja ngue da hyeti. Porque hinguï nne da dinyø mmæi hanja ra hya, 'ne hinguï nne di 'bätyø mmæi ngue da 'yec'eigui, n'namhma ngue ga punnbabi yø ts'oqui”, en'Oja. ²⁸ A nuyá, dami pahma ya ngue nuna ra hya bá pen'Oja ngue di mpøhyø ja'i, di 'bennba rá m'mahyø ja'i hingyø judío naya. Nu'u p'uya da 'yø'mø bi sifi.

²⁹ Mi manna Pablo na p'uya, bi ma yø judío, pe di nju'mahyase p'u ni ma. ³⁰ Nuna ra Pablo, nyo jeya bi m'map'uja ra ngu bi hmihï. Pe gä di unna ts'äya'u yø ja'i badi zengua p'u 'bui. ³¹ Bi hya ra ts'edi xihyø ja'i ha di njap'u di zo rá 'ye Oja. Bi xänbba yø ja'i ha exa nja na ra hya ngue ra Hmu Jesucristo. Pe hijnondi hejpi.

Ja ua ra 'da'yo cohi bi gomi Oja yø ja'i
New Testament in Otomi, Tenango (MX:otn:Otomi,
Tenango)

copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Tenango

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomí, Tenango [otn], Mexico

Copyright Information

© 1975, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Tenango

© 1975, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
dd38228d-a3b1-5d0f-91ce-4040e165ce0f